

TAMPEREEN YLIOPISTO

Viestinnän, median ja teatterin yksikkö

LEIVISKÄ, PEKKA: Missä heitä kuunneltaisiin? Kuinka Tampereen Torikokousliike ja Occupy Wall Street -liike pyrkivät vaikuttamaan julkisoissa

Pro gradu -tutkielma, 86 s., 3 liites.

Tiedotusoppi

Helmikuu 2014

Tutkimuksessa selvitetään ensinnäkin, kuinka Tampereen Torikokousliike ja Occupy Wall Street -liike pyrkivät vaikuttamaan asioihin julkisuuden kautta. Tämän selvittämisessä oli tärkeätä tutkia aktivistien mediankäyttöä. Toiseksi tutkitaan sitä, minkälainen suomalainen julkinen keskustelu on Tampereen Torikokousliikkeen aktivistien mielestä ja mitä Torikokousliike kertoo suomalaisesta julkisesta keskustelusta. Tutkimuksessa on myös vertaileva ote, koska samalla on tutkittu Occupy Wall Streetin toimintaa.

Aihetta on tutkittu haastatteluiden, osallistuvan havainnoinnin, aiemman kirjallisuuden ja liikkeiden tuottamien materiaalien perusteella. Haastattelujen antia on verrattu erityisesti Esa Reunasen ja Auli Harjun teokseen *Media iholla* (2012). Occupy Wall Streetin osalta havaintojen ja liikkeen tuottamien materiaalin lisäksi olennainen tietolähde on ollut Manuel Castellsin kirja *Networks of Outrage and Hope: Social Movements in the Internet Age*.

Pohjimmiltaan kyseessä on tapaustutkimus, jonka kautta lähestytään julkisen keskustelun luonnetta nykyisessä mediaympäristössä. Tutkimus osoitti, kuinka aktivistit pyrkivät osallistumaan julkiseen keskustelun monenlaisilla keinoilla. Yhtenä ensimmäisenä havaintona oli että sekä Tampereen Torikokousliike että Occupy Wall Street -liike pyrkivät aktiivisesti luomaan julkison, koska heillä oli vaikeuksia tulla kuulluksi valtamediassa käydyssä julkisessa keskustelussa. Torikokousliike ei onnistunut varteenotettavan julkison luomisessa, mutta Occupy-liike onnistui. Syynä tähän oli erot liikkeiden suosiossa sekä erilaiset käytännöt medioiden käyttämisessä.

Aktivistien mielestä julkinen keskustelu liikkuu liikaa talouseliitin ehdoilla. Tampereen Torikokousliikkeen tutkiminen paljastaa jo aiemmissa tutkimuksissa esille tulleen asian siitä, että suomalainen julkisuus ei kovin helposti ota huomioon vaihtoehtoisia näkemyksiä. Tampereen Torikokouksen aktivistien näkemykset valtamediasta olivat välillä jopa vihamielisiä. Samalla kuitenkin kaivattiin analyttisempää ja kantaaottavampaa journalismia. Tämä kertonee siitä, että journalismi nähdään totuuden ja perusteltujen näkemyksien areenana. Ehkä journalismin pitäisi alkaa hylätä hieman tasapuolisuuden perinnettä ja pyrkiä rohkeammin analysoimaan ajankohtaisia asioita.

Tämän tutkimuksen perusteella voi sanoa, että ylipäätään suomalainen julkinen keskustelu kaipaa rohkeammin erilaisia näkemyksiä. Tätä kautta yhteiskunta saa tuoreita ajatuksia ja monet kokevat, että he tulevat kuulluksi. Tämä taas lisää kiinnostusta yhteisten asioiden hoitoon.

TAMPEREEN YLIOPISTO

Pekka Leiviskä

Missä heitä kuunneltaisiin?

Kuinka Tampereen Torikokousliike ja Occupy Wall Street -liike
pyrkivät vaikuttamaan julkisoissa

Viestinnän, median ja teatterin yksikkö
Tiedotusopin pro gradu -tutkielma

Helmikuu 2014

Sisällysluettelo

Tutkielman lähtökohdat ja tavoitteet.....	1
1. Metodit auki.....	7
1.1 Teemahaastattelun perustelut sekä käytännön toteutus.....	7
1.1.1 Haastatteluteemat.....	9
1.1.2 Perusteluja teemoille.....	9
1.2 Osallistuva havainnointi.....	10
1.3 Haastatteluiden analysointi.....	11
2. Torikokouksen muoto ei ole sattumaa.....	12
2.1 Kaikki alkoi Espanjasta.....	13
2.2 Occupy Wall Street ja pienten tekojen merkitys.....	15
2.3 Suomen torit olivat kylmiä.....	17
2.4 Miten yhteiskunnalliset liikkeet organisoituvat ja ketkä niitä pyörittävät?.....	18
2.5 Kuka määrittelee julkisen tilan?.....	26
2.6 Tavoitteena parempi maailma.....	30
2.6.1 Kasvoiko joukosta julkiso?.....	32
3. Mistä aktivismi kumpuaa?.....	36
3.1 Sisäinen palo pakottaa.....	38
3.2 Tempauksilla haetaan median huomiota.....	40
3.3 Kritiikki valtamediaa kohtaan.....	42
3.4 Kritiikki julkista keskustelua kohtaan.....	46
3.4.1 Suomalainen julkisuus konsensushakuista.....	50
3.4.2 Konsensuksesta kohti tasaveroista keskustelua.....	53
4. Leirin ulkopuolella.....	56
4.1 Aktivistien mediankäyttö.....	57
4.2 Internetin merkitys aktivisteille.....	62
5. Yhteenveto.....	68
5.1 Oman tutkimuksen arviointia.....	71
5.3 Pohdintoja mediaympäristön muuttumisesta.....	73
5.4 Mitä itselle jäi käteen?.....	75

Lähteet.....	78
Sanoma- ja aikakauslehdet.....	85
Verkkolähteet.....	85
Muut lähteet: dokumenttielokuvat.....	86
Liitteet.....	87
Liite 1. Haastattelurunko.....	87
Liite 2. Occupy Wall Streetin anarkistien materiaalia.....	88

Tutkielman lähtökohdat ja tavoitteet

Kiinnostus tutkimusaiheeseeni syntyi pikkuhiljaa. Aiheen valintaa ohjasivat omat henkilökohtaiset kokemukset ja kiinnostuksen kohteet. Ollessani lomamatkalla Yhdysvalloissa syksyllä 2011 vierailin ja oleskelin Occupy Wall Street -mielenosoituksessa sekä vastaavassa leirissä Flintissä. Tuolloin mielessäni ei ollut tutkimuksen tekeminen, vaan olin kiinnostunut niistä aiheista, jonka takia ihmiset viettivät päiviä ja öitä aukiolla. Lisäksi olin innostunut siitä ilmapiiristä, mikä leireillä vallitsi.

Kun keväällä 2012 aloin pohdiskella graduni aihetta, tämä aihepiiri alkoi kiinnostaa myös tutkimuskohteena. Ensin kiinnostukseni oli erilaisissa vaihtoehtomediaissa ja aktivistimedioissa. Vaikka tämä aihepiiri kiehtoisi, en kokenut löytäväni siitä tarpeeksi mielenkiintoista tutkimuskohdetta. Päätin keskittyä aktivisteihin ja heidän mielipiteisiinsä. Kantavana ajatuksena alkoi olla heidän motivaationsa ja tapansa osallistua julkiseen keskusteluun.

Kun suomalainen vastine maailmanlaajuiselle Occupy-liikkeelle aktivoitui Tampereellakin loppukevästä 2012, päätin osallistua toimintaan ja kerätä haastateltavat siitä porukasta. Tämä on siis tapaustutkimus, mutta tutkimuksen tarkoitus on tämän tapauksen kautta lähestyä isompia teemoja. Torikokousliikkeen kautta tutkin aktivistien kautta suomalaista julkista keskustelua ja yhteiskunnallista osallistumista erityisesti median avulla. Lisäksi oleellisena osana tutkimusta on Occupy Wall Street -liike ja mitä sen liikkeen toiminta verrattuna Tampereen Torikokousliikkeeseen kertoo suomalaisen median tilasta ja tamperelaisten aktivistien median käytöstä.

En osannut tutkimuksen alkuvaiheessa pukea motivaatitani tutkimusaiheeseeni sanoiksi. Entisen aktivistin ja nykyisen toimittajan Hanna Nikkasen sanat Suomen Kuvalehden (Koljonen, 2011) haastattelussa olivat kuitenkin jääneet vaivaamaan minua.

”...nykyaktivistit eivät kerjää tilaa julkisuudessa tiedotusvälineiltä, vaan tiedotusvälineet kerjäävät tietoa aktivisteilta. Aktivistit tuottavat itse arvokasta materiaalia, jota toimittajat eivät ole onnistuneet tuottamaan. Kauppatilanne on siis kääntynyt päinvastaiseksi. Se on täysin tiedotusvälineiden moka, että näin on käynyt.”

Nikkasen mielestä tiedotusvälineet ovat siis epäonnistuneet. Mielestäni Nikkanen tarkoittaa, että tiedotusvälineet eivät enää onnistu nostamaan julkiseen keskusteluun tärkeitä asioita ja pitämään niitä siellä. Tämä köyhdyttää julkista keskustelua.

Kun aloin tutkia suomalaisen julkisuuden luonnetta, huomasin Lotta Lounasmeren (2010, 18) kiteyttäneen samalla oman tutkimusmotivaationi: ”Demokratiaa edistävän journalismin tulisi (--)
pyrkä vahvistamaan kansalaisyhteiskuntaa ja antaa sille ääni yhteiskunnallisessa keskustelussa”. Tästä syystä halusin tutkia sitä, kokevatko aktivistit, että heille annetaan tilaa julkisessa keskustelussa ja toisaalta, miten he pyrkivät osallistumaan julkiseen keskusteluun. Nämä seikat lopulta määrittävät sitä, kuinka hyvin julkinen keskustelu toimii koko kansan mielipiteiden kirjon areenana. Tai kuten Anu Kantola (2002a, 264) asian ilmaisi: ”Demokratiaa ei pystytä pitämään hengissä pelkästään muodollisilla säännöksillä vaan ne ovat vain kehikko, jonka täytyy täytyä kiinnostuksesta, toiveista, tavoitteista ja taisteluista, jotka ilmaistaan ennen kaikkea julkisessa keskustelussa”.

Tutkimuksessa käyn läpi Tampereen Torikokouksen leirin ja sen toiminnan pääpiirteissään. Samalla analysoin lyhyesti syitä, miksi mielenosoitusleiri protestin muotona on länsimaisessa yhteiskunnassa voimallinen viesti. Lisäksi käyn läpi lyhyesti suomalaisen Torikokouksen yhden innoittajan eli espanjalaisen Indignados-liikkeen historian sekä Occupy Wall Street -liikkeen toiminnan syyskuusta 2011 tähän päivään. Näillä haluan korostaa mielenosoitusten globaalia ulottuvuutta, joka korostui sekä haastatteluissa että lähdekirjallisuudessa.

Kontekstini tässä työssä on valottaa aktivisteja vaikuttajina. Tarkemmin tutkin sitä, kuinka aktivistit osallistuvat julkisoon. Määrittelen käsitteen julkiso tarkemmin luvussa 2.6.1. Lyhyesti ja vajavaisesti määriteltynä tarkoitan sillä yhteiskunnallisista asioista julkisesti ja aktiivisesti keskustelevaa joukkoa. Yleensä yksittäisen asian ympärillä ei ole olemassa julkisoa valmiiksi, vaan se muodostuu ihmisten mielenkiinnon ja toiminnan mukaan. Ihmiset tai ihmisryhmät siis itse aktiivisilla toimillaan luovat julkisoita. Samalla julkisot ovat erilaisia riippuen kulloinkin mukana olevista ihmisistä. Kyseessä on siis eräällä tavalla aktiivinen yleisö. En kuitenkaan halua käyttää sanaa yleisö, koska se kantaa mukanaan ajatuksen passiivisesta joukosta ihmisiä vastaanottamassa tai kuluttamassa heille tuotettuja viestejä.

Varsinaiset tutkimuskysymykseni ovat:

1. Miten Occupy Wall Street -liike ja Tampereen Torikokousliike pyrkivät vaikuttamaan julkisoissa?
2. Miten Tampereen Torikokousliikkeen aktivistit pyrkivät vaikuttamaan julkisoissa?
3. Minkälaisena Tampereen Torikokousliikkeen aktivistit näkevät suomalaisen julkisen keskustelun ja valtamedian?
4. Mitä Tampereen Torikokousliike paljastaa suomalaisesta julkisesta keskustelusta?

Kysymyksiini etsin vastauksia teemahaastatteluilta, osallistuvalla tarkkailulla, liikkeiden tuottamia materiaaleja analysoimalla sekä aiempia tutkimuksia referoimalla ja tulkitsemalla. Annan työssäni paljon painoa muille tutkimuksille kahdesta syystä. Ensimmäinen syy on se, että tutkimukseni aihe on niin moninainen, että en pystynyt selvittämään asioita tarpeeksi hyvin haastatteluiden, osallistuvan tarkkailun ja liikkeiden tuottamien materiaalien perusteella. Toinen ja tärkeämpi syy on se, että sain haastateltua vain viisi Torikokouksen aktiivia. Siksi siirsin tutkimuksen painopistettä enemmän kokonaisvaltaisempaan aiheeseen tarkasteluun ja käytän tekemiäni haastatteluja enemmän esimerkkeinä sekä tukemaan muita havaintoja. Lisäksi käytän haastattelujen antia oman pohdinnan lähteenä.

Olen rajannut tutkimusaiheittani lähinnä tutkimuskysymysten avulla. Muut rajaukset olen tehnyt tutkimuksen edessä sillä periaatteella, että se mikä on oleellista käsitellään, muu jätetään ulkopuolelle. Havainnot Occupy Wall Street -liikkeestä tuovat monessa kohtaa minulle vertailukohtaa enemmän kuin varsinaista tutkimussisältöä. Tämä vertailu auttaa minua tulkitsemaan ulkomaista kirjallisuutta paremmin. Kaikkea kirjallisuutta ei voi suoraan soveltaa suomalaiseen yhteiskuntaan, mediamaisemaan tai yhteiskunnallisiin liikkeisiin.

Tämä tutkimus ei asetu mihinkään selkeään lokeroon. Tutkimuskohteenani on kahden aktivistiryhmän toiminta. Siinä mielessä tämä on aktivistitutkimus, jossa on antropologinen ote. Tutkin siis aktivistien toimintaa yhtenä osallistujana ja toimijana. Tämän tutkimusnäkökulman kannalta tärkeimpiä käsitteitä tutkimuksessani tulee olemaan niin sanotut uudet yhteiskunnalliset liikkeet (*new social movements*), joihin lasken Tampereen Torikokousliikkeen ja Occupy Wall Street -liikkeen. Tarkemmin esittelen tätä teoriaa luvussa 2.4.

Pohdin tarkemmin luvussa 3, kuka on aktivisti ja mitä on aktivismi. Yksinkertaistettuna tarkoitan aktivistilla jonkin asian puolesta tai vastaan voimakkaasti toimivaa henkilöä, joka pyrkii vaikuttamaan monin eri tavoin. Olennaista on mahdollisimman välitön toiminta, eli esimerkiksi mielenosoitukset tai erilaiset tiedonlevittämisen keinot. Tässä tutkimuksessa en keskity kertomaan yksityiskohtaisesti aktivistien toiminnasta. Enemmän olen kiinnostunut organisoitumisen tavasta ja sisällöistä, jotka liittyvät mediaan ja yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen median avulla.

Tästä päästäänkin toiseen tutkimusalueeseen. Tutkimuksessani selvitän Tampereen Torikokousliikkeen aktivistien mediankäyttöä. Siinä mielessä tämä on mediankäyttötutkimus. Olen haastatteluiden ja liikkeen toimintaan osallistumisella pyrkinyt selvittämään, mitä medioita Torikokousliikkeen aktivistit käyttävät. Tässä yhteydessä puhun median lisääntyneestä vaikutuksesta ja läsnäolosta yhteiskunnassamme. Tärkeimpinä käsitteinä mediatisoituminen ja remediaatio sekä verkostoituneen yhteiskunnan teoria. Tarkemmin näistä pohdinnoista ja päätelmistä luvussa 4.

Varsinaisesti mediankäytön tutkimisella haluan kuitenkin selvittää, kuinka aktivistit osallistuvat julkisoissa. Toisin sanoen, tutkimukseni lähtökohta on yleisötutkimus. Tai siis julkisotutkimus, koska koen sen käsitteen sopivan paremmin omaan tutkimusasetelmaani. Julkisotutkimuksen nimellä tosin ei ole Suomessa juurikaan perinnettä. Jos ajatellaan, että julkisotutkimuksessa on tarkoitus jollain tavalla tutkia yhteiskunnalliseen keskusteluun aktiivisesti osallistuvaa ryhmää, oma tutkimukseni on tämän tutkimusalan ydintä. Toisaalta tutkin asioita pienen ja varsin samanmielisen joukon näkökulmasta. Siksi koen, että olen tämän tutkimusalan laidalla. Siitä kertoo myös oman tutkimukseni kysymykset. En tutki vaikuttamista julkisoissa, vaan keinoja, joilla pyritään vaikuttamaan julkisoissa. Tässä näkökulmassa korostuu aktiiviseksi vaikuttajaksi pääsy ja tietenkin keinot vaikuttamiseen. En siis pyri julkison ytimeen eli siihen, kuinka julkisoissa pyritään ratkaisemaan ongelmia. Tavallaan minun tutkimuksessa käsitellään asioita, jotka tapahtuvat julkisoiden laidoilla tai ennen kuin asioista keskustellaan julkisoissa. Toinen osa tutkimustani ovat aktivistien näkemykset julkisesta keskustelusta. Tämä on jo enemmän julkisoiden tutkimisen ydintä. Tosin tässäkin näkökulma on aktivistien eli enemmän tai vähemmän asioita ulkopuolelta tarkkailevien ihmisten näkökulma.

Edellä esitettyjen tutkimusalojen lisäksi tutkimuksessani on käsitelty anarkismia, suomalaisen yhteiskunnan ja politiikan konsensushakuisuutta, internetiä, julkista tilaa ja vaihtoehtoista mediaa.

Tutkimukseni liikkuu siis monenlaisten yhteiskunnallisten asioiden ympärillä. Samalla kuitenkin pidän fokukseni varsinaisessa tutkimusaiheessani ja haen erilaisilla asioilla tukea omille päätelmilleni.

Lyhyesti sanottuna tämä on tutkimus siitä, kuinka Tampereen Torikokousliikkeen ja Occupy Wall Street -liikkeen aktivistit käyttävät tai pyrkivät käyttämään mediaa yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen ja yhteiskunnalliseen keskusteluun osallistumiseen. Samalla tämä on tutkimus siitä, mitä aktivistiryhmän tutkiminen voi paljastaa yhteiskunnallisesta keskustelusta ja mediankäytöstä yleisemminkin.

Perinteisesti aktivismia on mediatutkimuksen parissa tutkittu kahdella tavalla. Joko on tutkittu, kuinka valtamedia käsittelee aktivismia ja yhteiskunnallisia liikkeitä tai sitten on tutkittu, kuinka aktivistit pyrkivät pääsemään valtamediaan ja kertomaan mielipiteitään. Oma tutkimukseni kuuluu tähän jälkimmäiseen tutkimusperinteeseen. Viimeisen kymmenen vuoden aikana on ilmestynyt lukuisia tutkimuksia ja teoksia, joissa on tutkittu yhteiskunnallisten liikkeiden tai aktivistien tuottamaa mediaa. Tämä osaltaan kertoo, kuinka vajavaisesti yhteiskunnallisia liikkeitä on mediatutkimuksen parissa käsitelty. Ovathan aktivistit tuottaneet omaa mediaa aina. (Downing 2008, 40-41.)

Toisaalta John Downingin mielestä yhteiskunnallisia liikkeitä tutkineet sosiologit tai antropologit käsittelevät median merkitystä liikkeille varsin puutteellisesti. Media nähdään vain viestintäkanavana eikä monimutkaisena sosioteknisenä järjestelmänä, jollainen se todellisuudessa on. Siksi hän peräänkuuluttaa tutkijoiden yhteistyötä, jotta yhteiskunnallisia liikkeitä ja poliittisia muutoksia voitaisiin ymmärtää paremmin kokonaisuuksina, joissa media on tärkeä tekijä. (Downing 2008, 40-45.) Oma tutkimukseni tuo yhteen sekä mediatutkimuksen näkökulmaa että antropologian näkökulmaa. Tämän lähestymistavan avulla pystyn paremmin ymmärtämään ja selittämään sekä liikkeiden sisäistä toimintaa että vaikuttamiskeinoja nykyisessä mediaympäristössä.

Tämän tutkimuksen rakenne on vuoropuhelu teorian ja minun havaintojen välillä. Yhtenäistä teoriaosuutta ei ole, vaan kuhunkin asiaan liittyvä teoria on esitelty siinä kohdassa, missä sitä teemaa käsitellään. Päädyin tähän ratkaisuun, koska mielestäni muuten teoria ja havainnot jäävät turhan irralliseksi. Näin pystyn myös rakentamaan tutkimukseen eräänlaisen tarinan, joka avaa koko aihetta paljon paremmin kuin irrallinen teoriakasa ja tulokasa.

Ensimmäisessä luvussa esittelen tarkemmin tutkimusmetodini ja tutkimusaineistoni. Selitän miksi valitsin metodikseni teemahaastattelut ja kuinka toteutin analyysin. Lisäksi selitän, miten toteutin osallistuvan havainnoinnin ja mitä sillä metodilla hain.

Toisessa luvussa selitän, mikä on Torikokousliike ja mistä se on saanut alkunsa. Käyn läpi Espanjan Indignados-liikkeen ja Occupy-liikkeen taustat ja niiden perinnön Tampereen Torikokousliikkeelle. Kerron, miten nämä liikkeet organisoituvat ja toimivat sekä esittelen hieman niitä erilaisia toiminnan muotoja, mitä liikkeet harrastavat. Tämän taustan avulla pystyn selittämään, kuinka protestin muoto ja toiminta jo itsessään on viesti. Luvun lopussa pääsen tutkimukseni ytimeen, kun kerron tarkemmin julkisosta ja kuinka liikkeiden jäsenet pyrkivät julkisoissa vaikuttamaan. Yhtenä huomiona oli jo tutkimuksen alkuvaiheessa, että liikkeet halusivat mukaan kaikenlaisia ihmisiä, myös erimielisiä. He halusivat käynnistää laajamittaista keskustelua eri asioista. Toisin sanoen he pyrkivät rakentamaan oman julkison, koska aktivistit olivat pettyneitä julkisen keskustelun laatuun. Se on aika radikaali ja vaikea vaikutuskeino, varsinkin koska liike ei pyri nostamaan huomiota vain yhteen epäkohtaan. Toisaalta tämä tavoitteiden puuttuminen oli loogista, sillä jokaisella näihin protesteihin osallistuneilla oli hieman erilaiset motiivit olla mukana.

Kolmannessa luvussa kerron, miksi aktivistit ovat aktivisteja. Tässä tukeudun sekä haastatteluaineistooni että aiempaan tutkimukseen. Samalla käyn läpi aktivistien kritiikkiä mediaa ja julkista keskustelua kohtaan. Nämä toimivat aktivistien motivaationa osallistua julkiseen keskusteluun ja määrittävät heidän tapojaan ja välineitään osallistumisessa. Luvun lopussa kerron minkälainen suomalainen julkisuus on perinteisesti ollut ja mikä ongelma siinä on.

Neljännessä luvussa selitän aktivistien tapaa osallistua julkiseen keskusteluun. Yksinkertaisuudessaan esittelen, mitä medioita he käyttävät ja miksi. Tässä yhteydessä tuon esille myös eroja Occupy Wall Street -liikkeen ja Tampereen Torikokousliikkeen välillä. Tämän avulla voin paremmin analysoida Suomen julkisen keskustelun luonnetta aktivistien näkökulmasta. Luvun lopussa vedän yhteen internetin merkitystä aktivisteille ja pohdin muuttuneen mediaympäristön vaikutusta liikkeiden toimintaan.

Viidennessä luvussa vedän kaiken yhteen niin hyvin kuin se on mahdollista. Tämän jälkeen piiskaan itseäni antamalla kritiikkiä tutkimuksen toteuttamisesta. Opiskelun lopputyö ei olisi tietenkään mitään

ilman pientä loppupohdiskelua. Itse pohdin muuttunutta mediaympäristöä ja sitä, mitä kaikkea tämän tutkimuksen tekemisestä jäi itselleni käteen tulevaisuutta varten.

1. Metodit auki

Tein tätä työtä varten osallistuvaa havainnointia ja viisi teemahaastattelua. Osallistuva havainnointi, jota olen tehnyt Occupy Wall Streetistä perustuu enimmäkseen syksyyn 2011, kun vierailin New Yorkin valtauksella muutamaa otteeseen. Lisäksi olen seurannut liikkeen toimintaa jälkeensä uutisten ja heidän omien sivujensa kautta. Tampereen Torikokouksesta olen tehnyt osallistuvaa havainnointia toukokuussa 2012. Tähän tarjoutui tilaisuus, kun erilaisten protestiliikkeiden maailmanlaajuinen toiminnan viikko oli 12.5–20.5.2012. Olin tuolloin melkein koko mielenosoitusleirin ajan auttamassa toiminnassa ja osallistumassa keskusteluihin.

Tampereen Torikokousliikkeen aktivisteja haastattelin 2012–2013. Tein kolme haastattelua toukokuussa 2012 ja kaksi toukokuussa 2013.

Kerron ensin teemahaastattelujen teosta alaluvun 1.1 alla ja sen jälkeen luvussa 1.2 kerron tarkemmin osallistuvan havainnoinnin tarkoituksesta, toteutuksesta ja teoriasta. Näiden jälkeen kerron kuinka analysoin teemahaastattelut.

1.1 Teemahaastattelun perustelut sekä käytännön toteutus

Koska pyrin tutkimuksessani yksinkertaisesti vastaamaan kysymyksiin mitä, miten ja miksi, valitsin teemahaastattelun. Hirsjärven ja Hurmeen mielestä erityisesti kysymykseen miksi on luontevinta löytää vastaus kysymällä sitä ihmiseltä (2001, 11). Haastattelussa on lisäksi mahdollista tarkentaa vastausten taustalla olevia motiiveja (emt., 34). Toinen tärkeä peruste teemahaastattelun valintaan oli se, että tutkimuskohteeni olivat ihmiset. Heillä on tutkimuksessani aktiivinen ja merkityksiä luova rooli, jonka takia haastattelu oli hyvä valinta tutkimusmetodiksi (emt., 35).

Teemahaastattelua käytetään tutkimuksissa paljon (Eskola 2007, 34, Hirsjärvi & Hurme, 34). Jari Eskolan mukaan sitä käytetään, ”koska ei osata mitään muutakaan” (2007, 34). Tämä voi olla yksi syy, miksi myös minä valitsin teemahaastattelun. Se kuulostaa vaivattomalta. Tätä teemahaastattelua ei

tosiasiassa ole (Eskola 2007). Suurempi syy, miksi valitsin teemahaastattelun metodiksi on se, että koen sen olevan helpoimman tavan löytää vastauksia tutkimuskysymyksiini.

Yksilöllisiin haastatteluihin olen päätenyt sen takia, että koen saavani varmemmin tiedon siitä, mitä juuri kyseinen haastateltava ajattelee. Ryhmähaastatteluissa voi tulla vaaraksi se, että samoja asioita ei jakseta mainita, koska ne jo mainittiin. Silloin en saisi luotettavaa käsitystä kuinka yleisiä tietyt toimintatavat ja viestintäkanavat ovat. Vaikka tarkoitukseni ei olekaan kerätä mitään kvantitatiivista aineistoa sinällään, koen, että yksi perusteistani nostaa asioita esiin analysointivaiheessa on se, kuinka yleistä jokin asia aktivistien keskuudessa on.

Edellä perustelin lyhyesti ja yksiselitteisesti, mitkä seikat puoltavat haastattelun valintaani tutkimusmenetelmäksi. Lisäksi koen tarpeellisena puuttua lyhyesti muutamaa haastattelun huonoon puoleen tutkimusmetodina. Ensinnäkin se sisältää paljon virhelähteitä (Hirsjärvi & Hurme 2001, 35). Näistä suurin osa liittyy haastattelijaan. Hänen pitää pystyä luomaan haastattelutilanteesta mahdollisimman luonteva, jotta haastateltavat vastaisivat rehellisesti (emt., 35). Hirsjärven ja Hurmeen mielestä haastattelu vaatii taitoa sekä kokemusta ja siihen pitäisi kouluttautua (2001, 35). Koen, että olin toimittajana tässä paremmassa tilanteessa kuin monet muiden alojen opiskelijat. Tutkimushaastattelukin on ensisijassa sosiaalinen vuorovaikutustilanne (emt., 41), jollaisia olen työssäni toimittajana kokenut paljon. Tutkimushaastattelu on tilanteeltaan ja tavoitteeltaan toki erilainen, mutta pystyin mielestäni rakentamaan sellaisia vuorovaikutustilanteita, että haastateltavat kokivat mielipiteensä arvokkaiksi eivätkä alkaneet myötäilemään tai antamaan oletettuja vastauksia.

Sirkka Hirsjärven ja Helena Hurmeen (2011, 72) ohjeellisten neuvojen mukaan tuttuja ei pitäisi haastatella. Minä en kuitenkaan pitänyt tätä ongelmallisena. Onnistuin pitämään selkeänä tutkijan roolin. Toisin sanoen toimin tehtäväkeskeisesti, kuten Hirsjärvi ja Hurme neuvovat (2011, 98). Rikoin myös selkeästi heidän antamaansa ohjetta olla puolueeton (2011, 98). Minä kerroin joistain asioista mielipiteeni, koska teemahaastattelu on lähtökohtaisesti keskustelu (Hirsjärvi & Hurme 2001, 102; Eskola 2007, 33), jonka tavoitteet tutkija asettaa, ja pitää huolen, että pääsee niihin. Olisi ollut erikoista, jos olisin kieltäytynyt kertomasta mielipidettäni, kun sitä minulta kysyttiin.

Haastattelin aktivisteja joko Tampereen yliopiston kirjaston ryhmätyötilassa tai kahvilassa. Mielestäni paikat olivat tarpeeksi hyviä haastatteluiden toteuttamiseen ja haastateltavat puhuivat vapautuneesti.

Tunnelma haastatteluissa oli rento ja tuttavallinen. Tunnelman rentoudesta huolimatta pystyin ohjaamaan keskustelua oikeaan suuntaan aina tarvittaessa, vaikka välillä harhailimme aiheen sivussa. Toisaalta huomasin, että annoin haastateltavien harhautua ehkä liikaakin omien mielenkiintojen mukaan. Haastattelutilanteista tuli todella erilaisia ja olisin kaivannut haastatteluita tulkitessa täsmällisempia vastauksia.

Haastattelut nauhoitin ja litteroin sanatarkasti. Tämä oli ylivoimaisesti ikävin puoli tämän tutkimuksen tekemisessä.

1.1.1 Haastatteluteemat

Teemahaastattelussa ei ole tarkoituksena tehdä tarkkoja kysymyksiä, jotka sitten kysytään kaikilta. Teemahaastattelu on keskustelu, jota tutkijan sijaan ohjaa tutkijan päättämät teemat. Järjestyksellä ei ole niin väliä, mutta kaikkien haastateltavien kanssa käydään läpi kaikki teemat. (Eskola 2007)

Haastattelussa kävin läpi seuraavat teemat:

0. Taustatiedot
1. Torikokous ja muut aktivistiliikkeet
2. Median käyttö
3. Aktivistien suhde ns. valtamediaan
4. Aktivisti-identiteetti
5. Käsitys julkisuudesta ja julkisesta keskustelusta
6. Internetin vaikutus viestintään

Minulla oli teemojen alla listattuna joitain apukysymyksiä, joiden avulla pystyin viemään keskustelua eteenpäin haluamaani suuntaan. Tarkemmin teemat ja apukysymykset on esitelty liitteessä 1.

1.1.2 Perusteluja teemoille

Taustatiedoista en kokenut tarvitsevani muuta kuin iän ja koulutus- tai ammattitaustan. Median käyttö oli tässä tutkimuksessa pääosassa, joten sitä oli pyrittävä selvittämään mahdollisimman tarkasti. Median ymmärrän tässä tapauksessa niin henkilökohtaisen (esim. puhelin, sähköposti) kuin julkisen

viestinnän välineenä (esim. Facebookin ryhmät, nettisivut). Toinen tärkeä osa tutkimusta oli julkisuuden ja julkisen keskustelun luonne.

Painopisteenä tutkimuksessa oli internet. Haastattelurungossa se oli erillinen osa, mutta keskustelussa asia tuli usein esille muutenkin niin kattavasti, että sitä ei erillisenä osiona tarvinnut käydä erikseen läpi.

Muut teemat olivat luonteeltaan enemmän taustoittavia, mutta siitä huolimatta tärkeitä. Aktivismia identiteetin rakentajana perustelen sillä, että sen kautta voin päästä tarkemmin sisälle motiiveihin vastausten takana. Perustan väitteeni myös Jeffrey S. Juriksen ajatukseen siitä, että uusien protestiliikkeiden viestintää ei voida erottaa protestiliikkeiden arvoista, toiminnasta, elämäntyyleistä, identiteeteistä ja kiinnostuksen kohteista (2008).

Aktivismissa on olennaista erilaiset protestit ja tähän liittyy olennaisesti myös media. Monilla tempauksilla haetaan nimittäin median huomiota ja sitä kautta tietoisuuden levittämistä laajemmalle joukolle.

Siksi käsittelin tämän asian haastattelussa teeman aktivistien ja valtamedian suhteen alla. Median huomion saaminenhan tosin on vain välivaihe. Todellisuudessa aktivistit haluavat saada ihmisten ja päättäjien huomion ja sitä kautta keskustelua ja muutosta aikaan. Toki aktivistit haluavat myös saada lisää samankaltaisesti ajattelevia mukaan.

1.2 Osallistuva havainnointi

Teemahaastattelun lisäksi keräsin tutkimusaineistoa osallistuvalla havainnoinnilla. En käyttänyt havainnointia niinkään luomaan tutkimukseen lisävarmuutta (Hirsjärvi & Hurme, 39), vaan tuomaan lisäsisältöä ja auttamaan minua teemojen läpikäynnissä. Enimmäkseen havainnointi toi tutkimukselle kontekstin ja auttoi nostamaan uusia kysymyksiä tutkimukseen.

Koska havainnointi ei ollut tutkimukselleni kriittinen osa, enkä havainnoimalla olisi pystynyt saamaan selville haluamiani asioita, tein havainnoista vain muutamia muistiinpanoja. Tämä tuo tutkimukseen epävarmuutta, sillä tämä tutkimus on kirjoitettu pääosin toukokuun 2013 ja joulukuun 2013 välillä. Kun mielenosoitusleiri oli toukokuussa 2012, oli paljon asioita vain muistin päällä. Kirjoitan tässä

tutkimuksessa myös Occupy Wall Street -liikkeestä. Osa kirjoittamistani asioista perustuu syksyllä 2011 tekemiini havaintoihin. Paljon on siis vettä virrannut Tammerkoskessa tässä välillä. Toisaalta en ole asiasta huolissani, sillä kuten aiemmin mainitsin, tuovat havainnot lähinnä kontekstia.

Havainnointi on aina subjektiivista. Asioita menee ohi ja tulkinta voi olla väärää (Eskola & Suoranta 1998, 102). Koska suurin osa havainnoista luo tälle tutkimukselle kontekstia, olen pohtinut, olenko luonut väärän kontekstin tutkimukselle. Huomasin ajatukseni kuitenkin tyhmäksi. Jokaisessa tutkimuksessa tutkija luo työlleen kontekstin, joka on aina subjektiivinen käsitys aiheesta. Tilanne ei ole sen kummempi minunkaan tapauksessa. Olen luonut työlleni taustan mielestäni parhaista ja olennaisimmista aineksista. Joku toinen olisi tehnyt tutkimuksen toisin.

Tärkein perustelu osallistuvaan havainnointiin oli, että halusin ymmärtää toimintaa. Aktivistiliikkeitä tutkinut Jeffrey S. Juris on sitä mieltä, että jos tutkija ei ole jollain tavalla toiminnassa mukana, hän näkee vain spektaakkelin. Hän ei ymmärrä toiminnan sosiaalista puolta. (2008, 20.)

Havainnointiani ei voi sanoa tiukan tieteelliseksi. En ole lukenut asiasta opaskirjoja tai noudattanut mitään ohjeita. Yksinkertaisuudessaan kaiken voi tiivistää kahteen lauseeseen. Osallistuin leirin valmisteluun ja toimintaan. Näitä kokemuksista olen hyödyntänyt tutkimuksessa.

1.3 Haastatteluiden analysointi

Olen samalla kannalla kuin Jari Eskola (2007), että haastatteluaineistoista ei nouse mitään, vaan tutkija päättää nostaa sieltä jotain. Analyysi on aktiivinen teko, jossa tutkija nostaa mielestään tärkeimmät tai mielenkiintoisimmat asiat esiin. En kuitenkaan ennen haastattelua tai analysointia tehnyt mitään hypoteeseja, sillä niiden muodostaminen tutkittaessa ihmisten toimintaa, on kyseenalaista (Hirsjärvi & Hurme 2001, 66). Tutkimukseni tavoite oli pikemminkin löytää aineistosta hypoteeseja, kuten teemahaastattelussa usein on tapana (emt., 66).

En kokenut tarpeelliseksi luokitella vastaajia, koska en uskonut sen tuovan lisäarvoa analysointiin. Luokittelun näen olevan keino pyrkiä löytämään jotain yleistettävää asiaa tai ominaisuutta, johon olennaisesti vaikuttaa ihmisen tausta, esimerkiksi koulutus tai sukupuoli. Koska kaikki laadulliset tutkimukset ovat Sulkusen ja Kekäläisen mielestä [1992,11] oikeastaan tapaustutkimuksia (ks. Eskola & Suoranta 1998, 65), tämän tutkimuksenkin yleistettävyyys on joka tapauksessa heikko. Enkä tässä

tutkimuksessa pyri niinkään selvittämään, miten aktivistien tavat käyttää mediaa eroavat, vaan pyrin tutkimaan millaisia eri tapoja he käyttävät ja miksi. Tutkimuskohteenani ei siis ole niinkään ihmiset vaan heidän toiminta.

Teemahaastattelun tulokset eivät poikkeuksia lukuun ottamatta sovellu hyvin yleistettävyyteen, joten en siksikään kokenut tarpeelliseksi luokitella vastaajia. Toisaalta tämä ei tarkoittanut sitä, että en ottanut mitään taustatietoja haastateltavista ylös. Kysyin haastateltavilta iän, koulutuksen tai ammatin ja mahdolliset järjestö tai yhdistystoiminnot. Järjestö ja yhdistystaustalla pyrin pääsemään siihen kiinni, kuinka aktiivisia haastateltavat olivat yhteiskunnallisessa vaikuttamisessa ja missä aiheissa. Ammatti tai koulutus oli mielenkiintoinen lisä tutkimukseen, sillä uusien yhteiskunnallisten liikkeiden tyypillisiä aktiiveja ovat tietotyöläiset, asiantuntijat ja koulutetut luovien alojen työntekijät (Lievrouw 2011, 48; Konttinen 1999, 9). Torikokoukseen osallistujat olivat yleisesti ottaen nuoria ja koulutettuja. Mukana oli myös jonkin verran yli 40-kymppisiä aktivisteja, joissa oli mukana sekä korkeasti koulutettuja että vähemmän koulutettuja.

Tein jo kolmen haastattelun jälkeen alustavia huomioita haastatteluista syksyllä 2012. Tarkoituksena oli lähinnä herättää omia ajatuksia siitä, mihin suuntaan tutkimusta voi viedä ja todistaa itselle, että tutkimus on mielenkiintoinen.

Varsinaista analyysia varten luin litteroidut haastattelut useaan kertaan ja luokittelin vastauksia haastatteluteemojen mukaisesti. Esimerkiksi kaikki kohdat jossa haastateltava puhui omasta median käytöstä, kokosin luokkaan ”oma median käyttö”. Kun olin tehnyt tämän jokaisen haastattelun kohdalta, pystyin suorittamaan analyysin helpommin. Luokat eivät olleet toisiaan poissulkevia, koska monet pitkät vastaukset koskettivat montaa haastatteluteemaa.

2. Torikokouksen muoto ei ole sattumaa

Koska haluan selvittää, miten sekä Occupy Wall Street -liike että Tampereen Torikokousliike osallistuivat julkisoon, on syytä käydä läpi myös liikkeiden syntyhistoriaa ja organisointia. Taustalla on ajatus siitä, että liikkeen muoto ja toiminta on itsessään jo viesti. Ennen kaikkea se on viesti muille liikkeessä mukana oleville, mutta myös ulkopuolelle. Tavallaan kyse on siis vanhasta Marshall McLuhanin (1964) teesistä: ”Medium is the message”, väline on viesti.

Yksinkertaisuudessaan tässä luvussa kerron kuinka, miksi ja miten. Eli kuinka Occupy Wall Street ja Torikokous rakensivat leirinsä? Miksi he organisoituvat ja toimivat kuten toimivat? Ja miten liikkeiden jäsenet pyrkivät valtauksen kautta viestimään?

Ensin esittelen lyhyesti Suomen Torikokouksen innoittajien, 15M- eli Indignados-liikkeen sekä Occupy-liikkeen synnyn ja toiminnan luvuissa 2.1 ja 2.2. Luvussa 2.3 kerron Tampereen Torikokouksen toiminnasta. Luvussa 2.4 esittelen teorioita, jotka liittyvät Torikokouksen tai Occupy-liikkeen kaltaisiin liikkeisiin ja nivon ne yhteen omien havaintojeni kanssa.

Luvussa 2.5 käyn läpi, mitä julkisen tilan haltuunotto merkitsee. Mitä se viestii liikkeen jäsenille ja ulkopuolisille? Luvussa 2.6 pohdin lyhyesti, miksi mielenosoittajilla ei ollut tavoitteita. Luvussa 2.6.1 pääsen yhteen tämän tutkimuksen pääaiheeseen eli julkisoon ja kuinka Torikokous pyrki rakentamaan omaa julkisoa.

Ideana on, että luvut 2.1-2.5 luovat tähän tutkimukseen kontekstin ja taustan. Tämän kontekstin avulla on mahdollista ymmärtää, miten tutkimani asiat suhteutuvat.

2.1 Kaikki alkoi Espanjasta

Toukokuussa 2012 Vanhan kirjastotalon puistoon Tampereelle pystytettiin puolijoukkueteltilta. Tuossa teltassa aktivistit nukkuivat ja viereisessä katoksessa säilytettiin muun muassa ruokaa, ruokailuvälineitä, sankoja ja kirjoja. Protestin muodoksi valittu mielenosoitusleiri ei ollut sattumaa. Ei myöskään viikko, jolloin kaikki alkoi.

Harva kuitenkin tietää, että Suomen Torikokousten innoittajana ei ollut Occupy Wall Street, vaan Espanjan 15M-liike (Varmavuori & Laurila 2012, 131). 15M sai nimen päivämäärän mukaan. 15. toukokuuta 2010 joukko säästökuuriin turhautuneita espanjalaisia osoitti mieltään. He kutsuivat itseään nimellä indignados eli suuttuneet. Mielenosoituksen jälkeen pieni joukko nuoria yöpyi Madridin Puerta del Sol -aukiolla. Tämän jälkeen joukkoon liittyi lisää väkeä ja ilmiö levisi ympäri Espanjaa. (Laurila 2012, 55.)

Dokumentaristi Sakari Laurila (ema., 58) kertoo, kuinka liike huipentui 19. kesäkuuta 2010 järjestettyyn mielenosoitukseen, johon osallistui pelkästään Barcelonassa 300 000 ihmistä. Tämän

jälkeen liikkeen näkyvin toiminta jatkui erilaisina marsseina. Tätä ennen kuitenkin oli tapahtunut paljon. Ulospäin näkyvin tempaus oli luultavasti se, että aktivistit 14. kesäkuuta estivät kansanedustajia pääsemästä parlamenttitaloon tukkimalla sisäänkäynnit. Parlamentin piti tuona päivänä äänestää terveydenhuollon ja sosiaaliturvan leikkauksista. (ema., 57.)

Liikkeen sisällä tapahtui kuitenkin paljon tärkeämpiä asioita, jotka heijastuivat myöhempisiin liikkeisiin. Kuten Laurila (ema., 58) kirjoittaa: ”15M-liikehdintä oli massiivinen yhteiskunnallisen itseorganisoinnin oppimiskeskus”. Espanjassa esimerkiksi kehiteltiin kommunikoinnin helpottamiseksi käsimerkit, joita käytettiin sellaisenaan esimerkiksi Tampereella ja hieman muunneltuna New Yorkissa. Käsimerkkien avulla esimerkiksi kannatusta tai erimielisyyttä voitiin ilmaista häiritsemästä kokousta äänien avulla. Lisäksi porukalla opittiin, miten niin iso joukko voi tehdä päätöksiä ja organisoiua tehokkaasti ilman johtajia. Konkreettisimpina esimerkkinä organisoinnin toimimisesta Laurila pitää kodeistaan hädettyjen perheiden asuttamisen vallattuihin taloihin (ema., 58).

15M-liikettä voidaan pitää onnistuneena itseorganisoinnin kokeiluna ja menestyneenä protestiliikkeenä tai hippien häröilynä. Laurila näkee, että liikkeen ”suurin konkreettinen asia” oli ihmisten luomat verkostot (ema., 58). Liike toi yhteen erilaiset ihmiset ja sai heidät toimimaan yhteisten asioiden eteen. Lisäksi liike toi takaisin julkisuuteen sellaisia yhteiskunnallisia ongelmia, joista ennen vaiettiin (ema., 59).

Marissa Varmavuori ja Sakari Laurila kirjoittavat (2012, 131), kuinka 15M-liikkeen innoittamina alettiin suunnitella Suomeenkin omaa tapahtumaa. Tarkoituksena oli osallistua 15M-liikkeen koollekutsumaan globaaliin toimintapäivään, 15.O:hon, 15. lokakuuta 2011. Syy osallistumiseen oli yksinkertainen: ”15.O:n uskottiin muodustuvan maailmanlaajuisesti merkittäväksi ja näkyväksi tapahtumaksi, joten siihen haluttiin osallistua myös Suomessa” (ema., 131). Joukkovoiman esimerkit arabikeväästä ja Espanjasta saivat aktivisteissa pienen toivonkipinän siitä, että ehkä Suomessakin ihmiset lähtisivät liikkeelle (ema., 131).

Myös eräs haastateltavani oli seurannut Espanjan 15M-liikettä ja piti itsestäänselvänä, että osallistuisi globaaliin toimintapäivään, kun sitä alettiin puhuta Suomessa. Hän piti sitä jopa velvollisuutena ja oli organisoimassa lokakuussa Tampereen Keskustorilla järjestettyä Torikokousta. Tätä seurasi marraskuussa järjestetty Torikokous. Tuossa vaiheessa Yhdysvalloissa oli jo kuohunut pidemmän aikaa.

2.2 Occupy Wall Street ja pienten tekojen merkitys

Kaikki alkoi ilmoituksesta. Kanadassa perustettu Adbusters tunnetaan pääasiassa järjestönä, joka tekee isoille yrityksille irvailevia vastamainoksia. Se on kuitenkin laajempi järjestö, joka koostuu erilaisista aktivisteista, jotka pyrkivät muuttamaan maailmaa eri tavoin. Yhtenä isona osana toimintaa on järjestön julkaisema lehti. Adbusters julkaisi ilmoituksen, jossa kehotti ihmisiä valtaamaan Wall Streetin 17. syyskuuta 2011. Ilmoitus lähti kiertämään netissä vauhdilla.

Itsekin Adbustersin lehteen kirjoittanut aktivisti, tietokirjailija ja antropologian professori David Graeber Lontoon School of Economicsista kertoo, että kyseinen ilmoitus ja blogipostaus oli vain ”kauniilla grafiikalla kuvitettu ajatus, jota *Adbusters* halusi testata”. Varsinaisesti ajatus lähti Graeberin mukaan lentoon, kun hän ja monet muut aktivistit olivat kokoontuneet elokuussa yleiskokoukseen, jossa oli tarkoitus suunnitella toimintaa Wall Streetille syyskuussa. Tapahtuman oli ottanut haltuun kuitenkin Workers World Party -järjestö, joka oli jo megafonien kanssa kertomassa heidän suunnitelmistaan. (Graeber 2012, 29-30.)

Graeberin mukaan monet paikallaolijoista olivat pettyneet, kun protestia johdettiin näin vahvasti ylhäältä päin. Paikalla oli kuitenkin paljon niin sanottuja horisontaaliaktivisteja, jotka eivät arvostaneet tällaista ylhäältä päin johdettua vertikaaliaktivismia, vaan luottivat anarkistisiin järjestäytymistapoihin ja suoraan demokratiaan. He kokoontuivat yhteen ja jättivät megafonien kanssa pauhaavat vertikalistit pitämään omia puheitaan. Näin horisontalistit alkoivat suunnitella Occupy Wall Streetiä. Aikaa oli vain kuusi viikkoa. (ema., 30-32.)

Itsekin Tampereen Torikokouksen suunnittelussa mukana olleena ja New Yorkissa Zuccotti-puistossa vierailleena täytyy sanoa, että tuo aika on lyhyt. Porukan mukaan saaminen ja sitoutuminen sekä käytännön yksityiskohtien sopiminen vie aina aikaa. Erityisesti tällaisessa tapauksessa se vie aikaa, koska johtajia ei ole ja jokaisesta yksityiskohdasta pitää vallita yksimielisyys.

On mahdotonta käydä läpi, mitä kullakin Occupy-paikkakunnalla on touhuttu ja puhuttu. Siksi keskityn lähinnä New Yorkin tapahtumiin. Zuccotti-puistosta alettiin heti rakentaa paikkaa, jossa olisi kaikki tarvittavat olosuhteet aukiolla asumiseen. Ruokahuolto pelasi, ihmiset nukkuivat pressujen alla, aggregaatit jauhoivat sähköä läppäreihin ja muuhun tarvittavaan elektroniikkaan, rummut paukkuivat iltaisin ja niin edelleen. Joka ilta järjestettiin yleiskokous, jossa puhuttiin niin käytännön asioista kuin

siitä, mitä liikkeen pitäisi tehdä. Pääasiassa oli koko ajan protesti. Aukion laidalla oli jatkuvasti väkeä kylttien kanssa valmiina kertomaan ohikulkijoille, mikä maailmassa on vikana. Lisäksi päivittäin joukko aktivisteja kävi marssimassa Wall Streetin pörssin edessä. Joskus protestit päättyivät pidätyksiin, kuten sinä lauantaina, kun itse olin paikalla.

Tuolloin valtaus oli kestänyt tasan viikon ja aukiolla jututtamani aktivistit kertoivat, että marssia oli poikkeuksellisesti päätetty jatkaa paljon pidemmälle kuin normaalisti. Poliisi oli lopulta päättänyt puuttua marssiin verkkojen avulla ja eristänyt joukkoa pienemmäksi ja pidättäen verkkojen sisälle jääneitä aktivisteja. Liikkeen solidaarisuus näkyi konkreettisesti tuona päivänä sekä seuraavana. Pidätettyjen takuut maksettiin liikkeelle lahjoitetuista varoista.

Yhtenä vallitsevana ideana koko valtauksessa oli, että sinne luotiin rinnakkainen miniyhteiskunta. Isoimmissa valtauksissa toimi jopa päiväkotit. Tärkeintä oli kuitenkin, että uusi yhteiskunta harjoitti aitoa demokratiaa, jossa jokainen liikkeeseen vaikuttava päätös tehtiin yleisessä kokouksessa. (Castells 2012, 170, 179.)

Liikkeen suosiota voi hiukan arvioida sen mukaan, miten paljon rahaa liikkeelle lahjoitettiin. Joulukuussa 2011 kerrottiin, että pelkästään New Yorkin Occupy oli saanut lahjoituksina 680 000 dollaria (Rice 2011). Samalla tämä kertoo siitä, että monet tukivat liikettä, vaikka eivät osallistuneetkaan marsseihin tai valtauksiin. Kyselyjen mukaan 44 prosenttia yhdysvaltalaisista tuki liikettä (Castells 2012, 193).

Rahan lisäksi ihmiset lahjoittivat ruokaa, vaatteita, makuupusseja ja myöhemmin telttoja. Liike tuli myös tunnetuksi niin sanotusta ihmisten kirjastosta, jonne oltiin valtauksen loppuessa lahjoitettu noin 5 500 kirjaa, joita kuka tahansa sai käydä lainaamassa. Kirjastoa pitivät yllä vapaaehtoiset. (Occupy Wall Street Library 2011.)

Liikkeen suosiosta jotain kertoo myös se, että monet julkkikset vierailivat Zuccotti-puistossa. Esimerkiksi räppäri Kanye West ja dokumentaristi Michael Moore kävivät osoittamassa tukensa aktivisteille (Coscarelli 2011, Moore 2011). Lisäksi jäätelöyhtiö Ben & Jerry's ilmoitti tukensa liikkeelle ja kävi jakamassa ilmaista jäätelöä valtaajille (Ben&Jerry's 2011, Hines 2011).

Tämän tutkimuksen puitteissa on turhaa kertoa yksityiskohtaisesti niitä vaiheita, kuinka Occupy-liike kasvatti suosiotaan ja miten paljon siinä oli maailmanlaajuisesti väkeä mukana. Eikä tarkoista luvuista edes ole kovin luotettavaa tietoa. Voidaan kuitenkin sanoa, että pelkästään Yhdysvalloissa aktiivista toimintaa oli ainakin 600 kaupungissa (Castells 2012, 163). Lyhyesti sanottuna: liike levisi jokaiselle mantereelle, myös Etelämantereelle, siinä oli mukana miljoonia ihmisiä ja päättäjät alkoivat ottaa kantaa liikkeen esilletuomiin asioihin.

Mielenkiintoisempaa on pohtia sitä, miksi liike houkutteli niin paljon väkeä. Aktivistit, tietokirjailija ja Aalto-yliopiston kauppakorkeakoulun tutkija Teppo Eskelinen epäili (2012, 6) syynä olevan keskiluokan heräämisen. Eskelisen mielestä entistä useampi keskiluokkainen oli tajunnut, että nykyjärjestelmä toi kaikesta työstä huolimatta lähinnä epävarmuutta ja taloudellista taakkaa. David Graeber kuvaa asiaa konkreettisemmin. Hän kertoo, kuinka aktivisti Marisa Holmes sai kerta toisensa jälkeen kuulla saman tarinan, jonka perusviesti oli: ”tein kaiken niinkuin pitikin”. Hyvä koulutus ei ollut auttanut, vaan moni oli joutunut työttömäksi kymmenien tuhansien dollareiden opintovelka niskassaan. Silti rahakas finanssieliitti piti heitä laiskureina. (Graeber 2012, 35-36.)

Yotam Maroum muistuttaa, että ei kannata väheksyä ongelmien suuruutta ja sitä jokapäiväistä työtä ja järjestelyä, jota ihmiset ympäri Yhdysvaltoja ovat tehneet jo pitkään. He ovat kohdanneet kurjuutta ja pyrkineet tekemään asialle jotain. Siitä huolimatta hänestä tuntuu kuin mukana olisi ollut jokin ylimääräinen tekijä, jota hän ei voi selittää: ”Jokin ikään kuin vain pulpahti auki”. (Klein&Maroum (2012, 62.)

2.3 Suomen torit olivat kylmiä

Suomen Torikokous sai alkunsa lokakuussa 2011. Toimintaa oli silloin 11 paikkakunnalla. Helsingissä toiminnasta tuli pysyvää. Joukko aktivisteja piti leiriä koko talven läpi Kansalaistorilla, jonka he nimesivät uudelleen Ihmisten toriksi, koska kritisoivat alkuperäisen nimen nationalistista luonnetta. Tampereella järjestettiin lokakuussa yksi Torikokous ja marraskuussa toinen. Molemmilla kerroilla pieni joukko yöpyi torilla. Tampereen talven Torikokouksissa keskusteltiin ja pidettiin puheita. Lisäksi marraskuun tapahtuman yhteydessä pieni joukko alkoi suunnitella talonvaltausta, joka toteutettiin 18. marraskuuta.

Keväällä Tampereella aktivoitiin uudelleen ja myös minä olin mukana suunnittelemassa toukokuussa järjestettävää mielenosoitusleiriä. Muutaman suunnittelukokouksen jälkeen suurin osa käytännön asioista oli selvillä. Itse en päässyt osallistumaan leirin pystytykseen.

Viikon aikana Vanhan Kirjastotalon puistossa järjestettiin esimerkiksi joogaa ja kokouksia. Paikalla olivat myös rummut, joilla kuka tahansa sai soitella. Lisäksi vaihtotorilla oli joitain vaatteita. Joka päivä tehtiin porukalla ruokaa, jota jaettiin halukkaille. Ruoka tehtiin dyykattuista ja lahjoitetuista ruuista. Ydinjoukko yöpyi puolijoukkueteltassa.

Joka ilta järjestettiin kokous, jossa oli joku etukäteen päätetty aihe. Itse osallistuin rahakeskusteluun ja media&mainonta -keskusteluun. Käytin media&mainonta -keskustelun muistiinpanojani tutkimusaineistonani.

Olenaisena osana protestia oli jutella ohikulkijoiden kanssa ja jakaa tekemäämme flyerä, jonka tekstiä olin itse ollut kirjoittamassa. Jokainen paikalla ollut keskusteli ohikulkijoiden kanssa omista lähtökohdistaan ja edusti vain itseään. Kukaan ei puhunut koko liikkeen nimissä.

Yhtenä päivänä toteutettiin vastamainoskampanja, jossa tehtiin isoille paperilakanoille viestejä tai piirroksia ja käytiin kiinnittämässä ne JCDecauxin mainostelineisiin. Tarkoituksena oli saada ihmiset huomaamaan, että mainokset ja kaupallisuus näkyvät päivittäin kaupunkikuvassa ja vaikuttavat meihin.

Torstaina järjestettiin lisäksi solidaarisuusmielenosoitus Blockupy Frankfurtille. Frankfurtissa oli tuolloin käynnissä mielenosoitus, jossa kritisoitiin Euroopan keskuspankin, Euroopan unionin ja Kansainvälisen valuuttarahaston, IMF:n, valtaa. Tämä niin sanottu troikka tekee paljon päätöksiä, joihin tavalliset ihmiset eivät voi oikein vaikuttaa.

2.4 Miten yhteiskunnalliset liikkeet organisoituvat ja ketkä niitä pyörittävät?

Sekä Tampereen Torikokouksessa että Occupy-liikkeessä moni osallistuja oli korkeakoulutettu. Yhdysvaltojen eri Occupy-leireistä tehdyn tutkimuksen perusteella noin puolet osallistujista olivat 20–40-vuotiaita eri alojen ammattilaisia tai opiskelijoita (Castells 2012, 166). Tämä on tyypillistä uusissa yhteiskunnallisissa liikkeissä (Lievrouw 2011, 48; Kontinen 1999, 9), johon sekä Occupy-liike että Torikokous-liike voidaan laskea. Leah Lievrouw kertoo, että Alain Touraine oli ensimmäinen, joka

kiinnitti huomiota korkeakoulutettujen ja luovien alojen ihmisten keskeiseen rooliin sosiaalisen muutoksen tekijänä (Lievrout, 47-48). Mielenkiintoista on, että Touraine [1971, 5] kiinnitti tähän huomiota jo vuonna 1969, jolloin tunnetusti kuohui varsinkin Yhdysvalloissa.

Vaikka tuolloin ei vielä puhuttu liikkeistä uusina yhteiskunnallisina liikkeinä, eri tutkijat alkoivat hiljalleen jo ehdottaa, että näitä liikkeitä voitaisiin alkaa määrittää uudella tavalla. 1960-luvulla valtavirtana ollut *collective behavior theory* kuvasi erilaisia mielenosoituksia joukkona tai massana, jonka jäsenet toimivat jostain innoituksensa saaneena sen kummemmin asioita miettimättä. Tämä 1930-luvulla kehitetty teoria nähtiin kuitenkin vajavaiseksi ja tuolloin alaa valtasi *resource mobilisation theory*. Tämä teoria pyrki selittämään, kuinka liikkeet organisoituvat ja toimivat keskenään. (Lievrout 2011, 41-47; Konttinen 1999, 15-16.)

Monet tutkijat olivat sitä mieltä, että kumpikaan näistä teorioista ei pysty kuvaamaan tuolloin tyypillisiä yhteiskunnallisia liikkeitä, kuten homo- tai naisasialiikettä. Tarvittiin uusi teoria, joka teoretisoisi jälkiteollisen yhteiskunnan liikkeitä, joissa oli aivan uusia piirteitä. Ennen kaikkea tarvittiin teoria, joka selittää miksi. Toisaalta haluttiin myös tutkia enemmän, ei liikkeen sisäistä organisointia ja toimintaa, vaan ulospäin suuntautunutta toimintaa. (Lievrout 2011, 41-47.) Monet tutkijat ehdottivat, että uusia, aiemmista ajoista poikkeavia yhteiskunnallisia liikkeitä alettaisiin kutsua – yllätys, yllätys – uusiksi yhteiskunnallisiksi liikkeiksi (*new social movements*) (Konttinen 1999, 15). Käsite ja toisaalta tutkimusintressit ovat vakiintuneet aika hiljalleen, sillä vielä 1980-luvulla *resource mobilisation theory* oli valtavirtaa (Lievrout 2011, 41-47).

Viime vuosina on esitetty näkemyksiä, että uusien yhteiskunnallisten liikkeiden teoria on vanhentunut, eikä pysty kuvaamaan nykyisenkaltaisia liikkeitä. Siksi on syntynyt uusia teorioita, joissa monissa korostuu ihmisten ja liikkeiden verkostoituminen (Downing 2008, 40). Näistä uusista teorioista tai käsitteistä vahvimpana on ehkä Manuel Castellsin jo vuonna 1996 esittämä ajatus verkostoituneesta yhteiskunnasta. Kantavana ajatuksena on, että valta on moniuloitteista ja jakautunut verkostojen kautta. Näitä verkostoja muodostuu ihmisten mielenkiintojen ja arvojen mukaan. (Castells 2012, 7.) Castellsin mukaan tähän verkostoitumiseen kuuluu olennaisena osana internet ja langaton viestintä, mutta vain yhtenä osana. Hän kuvaa yhteiskuntaa aivojen verkostoiksi, jossa näitä aivoja stimuloi uudenlaiset sosiaalisen median teknologiat (emt., 219).

Mielestäni Castellsin ajatukset verkostoituneesta yhteiskunnasta ja sitä kautta verkostoituneista yhteiskunnallisista liikkeistä eivät korvaa teorioita uusista yhteiskunnallisista liikkeistä. Minusta ne täydentävät näitä ajatuksia. Tästä kertoo jo sekin, että yhteiskunnallisten liikkeiden määritelmään on aina kuulunut tiheä epämuodollinen verkosto (Della Porta & Diani 1999, 21-22). Tosin on hieman outoa puhua uusista yhteiskunnallisista liikkeistä 2010-luvulla, koska tämä teoria sai alkusysäyksensä jo 1970-luvulla. Pohjimmiltaan monet huomiot kuitenkin pitävät edelleen paikkaansa.

Ehkä yllättäen yksi syy, miksi haluan suosia uusien yhteiskunnallisten liikkeiden teoriaa, liittyy nopeasti muuttuvaan mediaympäristöön. Yhteiskunnalliset ilmiöt ja liikkeet ovat usein muuttuvia ja mukautuvia, joka tekee niiden aukottoman määrittelyn ja teoretisoinnin vaikeaksi (Downing 2008, 42-43). Siksi koen, että vanhempi teoriapohja täydennettynä uusilla havainnoilla verkostoituneesta yhteiskunnasta kuvaa Tampereen Torikokousliikettä ja Occupy Wall Street -liikettä parhaiten.

On tärkeää vetää raja yksittäisen protestin tai löyhien poliittisten sidonnaisuuksien ja yhteiskunnallisen liikkeen välille. Yhteiskunnallisessa liikkeessä jäseniä yhdistää jonkinlainen yhtenäinen näkemys maailmasta ja kollektiivinen identiteetti (Juppi 2004, 28, Lievrouw 2011, 48). Aktivistit pyrkivät rakentamaan yhteisen subjektin, jonka pohjana ovat samanlaiset arvot tai kokemukset (Lievrouw 2011, 48). Yksittäisten protestien avulla liikkeen jäsenet rakentavat pidempiaikaista toimintaa (Della Porta & Diani 1999, 23).

Jotta yhteiskunnallinen liike saa ihmisiä mukaan toimintaan, tarvitsee liike solidaarisuutta, identifioitua vastustajan sekä määrittelyn päämäärän tai tarkoituksen (Melucci 1996, 292-293, Della Porta & Diani 1999, 20). Tässä mielessä Occupy sekä Torikokous ei sovi muottiin, sillä määriteltyä päämäärää liikkeillä ei ollut. Siitä huolimatta ne voidaan määritellä uusiksi yhteiskunnallisiksi liikkeiksi, sillä liikkeet pyrkivät yhdessä keskustelemaan lopullisesta päämäärästä.

Uusien yhteiskunnallisten liikkeiden luonteeseen kuuluu olennaisesti yhteiskunnan kritisoiminen tekojen avulla. Liikkeet esimerkiksi haastavat kollektiivisesti vallitsevia merkityksiä ja identiteettiä luovia käytäntöjä. Liikkeissä on siis mukana kulttuurinen elementti. (Juppi 2004, 28; Lievrouw 2011, 48.) Syy tällaiseen toimintaan on yksinkertainen. Uudet liikkeet ovat huolissaan merkitysten tuotannosta ja jaosta. Kamppailun ytimessä ovatkin usein informaatioresurssit. (Lievrouw 2011, 48.)

Konkreettisesti tämä näkyi Zuccotti-puistossa, jossa sekä ylläpidettiin omia verkkosivuja että opastettiin ja avustettiin paikalle tulleita toimittajia. Lisäksi valtauksen ympärillä toimi paljon erilaisia kansalaisjournalisteja, jotka kuvasivat videoita ja tekivät lehtiä. Tietoisuutta pyrittiin levittämään sekä liikkeen keskuudessa että liikkeen ulkopuolella oleville. Internet olikin Occupy Wall Streetin toiminnassa elintärkeässä roolissa. Internetin käyttö niin sisäisenä kuin ulkoisena viestintävälineenä on lisääntynyt erilaisten yhteiskunnallisten liikkeiden sisällä 1990-luvun alkuvuosista lähtien (Kahn&Kellner 2004, 87). Oppia on otettu aikaisempien aktivistien ja mielenosoitusten kokemuksista. Toisaalta ei kannata väheksyä myöskään sitä, että teknologia ja palvelut ovat kehittyneet ja ihmiset ovat tottuneet käyttämään niitä. Siksi niiden hyödyntäminen on vain luontevaa jatkoa arjen käytännöille.

Manuel Castellsin mielestä yhteiskunnissa internetin käyttö mielipiteiden ilmaisemiseen ja yhteiskunnan vapauden kulttuuri on vahvistunut yhtä aikaa. Tästä on tullut toisiaan ruokkiva kierre. Ilmaisuu siirtyy luontevasti internetistä henkilökohtaiseen elämään ja teoiksi. (Castells 2012, 232-233.)

Jo vuonna 2004 Kahn ja Kellner (ema., 88-89) olivat sitä mieltä, että poliittisen ja kulttuurisen elämän ymmärtämisen ja muokkaamisen yhtenä avainasiana on internet. He näkivät internetin jatkuvasti elävänä ja historiaan jäävänä muutosvoimana. Occupy Wall Street todisti heidän näkemyksensä. Siinä vaiheessa, kun liikettä häädettiin aukiolta keskellä yötä ja eräs aktivisti ja kansalaistoimittaja kuvasi tilannetta kännykällään suorana internetiin yli 10 tunnin ajan, viimeistään teknologian valtava muutosvoima iski silmilleni. Lähetystä seurasi parhaimmillaan noin 200 000 ihmistä ympäri maailman, mukaanlukien Michael Moore.

Occupy-liike todisti myös samalla sitä Kahnin ja Kellnerin väitettä, että teknologian avulla politiikan ohjaileminen on mahdollista jokapäiväisessä arjessa. Pienillä teoillakin voi olla suuri vaikutus, kun yleisönä voi yhtäkkiä olla koko maailma. Tämä näkyi hyvin konkreettisesti myös Occupy-liikkeen aktivistien teoissa. Aina, kun poliisi hääti ihmisiä tai kohteli heitä väkivaltaisesti, useat aktivistit kuvasivat toimintaa. Samaan aikaan muut huusivat: ”Whole world is watching”. Joskus tämä piti ihan paikkaansa. Esimerkiksi rauhanomaisesti istuen mieltään osoittavien opiskelijoiden päälle pippurisumutetta sumuttaneesta poliisista tuli internet-julkkis, jota ensin haukuttiin ja sen jälkeen ivattiin erilaisten meemien avulla (Usa Today 2013).

Uusien yhteiskunnallisten liikkeiden jäsenillä on usein monipuoliset järjestötaustat. Liikkeeseen osallistujat ovat vaikuttaneet tai edelleen vaikuttavat monenlaisissa järjestöissä. (Juppi 2004, 32-33; Castells 2012, 168.) Haastattelemi aktivistit vahvistivat tätä kuvaa. He olivat toimineet erilaisissa ympäristö- tai yhteiskunnallisissa järjestöissä tai poliittisissa järjestöissä ja taustaorganisaatioissa. Eräs haastattelemi aktivisti kertoi, kuinka hän oli erilaisiin järjestöihin tai liikkeisiin osallistumalla etsinyt sellaista, joka sopisi hänelle. Sellaista ryhmittymää, jossa asioita ei yksinkertaistettaisi liikaa, vaan pyrittäisiin näkemään yksittäiset ongelmat ja epäkohdat osana suurempaa kokonaisuutta.

Toisaalta moni taas haluaa kuulua nimenomaan johonkin järjestöön siksi, että se pyrkii puuttumaan yhdenlaiseen epäkohtaan ja tekemään sille asialle jotain. Erilaiset yhteiskunnalliset liikkeet taas tuovat näissä järjestöissä vaikuttavia yhteen ja mahdollistavat pohtimaan asioita kokonaisuutena. Lisäksi järjestöt toimivat edelleen asioiden keskustelufoorumeina ja tiedonvälittäjinä (Konttinen & Peltokoski 2004, 168-169).

Oleellinen piirre uusissa yhteiskunnallisissa liikkeissä on myös se, että ne eivät perustu jäsenyyteen. Ne perustuvat siihen, että jokainen yksilö voi olla mukana haluamallaan tavalla ja haluamallaan panoksella. (Juppi 2004, 38) Tämä voi tarkoittaa ruuan tekemistä, rumpujen soittamista tai videoiden kuvaamista. Samalla tavalla se tarkoittaa sitä, että myös pois lähteminen on helppoa, koska varsinaista liikkeeseen kuulumistakin on vaikea määritellä.

Uudet yhteiskunnalliset liikkeet ovatkin löyhästi verkostoituneita ja ei-hierarkisia. Liikkeillä ei ole johtoa, vaan ne perustuvat erilaisiin ihmissuhteisiin. Liike myös kytkeytyy aktivistien jokapäiväiseen elämään ja toimiminen esimerkkinä muille jokapäiväisessä elämässä on tärkeää. Kaikenlaiset epätavalliset toiminnan muodot eli luovat ja ilmaisuvoimaiset kampanjat ovat tärkeitä ja tyypillisiä uusille yhteiskunnallisille liikkeille. (Lievrouw 2011, 48.)

Nämä kaikki luonnehdinnat sopivat hyvin Torikokouksen ja Occupy Wall Streetin toimintaan. Esimerkiksi Torikokouksen leirillä oli joogaa ja vastamainosten tekemistä. Occupy Wall Street taas järjesti niin paljon kaikkea oheistoimintaa rukoushetkistä tanssituokioon, että niitä on turha kaikkia luetella.

Yhteiskunnallisilla liikkeillä on pysyviä, yli kansallisten rajojen suuntautuvia, kampanjoita (Lievrouw 2011, 48). Tämä pitää paikkaansa erityisesti Occupy Wall Streetin kohdalla, joka pyrki reagoimaan erilaisiin yhteiskunnassa tapahtuviin muutoksiin ja uutisiin. Yksi uusien yhteiskunnallisten liikkeiden määritelmä onkin, että liike muokkaantuu ja uudelleenorganisoituu jatkuvasti erilaisten arvojen ympärille (emt., 48). Yhtenä kantavana ideana oli globalisaatio- ja suuryrityskriittisyys.

Jeffrey S. Juris (2008, 59-60) luokittelee suuryrityksiä vastustavat yhteiskunnalliset liikkeet neljään luokkaan. Ensinnäkin on institutionaaliset puolueet ja järjestöt. Toiseksi on niin sanottu kriittinen sektori, jolla hän tarkoittaa radikaaleja liikkeitä, joilla on populistinen sävy. Nämä liikkeet toimivat kansainvälisesti ja pyrkivät rakentamaan globaalia yhteiskuntaa. Kolmanneksi on radikaaleihin verkostoihin perustuvat liikkeet, jotka korostavat autonomiaa, suoraa demokratiaa ja horisontaalista koordinoitua. Neljänneksi ovat autonomiset liikkeet, jotka ovat pääasiassa keskittyneet paikalliseen kamppailuihin ja korostavat suorien vastakkainasetteluiden voimaa. Neljäntään ryhmään Juris laskee esimerkiksi talonvaltaajat. Tampereen Torikokous ja Occupy Wall Street kuuluu selvästi kolmanteen ryhmään.

Luokitus auttaa jäsentämään Torikokouksen paikkaa erilaisten liikkeiden parissa. Torikokous perustui erilaisten verkostojen hyödyntämiseen. Tämä tuli esille jo suunnitteluvaiheessa. Aktivistit tunsivat erilaisia tyyppisiä, jotka pystyivät auttamaan ja toimittamaan esimerkiksi soppatykin. Kansainvälisyys näkyi ideoina ja käytäntöinä kommunikoinnissa.

Torikokouksen organisointitapa oli anarkistinen. En tarkoita tällä sitä arkikielessä käytössä olevaa anarkian määritelmää, joka suurin piirtein tarkoittaa sitä, että epämääräinen joukko kulkee kaduilla paikkoja hajottaen ja ihmisiä hakaten. Tulen käyttämään anarkiasta sitä määritelmää, jota Occupy Wall Streetin anarkistit käyttivät itsestään. Toisin sanoen lähteenäni on aktivistien itse tuottamaa materiaalia, joka on myös tämän tutkimuksen liitteenä (liite 2).

Anarkismin määrittely ei ole aivan yksinkertaista, koska siitä puhutaan myös kansainvälisen politiikan kirjallisuudessa eräänlaisena viidakon lakina, jossa ihmiset kulkevat yksinäisinä, pelokkaina ja moraalittomina (Hakovirta 2012, 185-187). Haluan kuitenkin kyseenalaistaa tämän näkemyksen, koska miksi kukaan anarkisti myöntäisi haluavansa olla anarkisti, jos arki olisi pelkäämistä. On perusteltua antaa heidän määrittellä itse oma isminsä, jos näkemykset eroavat näin radikaalisti toisistaan.

Anarkia tarkoittaa monessa mielessä päinvastaista ajatusta kuin edellä esitetty paikkoja hajoittava joukko. Toki anarkiaan kuuluu se, että suora toiminta on sallittua tai joissain tilanteissa jopa suotavaa, mutta se toinen ja monessa mielessä tärkeämpi puoli liittyy organisointiin. Anarkia tulee kreikan kielestä ja se kääntyy muotoon ”ilman auktoriteettia”. Anarkistisella organisoimistavalla tarkoitetaan siis sitä, että kukaan ei ole johtaja. Kukaan ei voi määrätä ketään, vaan asiat hoituvat niin, että yhteisö ja yksilöt ottavat vastuun asioista kukin omien kykyjensä mukaan, ilman väkivaltaa ja käskemistä. Toki, jos joku ei tottele yhteisesti sovittuja sääntöjä, voidaan hänet sulkea ulos. (liite 2.) Occupy Wall Streetin aktivistit esimerkiksi kielsivät alkoholin juomisen Zuccotti-puistossa. Erään tarinan mukaan eräs mies alkoi juomaan puistossa. Tällöin joukko aktivisteja piiritti hänet ja alkoi jutella hänelle hänen käytöksestään. Rauhanomaisesti ilman yhtäkään iskuja tai väkivaltaista elettä tämä porukka ohjasi tämän henkilön ulos puistosta.

Anarkismin peruseriaatteisiin kuuluu siis väkivallan vastustaminen ja kaikkien yksilöiden tasa-arvoisuus. Näin ollen, kun puhutaan anarkistisesta järjestäytymistavasta, puhutaan siitä, että johtajia ei ole (liite 2). Esimerkiksi Occupy Wall Streetin aktivistit mainostivat, että ”we are movement without leaders”, olemme liike ilman johtajia.

Occupy-liikkeen tai Torikokouksen järjestäytymistapa ei siis sinällään ole mikään hirveän uusi. Anarkismi on ollut olemassa vuosikausia. Euroopassa se nousi pinnalle 1600-luvulla (liite 2). Aktivistipiireissä anarkistinen organisointitapa nousi jälleen esiin 1990-luvun zapatistiliikkeen myötä (Juris 2008, 39).

Suurin osa Torikokouksen osallistujista ei edes ollut ajatellut organisointitapaa anarkistisena.

”Niin, minä en ole kovin hyvin anarkismista perillä, enkä ole itte kokenut itseäni anarkistiksi, mutta jos tämä on anarkistinen tapa toimia, niin pakko myöntää, että hyvinhän se meni.”

Kaikesta huolimatta osallistujien mielestä kaikki toimi viikon ajan hyvin, vaikka mitään organisaatiota ei ollutkaan. Toki ruokahuollosta oli annettu vastuu jollekin ja viestintätiimi, jossa itsekin olin mukana, oli valmistellut tiedotetta ja flyeriä rauhassa. Silti näitäkin vastuunjakoja voidaan pitää anarkististen periaatteiden mukaisina, koska nämä vastualueet oli yhdessä hyväksytty ja ne voitiin tarvittaessa kyseenalaistaa.

Juriksen (2008, 3, 14, 16-17) mukaan uusien globalisaatiokriittisten liikkeiden organisointi- ja verkostoitumismallit imivät 2000-luvun alussa vaikutteita historian lisäksi tietoverkkojen hajautetuista malleista. Juriksen mielestä tietoverkkojen logiikka ja sen yleistymisen vaikutti siihen, millaiseksi liikkeiden tapa organisoitua muodostui (emt., 14).

Eräs haastateltava näki asian samoin. Hänen mielestään organisointitapa, jossa ei ole johtajia, on nimenomaan verkosta omaksuttu malli. Hän lisäsi, että oleellista on, että toiminta ei jää verkkoon vaan siirtyy myös kaduille. Hän käytti esimerkkinä arabikevättä.

”[N]yt tässä arabikeväässä oli se olennainen tekijä, että kun vallanpitäjät pisti netin kiinni, niin se oli jo ehtinyt vaikuttaa niin pitkälle, että se sama organisointimuoto siirtyikin sitten kaduille, jolloin sillä olikin suora vallankumouksellinen vaikutus, koska ne ihmiset tiesi jo, että nyt saadaan jotain aikaan, kun aletaan yhdessä tehdä.”

Myös muille internet oli tärkeä, mutta organisointitavan esikuvina he pitivät enemmän muita vastaavia liikkeitä.

Eräs oleellinen ero Tampereen Torikokouksessa ja Occupy-liikkeessä oli. Siinä missä Occupy-liike pyrki useimmiten täydelliseen konsensukseen (Castells 2012, 181) eli jokainen isompi päätös käsiteltiin yleiskokouksessa ja jokaisen piti olla samaa mieltä, haettiin Tampereella enemmistöpäätöksiä. Toisaalta Tampereella oli niin pieni porukka, että pienistä arkisista asioista sopiminen tehtiin lennossa keskustellen eikä liike kasvanut niin isoksi, että yhteisiä julistuksia olisi ehditty ruveta kirjoittamaan. Koska tavoitteena oli lähinnä saada soppatykki, ruokaa ja telttä, ei näiden asioiden järjestämiseksi kannata koko ajan järjestää kokouksia.

Konsensushakuisuus on maailmalla tällaisissa liikkeissä yleistä. Sitä pidetään jopa yhtenä tärkeimmistä asioista organisoinnissa. Occupy-liikkeen kohdalla tämä selittyy sillä, että poliittiseen järjestelmään ei enää luotettu. Haluttiin jotain muuta, aitoa demokratiaa. Valtauksella tätä päästiin kokeilemaan pienessä mittakaavassa. (Castells 2012, 156-198.)

Konsensusperiaate sai tietävästi alkunsa, kun aktivistiliike Clamshell Alliance otti sen käyttöönsä kesällä 1976 protestoidessaan Seabrookin ydinvoimalan rakentamista vastaan. Tuo liike taas oli omaksunut periaatteen kveekareilta. Monet yhteiskunnalliset liikkeet ovatkin toimineet tuon periaatteen

mukaisesti jo reilut 30 vuotta. Ideana on löytää sellainen kokouksen tunne, että se ei pelkästään ole konsensusta vaan yhtenäisyyttä. (Kauffman 2012, 113-116.)

Nykyisin konsensusperiaate on laajalti hyväksytty. Esimerkiksi maailman sosiaalifoorumeissa ja paikallisissa sosiaalifoorumeissa ei ole tarkoitus julistaa enemmistöpäätöksillä mitään lausumia. Tämä kielletään sosiaalifoorumin säännöissä. Sosiaalifoorumit perustettiin paikaksi, jossa keskustelua eri asioista käydään ja kuunnellaan asiantuntijoita, mutta yhtenä kollektiivina mitään ei lausuta, jollei joka ikinen seiso sanojen takana. Tampereen sosiaalifoorumissa tämä huomattiin konkreettisesti, kun ennen tapahtumaa eri järjestöt miettivät, voisivatko he muotoilla yhteisen julkilausuman, johon kaikki voisivat yhtyä. Myös eräs asiaa ajanut henkilö linkitti sosiaalifoorumin säännöt ja mietti, voisivatko he toteuttaa asian. Lopulta tässä ei käsittäkseni edetty, mutta tarkoista syistä en osaa sanoa. Näyttää siltä, että Torikokouskin otti mallinsa suomalaisesta toimintakulttuurista, jossa liikkeet kunnioittavat enemmän äänestämistä eivätkä pyri konsensukseen.

Tampereen Torikokous ei koskaan saavuttanut suurta suosiota. Osallistujat tuntuivat pitävän yhtenä tärkeimmistä syistä sitä, että Suomessa on asiat vielä niin hyvin. Tämä olikin monelle osallistujalle yksi syy osallistua. He halusivat puolustaa Suomen hyviä asioita ennen kuin ne pilataan. Heidän mielestään Suomikin oli matkalla kohti uusliberaalimpaa yhteiskuntaa, jossa yksilöiden ja yhteiskunnan kehitystä ohjaisi pääasiassa raha. Käytännössä julkista sektoria kavennettaisiin ja palveluja heikennettäisiin samalla helpottaen esimerkiksi verokevennyksen avulla yritysten toimintaa. Suurimpina voittajina olisivat siis rikkaat.

2.5 Kuka määrittelee julkisen tilan?

Mielenosoitusleiri viestii jo pelkkänä tekona paljon. Se on asiaansa uskovien, jopa epätoivoisten, ihmisten teko. Se tuo asian ihmisten silmille. Sen lisäksi, että aukion tai puiston valtaaminen on tekona näkyvä, on siinä myös toinen erityisesti mielenosoittajille tärkeä elementti. Se elementti on julkisen tilan haltuunotto.

Julkisen tilan käsite ei ole aivan yksinkertainen (Ridell, Kymäläinen & Nyysönen 2009). Se voidaan määritellä fyysiseksi tilaksi tai sen vastakohtana sosiaalisesti konstruktioksi. Sosiaalinen konstruktio, tai relationaalinen tilakäsitys, korostaa ihmisten ja tilan vuorovaikutuksessa syntyneitä eräänlaista

henkistä ilmapiiriä ja toimintaa, mitä jossain tilassa syntyy. Vaikka olenkin kiinnostunut sosiaalisista suhteista ja ihmisistä, noudatan tässä tutkimuksessa määrittelyä, jonka mukaan julkinen tila on fyysinen tila, jolla voi olla myös erilaisia symbolisia merkityksiä. Päädyin tähän määrittelyyn, koska julkinen tila edustaa monille aktivisteille nimenomaan fyysistä tilaa ja vapautta rakentaa siihen tilaan jotain omien halujensa mukaisesti. Tilan haltuunotolla aktivistit haluavat viestiä jotain sekä muuttaa tilan edustamaa mielikuvaa. Julkinen tila ei siis mielestäni ole pelkästään relationaalinen, vaan sillä on myös viesti jo fyysisenä olomuotona. Eikä julkisen tilan käsitettä kannata mielestäni sekoittaa ilmapiiriin.

Vallatut tilat tai aukiot ovat aina olleet tärkeässä osassa erilaisten liikkeiden tai mielenosoitusten menestystä. Tähän on kolme pääsyötä. Ensinnäkin haltuunotetussa tilassa syntyy yhteisö. Toiseksi, monet aukiot ovat niin sanotusti symbolisesti latautuneita. Toisin sanoen, on eri asia vallata pelto keskeltä Ypäjää kuin aukio Wall Streetin kulmilta. Monet aukiot voivat myös muistuttaa ihmisiä kuuluisista kansannousuista tai muista merkittävistä tapahtumista. Siksi niiden haltuunotto tänä päivänä voi olla merkittävä kannanotto jo pelkästään tekona. Kolmanneksi valtaamalla jonkin julkisen tilan, valtaajat luovat tilan, jossa käydä keskustelua. Näin ollen tilasta muodostuu lopulta poliittinen tila. (Castells 2012, 10.) Castells on jopa sitä mieltä, että vaikka moni yhteiskunnallinen aktivismi alkaa verkosta, siitä syntyy yhteiskunnallinen liike vasta, kun ihmiset valtaavat urbaanin julkisen tilan (emt., 222).

Sekä Indignados-, Occupy- että Torikokousliikettä yhdistää rahan vallan ja kaupallisuuden lisääntymisen vastustaminen. Tämä on yhteinen piirre suurimmassa osassa nykyisissä paljon julkisuutta saaneissa liikkeissä. Julkisen tilan haltuunotto ilmentääkin usein kaupallisuuden vastustamista. Teolla aktivistit voivat saada ulkopuolisetkin pohtimaan sitä, mikä tai kuka julkisia tiloja hallinnoi ja mikä hallitsee kaupunkikuvaa. Aktivisteille tässä on pelkkää pohdintaa tärkeämpi motiivi, sillä kaupallisuus todella ärsyttää heitä. Tämä tuli ilmi haastatteluissa, keskusteluissa ja teoissa. Teoista konkreettisin oli leirin aikana tehty vastamainostempaus. Leirillä tehtiin isoille paperipaloille eräänlaisia mainoslauseita tai piirroksia, jotka käytiin vaihtamassa ulkomainostelineisiin. Mainoslauseisiin kuuluivat muun muassa seuraavat lauseet: ”Mikä hallitsee kaupunkikuvaa?” ja ”Et tarvitse enempää. Olet kaunis juuri tuollaisena kuin olet”.

Kun aktivistit ottivat osan Vanhasta kirjastotalon puistosta haltuunsa, saivat he järjestää toimintaa omilla ehdoillaan. Tämä oli tärkeää heille henkilökohtaisesti, koska paitsi että se oli hauskaa, se oli

myös voimaannuttava kokemus. Teko todisti, että yksittäisillä, pienillä ihmisillä on vielä paikkansa tässä maailmassa ja valtavirrasta poikkeavat ihmisistä on muitakin. Lisäksi teko toteutti yhtä aktivisteille tärkeää asiaa. He saivat purettua henkilökohtaista turhautumistaan siitä, että maailma on menossa huonoon suuntaan, mutta edes he yrittivät tehdä jotain. Saman turhautumisen purkamisen tärkeyden havaitsivat Esa Reunanen ja Auli Harju omassa tutkimuksessaan (2012).

Kaupallisuus ei vaivaa pelkästään aktivisteja. Myös tutkijat ovat huolestuneet kaupallisuuden lisääntymisen julkisissa tiloissa. Seija Ridell, Timo Kymäläinen ja Timo Nyysönen (2009, 16) kertovat, että esimerkiksi Doreen Massey [2005, 152-153] on sitä mieltä, että kun julkiset tilat siirretään pois demokraattisesti valittujen edustajien hallinnasta kiinteistöjen omistajille, syntyy demokratiavaje. Demokratiavaje näkyy käytännössä siten, että kiinteistöjen omistajat voivat rajata tiloista pois ei-halutut ihmisryhmät [Massey 2005, 152]. Huolestuttavampaa on, että tämä ilmiö ei vaivaa pelkästään yksityisesti omistettuja tiloja, vaan samaa rajoittamista tehdään myös muissa julkisissa tiloissa (Ridell, Kymäläinen & Nyysönen 2009, 16).

Monien tutkijoiden mielestä suuntaus on väärä. Esimerkiksi Zygmunt Baumannin (2002, 119) mielestä kuluttamiseen tarkoitettut tilat rohkaisevat käymiseen, mutta eivät kanssakäymiseen. Kaukana ollaan siitä ideaalista, jonka mukaan julkinen tila on paikka, jossa kenellä tahansa on oikeus ilmaista itseään ja osallistua kaikkia koskevaan yhteiseen keskusteluun (Ridell, Kymäläinen & Nyysönen 2009, 15). Tässä ideaalissa tosin korostuu historian tuoma painolasti, jossa erityisesti antiikin Kreikan *agorassa* kaikki vapaat miehet osallistuivat keskusteluun ja päättivät yhteisistä asioista. Tällainen länsimainen yhteiskunta ei tosin ole pitkään aikaan ollut, vaan edustuksellinen demokratia on ollut vallalla jo vuosisatoja. Kannattaa myös muistaa, että *agora* ei ollut kaikille avoin, vaan naiset ja yhteiskunnan alimmat luokat eivät saaneet osallistua keskusteluun (ema., 15).

Valtauksia tehneiden aktivistiryhmien puheessa tämä julkisen tilan ideaali esiintyy usein. Niin Indignados-, Occupy- kuin Torikokousliikekin pyrki siihen, että kaikki saivat puhua tasaveroisina. Tätä myös korostettiin paikallaolijoille sekä New Yorkissa että Tampereella. Käytössä olevat käsimerkit, joilla osoitettiin esimerkiksi kannattamista, olivat kaikkialla lähes identtiset. Pieniä paikallisia eroja ainakin Occupy-liikkeen ja Torikokouksen välillä kuitenkin oli. Kuten New Yorkissa, myös Tampereella järjestettiin joka päivä yleiskokous. Tampereella tosin tämä yleiskokous oli keskustelu jostain etukäteen päätetystä temasta. Monella Occupy-valtauksella yleiskokouksessa käsiteltiin

käytännön asioita leiriytymisestä ja pohdittiin, mihin suuntaan liikettä voidaan viedä ja mitä tempauksia järjestää.

Tampereella osallistujille tuli hieman yllätyksenäkin, millainen kokemus julkisen tilan haltuunotto oli. Monet paikalle tulleet kokivat, että vihdoinkin on paikka, jossa omaehtoinen tekeminen on mahdollista. Lisäksi monet alkoholistit tai muuten yhteiskunnasta jollain tavalla syrjäytyneet kokivat kuinka hienoa oli, että heitä kuunneltiin.

”kaikissa tilaisuuksissa on tullut hyvin voimakkaana se, että sitten tulee näitä järjestelmästä marginalisoituneita ja tulee eri tavoin kärsimään joutuneita ihmisiä, joilla on valtava tarve löytää joku foorumi, jossa pääsee puhumaan ja jossa tulee hyväksytyksi, niin tämä ilmeisesti on niinkuin hyvin suuri, koska se on jo tuossakin mitassa tullut joka ainoassa tilaisuudessa”

Itselleni jäi elävästi mieleen, kuinka eräs alkoholisoitunut mies avautui itkien, kuinka hän on hyvä mies, ja kuinka hän oli joskus tappanut toisen miehen. Vaikka tämänkaltaiset kokemukset eivät olleet liikkeen tavoitteena, tuli koko yhteiskunnan kirjo puistossa hyvin esille. Kuinka toiset kulkivat puku päällä ohi matkalla teatteriin ja kuinka köyhät romanialaiset halusivat ottaa vaihtotorilta vaatteita itselleen. Vaikka Torikokousliike ei enää toimikaan aktiivisesti, jäivät nämä ja monet muut kokemukset ihmisten mieliin.

Erään aktivistin mielestä Torikokouksen voimakkain anti oli siinä, että se onnistui luomaan jonkinlaisen rinnakkaisyhteiskunnan, paremman maailman. Tämä on se suuntaus, johon aktivismin pitäisi hänen mielestään mennä. Konkreettisia tekoja, joilla osoitetaan vaihtoehtoja finanssimaailman hallitsemalle ja luontoa tuhoavalla elämäntavalle.

Erikoisen leimansa Occupy Wall Street -liikkeen toimintaan loi heidän valtaamansa Zuccotti-puiston oikeudellinen määrittely. Se oli nimittäin yksityisesti omistettu julkinen puisto. Zuccotti-puisto oli toiminut pitkään samalla periaatteella, mutta vastaavilla periaatteilla toimivia puistoja alettiin perustaa New Yorkissa 1990-luvun alkuvuosina runsaasti. Tuolloin monista puistoista oli tullut huumeidenkäyttäjien ja muiden epätoivotun aineksen oleskelupaikkoja. Kaupunki päätti perustaa muutamia BID-alueita (*Business Improvement District*), eli alueita, joiden edellytyksiä liike-elämään pyrittiin parantamaan. Nämä alueet annettiin yksityisten kiinteistöomistajien haltuun ja he rupesivat kehittämään alueita. Puistoja suunniteltiin uusiksi ja erilaista toimintaa ja tapahtumia alettiin järjestää

puistoissa. Järjestystä pitivät yllä yksityiset vartijat. Zuccotti Park toimi tällaisella periaatteella. Tämä aiheutti oikeudellisia kiistoja siitä, kuka sai määrittää, mitä puistossa saatiin tehdä.

Alun perin Zuccotti-puistossa ei oltu kielletty leiriytymistä tai minkäänlaisten rakennelmien pystyttämistä. Valtauksen kahdeksantena päivänä puiston sääntöjä kiristettiin. Aktivisteja asia ihmetytti. Miten yksityinen kiinteistöomistaja sai muuttaa julkisen puiston sääntöjä? Puisto olikin osuva valinta valtaukselle, koska se kiteytti hyvin kaupallisuuden ja rahan vallan lisääntymisen. Julkiset puistotkin olivat rikkaiden hallinnassa ja aktivistit eivät olleet tervetulleita.

Näyttääkin siltä, että monista julkisista tiloista on tullut entistä enemmän klinisiä kaupallisuuden ehdoilla rakennettuja tiloja, joissa pitkäaikainen oleskelu ei ole suotavaa. Samalla niistä katoaa jotain oleellista: keskustelevat ja kanssakäyvät ihmiset. Esimerkiksi Seija Ridell, Päivi Kymäläinen ja Timo Nyyssönen (2009, 9) ovat kehityksestä huolissaan, sillä ”ilman ihmisiä ja heidän poreiluun julkinen tila on -- pelkkä hengetön kulissi”. Samat tutkijat kertovat (ema., 15), että Don Mitchell [2003] ja Mike Davis [1990] ovat jo julistaneet julkisen tilan loppua.

Vaikka Torikokouksen toiminta ei myöhemmin ole vaikuttanut kovin aktiiviselta, on se tuonut ihmisiä yhteen. Tällä on vaikutuksensa, kun tämä porukka pyrkii vaikuttamaan asioihin. Eräs haastateltava piti tärkeänä, että jatkossa ihmiset muistavat kokemukset Torikokouksesta missä ikinä sitten vaikuttavatkaan. Hän piti myös tärkeänä, että ”tulee linkkejä ihan ihme organisaatioiden välillä”.

Toinen mielenkiintoinen kokemukseen liittyvä haastatteluista esiin noussut asia oli, että omaehtoisen tekemisen paikan tärkeys ja kokemukset siitä nousivat paljon isompaan rooliin kuin mielenosoitusleirillä olleet aktivistit osasivat etukäteen ajatella.

2.6 Tavoitteena parempi maailma

Niin Occupy-liikkeellä kuin Torikokouksellakaan ei ollut selkeitä tavoitteita. Monet ulkopuoliset pitivät tätä erikoisena, jopa hulluna. Suurempi ongelma tämä tosiaan vaikutti olevan ulkopuolisille, jotka eivät onnistuneet määrittelemään Occupy-liikettä.

”Se kokous on itsessään sellainen elin, että se päättää kaikesta ja hakee siellä näitä juttuja. Näyttää, että tän tyyppinen suora demokratia, suora vaikuttaminen, suora julkisuus on joku kummajainen.”

Toimittaja Susanna Niinivaara (2012) seurasi Venäjän mielenosoituksia ja muistutti Suomen Kuvalehden kolumnissaan, että tavoitteiden puuttuminen ei ole mikään erikoisuus erilaisissa protestiliikkeissä. Samaa todistavat uusia yhteiskunnallisia liikkeitä tutkineet tutkijat (esim. Juris 2008). Tähän on oikeastaan kolme syytä. Ensinnäkin jokaisella mielenilmaisuun osallistujalla on omat syynsä olla mukana, joten jokaisella on myös omanlaiset ratkaisunsa ongelmiin. Toiseksi, koko Occupy-liikkeen ideana on, että valmiita tavoitteita ei ole, vaan niistä aletaan keskustella yhteisissä kokoontumisissa. Tästä kertoi esimerkiksi lokakuussa 2011 Tampereen Keskustorilla järjestetyssä Torikokouksessa eräs puhuja. Hänen mielestään yhtenäistä linjaa ei voi olla ennen keskustelua. Kolmas syy tavoitteiden puuttumiseen on oikeastaan seurausta tästä. Koska uudet yhteiskunnalliset liikkeet perustuvat tärkeissä asioissa konsensukseen, ei äänestykseen (esim. Juris 2008; Lievrouw 2011; Atton 2002; Castells 2012), ei yhteisiä vaatimuksia voida tehdä. Koska yhteisiä vaatimuksia ei ole, voivat liikkeet toiminnallaan nostaa yleisön huomion erilaisiin epäkohtiin ja näin luoda yhteiskunnallista keskustelua tärkeistä aiheista.

Yhteistä näille uusille yhteiskunnallisille liikkeille on, että ne ovat hajanaisia ja löyhästi organisoituja (Lievrouw 2011, 48). Tämä luo haastetta myös niiden tutkimiselle. Miten määritellä hajanaista liikettä?

Vastaus on, että kysymällä heiltä itseltään. Manuel Castellsin (2004, 73) mukaan liikkeitä tulee ymmärtää niiden omilla ehdoilla, koska liikkeet ovat, mitä ne sanovat olevansa. Koska niin Occupy-liikkeessä kuin Torikokouksessakin selkeää yhteistä tavoitetta ei ollut, oli jokaisen osallistujan määritelmä liikkeestä yhtä oikea tai yhtä väärä.

Jokaisella osallistujalla oli omat syynsä osallistua toimintaan. Paljon kertoo esimerkiksi se, että Zuccotti-puistossa oli sekä kommunisteja että teekutsuliikkeen edustajia (Castells 2012, 167). Heitä kuitenkin yhdisti se, että he olivat kyllästyneitä pienen korruptoituneen rahaeliitin valtaan. He halusivat lopettaa sen. Siitä, miten tämä kannattaisi tehdä, he olivat eri mieltä. Tämä ei kuitenkaan ollut mikään ongelma, päinvastoin. Kaikissa näissä valtauksissa yhteistä oli se, että niihin osallistuvalla joukolla ei ollut valmiita ratkaisuja. Eihän heillä ollut edes tiedossa, mitkä olivat suurimpia ongelmia. Yhteen

kokoutumalla he pyrkivät aloittamaan dialogin eri ryhmien välillä ja aloittivat keskustelun ongelmista. Pyrkimyksenä ei missään vaiheessa ollut löytää ongelmiin ratkaisua nopeasti. Pyrkimyksenä oli rakentaa paikka, jossa näistä asioista puhuttaisiin avoimesti ja sitä kautta pyrittäisiin löytämään jotain ratkaisuja. Kuten aktivisti, asianajaja ja New York City Universityn tohtoriopiskelija Marina Sitrin kirjoittaa (2012, 17-18): ”Vasta sitten kun olemme avanneet demokraattisen tilan, voimme keskustella siitä, millaisia vaatimuksia meillä on ja kenen uskomme voivan vastata niihin”.

Toisin sanoen, aktivistit pyrkivät rakentamaan julkison. Näin oli New Yorkissa ja näin oli myös Tampereella.

2.6.1 Kasvoiko joukosta julkiso?

Julkiso ei ole sanana tai käsitteenä vieläkään täysin yleistynyt. Veikko Pietilä ja Seija Ridell ehdottivat sen käyttöön ottamista ensimmäisen kerran vuonna 1998 (2010a, 197). Tärkeimpänä syynä oli tarve erottaa passiivinen, massaluonteinen yleisö aktiivisesta, julkista keskustelua käyvästä yleisöstä. Jälkimmäistä Pietilä ja Ridell ehdottivat kutsuttavan jatkossa julkisoksi. Näkyvästi ongelman toi esille Risto Kunelius tiedotusopin pääsykoekirjanakin aiemmin toimineessa Viestinnän vallassa -teoksessa (1997, 117). Kunelius huomautti, että englannin kielessä on parempi erottelukyky sanojen *public* ja *audience* välillä. Sana *audience* viittaa passiiviseen vastaanottoon ja *public* aktiiviseen ja keskustelemaan ihmisjoukkoon. Tosin myös näitä sanoja on joskus käytetty rinnasteisina termeinä (Pietilä&Ridell 2010b, 295-321). Ironista onkin, että Pietilä ja Ridell luulivat keksineensä aivan uuden sanan, mutta itse asiassa jo vuonna 1846 nimimerkki Matti Matalainen (Wolmar Schildt-Kilpi) oli käyttänyt julkiso-sanaa Kanawa -lehdessä viitatessaan Suomen kansaan. Tuolloin hän käytti sanaa rinnasteisena terminä yleisön kanssa. (Pietilä 2010a, 243.)

Jo heti alkuun on huomautettava, että ei ole olemassa vain yhtä yleisöä tai yhtä julkisoa. On useita julkisoita ja useita yleisöjä. Tutkijat ovat lisäksi huomanneet, että nykyisessä yhteiskunnassa, jossa median läsnäolo on lisääntynyt, raja yleisön ja julkison välillä on hämärtänyt ja ihmiset vaihtavat sujuvasti näiden välillä (Livingstone 2005a, 9). Siitä huolimatta tässä tutkimuksessa yleisö-käsitettä ei voi mielestäni käyttää. Vaikka siihen lisäisikin jonkin termin, kuten osallistuva yleisö, kantaisi se silti yksisuuntaista, vastaanottamisesta juontuvaa merkitystä (Pietilä 2010a, 247). Siinä missä yleisönä asetutaan vastaanottamaan, kuluttamaan ja merkityksellistämään ylhäältä annettuja viestejä, julkisossa

ihmiset järjestäytyvät tarkoituksenaan osallistua yhteiskunnalliseen kehitykseen (Ridell 1999, 31-32). Julkisossa suunta on siis kansasta viestimeen päin, kun taas yleisössä viestimestä kansaan päin. Veikko Pietilä (2010a) tuo esiin James Carreyn (1989, 116) mielenkiintoisen näkökulman siitä, kuinka yleisö on syntynyt oikeastaan sanomalehtien yleistymisen myötä. Kun lukemisesta tuli yksityisempää, syntyi julkison tilalle yleisö. Nyt ollaan palaamassa takaisin siihen, että aktiiviset kansalaiset pyrkivät kääntämään viestien suunnan julkisosta viestimiin – tai monissa tapauksissa halutaan jättää viestimet välistä ja vaikuttaa suoraan ihmisiin ja yhteiskuntaan. Usein tarvitaan kuitenkin välivaihe laajemman ihmisjoukon tavoittamiseksi. Ilman termiä julkiso, asiaa on vaikea käsitteellistää.

Koska sanan julkiso lähtökohdat ovat niin vahvasti englannin kielen sanassa *public* ja koko uudissana on lähtenyt leviämään Veikko Pietilän suomennoksista, on tarpeen lyhyesti pohtia sanan *public* ongelmia. Usein *public* viittaa yleisesti kansaan. Toinen luultavasti yhtä yleinen on käsite *public opinion*, eli yleinen tai julkinen mielipide. Sonia Livingstonen (2005a, 9) mukaan sana *public* viittaa yhteiseen käsitykseen maailmasta, jaettuun identiteettiin, kattavuuteen ja konsensukseen jostain tietystä asiasta. Lisäksi sanaa *public* on useasti täydennetty esimerkiksi sanoilla *voting public*, *active public* ja *issue publics* (Pietilä 2010b, 202). Näissä esimerkeissä kyseessä onkin jo se *public*, josta voi käyttää suomennosta julkiso. Julkison käyttäminen kaikissa tapauksissa *publicin* suomennoksena ei siis ole mahdollista. Silloin, kun on selvää, että *publicilla* viitataan eräänlaiseen osallistuvaan kansalaisryhmään, en näe ongelmana käyttää sanaa julkiso suomennoksena sanan *public* kanssa, sillä samalla tavalla voidaan käyttää lisämääreitä sanan julkiso kanssa kuin *publicinkin*.

Kuten *publicin*, on julkisonkin määritelmä monisyinen. Yksinkertaisuudessaan se tietysti on joukko julkisesti keskustelevia kansalaisia (Habermas 2004, 22). Harvemmin tällainen joukko koostuu samoista henkilöistä, joten julkison määritelmään kuuluu olennaisesti myös se, että se muuttuu jatkuvasti ja hajoaa jossain vaiheessa (esim. Lippman 2010, 104). Julkiseen osallistuu monia ihmisiä ja jotkut vain käyvät siinä. Yleensä julkiso muodostuu jonkin tietyn asian ympärille, joka houkuttelee erilaisia ihmisiä käyttämään ääntään ja jakamaan mielipiteitään. Näin ihmiset itse rakentavat julkison. Robert E. Park esitti vuonna 1904, että samanmielisten kokoontumista julkiseen keskusteluun ei voi ajatella julkisoksi vaan joukoksi (Park 2010, 79-93). Tätä ajatusta ovat jatkaneet monet tutkijat ja yleistymässä olevan julkison määritelmän mukaan, julkiso koostuu ihmisistä, jotka ovat eri mieltä jostain asiasta tai sen ratkaisusta ja hakevat keskustelun kautta julkista mielipidettä (esim. Park 2010, 87-93, Blumer 2010, 125, Pietilä 2010b, 221).

On mahdollista määritellä julkiso myös niin, että se voi koostua samanmielisistä ihmisistä. Silloin muodostuu useita erilaisia osajulkisoita. Tämä näkemys väheksyy julkisoiden tarkoitusta. Julkisojen tarkoitus on etsiä ratkaisuja ongelmiin. Jos mukana ei ole tarpeeksi väkeä, tarpeeksi vahvaa tukea ratkaisun taakse ei saada. Kun mukana on laaja joukko ihmisiä, joilla on myös erilaisia ehdotuksia ratkaisuksi, julkiso legitimoituu vaikuttajana. Siksi tässä tutkimuksessa julkisolla tarkoitetaan joukkoa ihmisiä, jotka ovat kiinnostuneet jostain aiheesta niin paljon, että haluavat käydä siitä aktiivista julkista keskustelua. Joukossa on erilaisia näkemyksiä asiasta ja miten asiassa olevat ongelmat pitäisi ratkaista. Julkisossa on mukana henkilöitä, jotka ovat sitoutuneet käymään rakentavaa keskustelua ja pyrkivät löytämään ratkaisuja, jotka suurin osa julkison jäsenistä voi hyväksyä. Osajulkisolla taas tarkoitetaan samanmielisten joukkoa, joka pyrkii nostamaan asioita laajempaan keskusteluun.

Koska minun arvioni mukaan Tampereen mielenosoitusleirissä vieraili tai keskustelemassa kävi lähinnä samanmielisiä, ei tätä joukkoa voi kutsua julkisoksi. Torikokous siis epäonnistui yhdessä tavoitteessaan, julkison luomisessa. He eivät saaneet muodostettua sellaista joukkokeskustelua, joka olisi saavuttanut tarpeeksi arvostetun aseman. Sen sijaan he onnistuivat muodostamaan jonkinlaisen samanmielisten osajulkison ja pohtimaan tavoitteita ja ongelmia yhdessä. He eivät kuitenkaan onnistuneet kovinkaan tehokkaasti levittämään näkemyksiään laajempaan julkiseen keskusteluun.

Mutta palataan vielä julkison käsitteeseen. Walter Lippmanin (2010, 98-99) mukaan ”julkison jäsenet eivät ole järin valistuneita, herpaantumattoman kiinnostuneita, puolueettomia, luovia tai toimeenpanevia”. Lippmanin näkemys onkin, että julkiso ei ole tehokas asioiden hoitaja ja kuntoonpanija. Julkiso kiinnostuu asioista vasta, kun asiat ovat kriisissä eikä useimmissa kriiseissä tiedä, mikä on totta tai oikein (ema., 98-99). Siksi Lippmanin mukaan julkison ”ihannetehtävänä on saada ihmiset liittoutumaan ongelman kriisivaiheen aikana niiden yksilöiden toiminnan taakse, jotka saattavat kyetä ratkaisemaan kriisin” (ema., 100). Tähän pystyäkseen julkison täytyy käydä avointa keskustelua, jotta paljastuisivat ne, joilla on oma lehmä ojassa (ema., 104-105). Lippmanin käsitys julkisosta asioiden hoitajana kuulostaa varsin pessimistiseltä, mutta toisaalta se on hyvin paikkaansapitävä. Julkison käymä keskustelu, ja sitä kautta julkisen mielipiteen muodostuminen ja sitä kautta asioiden ottaminen käsittelyyn ja ehkä joskus asioiden muuttuminen, on pitkä tie. Toisaalta se on myös tarpeellinen ja olennainen osa demokratiaa.

Jos Lippmanin mielestä julkison jäsenet ovat valistumattomia, niin Robert E. Parkin (2010, 93) mukaan julkisoon astuakseen tarvitaan kykyä järkeillä ja ajatella. Tämä on myös totta, sillä julkison toiminnan tarkoitus on pyrkiä ensin keskustelemaan siitä, mitä pitää tehdä ja vasta sen jälkeen toimitaan (Blumer 2010, 126). Blumerin mukaan yksi julkison määritelmä onkin, että julkison jäsenet ovat antautuneet keskustelemaan jostain tietyistä asiasta (ema., 125).

Yksinkertaistettuna julkison jäsenet eivät välttämättä ole kaikista parhaita asiantuntijoita, mutta heillä on motivaatio osallistua keskusteluun ja pyrkimys löytää jokin ratkaisu. He antautuvat keskusteluun ja kunnioittavat eri mieltä olevien oikeuden argumentointiin.

Koska sana *public* viittaa jaettuun identiteettiin ja yhteiseen käsitykseen maailmasta (Livingstone 2005a, 9), voidaan nämä piirteet ulottaa myös julkisoon. Voidaan määritellä, että julkiso tarkoittaa joukkoa ihmisiä, joka edustaa jollain tavalla kattavasti yhteiskuntaa, joilla on jaettu identiteetti ja joilla on yhteinen käsitys maailmasta. Nämä kaksi viimeistä seikkaa myös selittivät sitä, miksi Tampereen Torikokousliike ja Occupy Wall Street -liike halusivat luoda oman julkison. Liikkeen osallistujilla oli ainakin osittain vallalla olevan hegemonian vastainen käsitys maailmasta ja he eivät kokeneet jaettua identiteettiä julkiseen keskusteluun aktiivisesti osallistuneiden henkilöiden tai tahojen kanssa. He eivät kokeneet, että on olemassa sellainen julkiso, joka keskustelee oikeista asioista tai he kokivat, että heillä ei ollut mahdollisuutta osallistua olemassaoleviin julkisoihin tasavertaisina keskustelijoina. Loogista oli siis luoda oma julkiso ja houkutella sinne kaikkia, jotka halusivat osallistua.

Tampereen mielenosoitusleirissä oli mukana henkilöitä, joilla oli motivaatio osallistua keskusteluun, mutta heitä ei ollut tarpeeksi. Suurempi ongelma ei ollut väen vähäinen määrä vaan väen samankaltaisuus. Pystyäkseen muodostamaan vaikutusvaltaisen julkison, pitää mukaan saada eri mielipiteitä edustavia ihmisiä. Myös Tampereen Torikokousliikkeen aktivistit myönsivät, että tarpeeksi erilaisten näkemysten edustajia ei saatu mukaan. Tosin ohikulkijoiden kanssa keskustelua käytiin monenlaisten ihmisten kanssa.

Occupy Wall Street sen sijaan onnistui luomaan jonkinlaisen julkison. Moni halusi vain käydä paikalla ja antautua keskusteluihin valtaajien kanssa ja väitellä asioista. Näin tekivät myös journalistit. Toisaalta, koska julkista keskustelua käytiin pääasiassa kuitenkin isommissa medioissa, voidaan

väittää, että Occupy-liike onnistui luomaan vain osajulkison. Siitäkin huolimatta tämä osajulkiso oli niin voimakas, että heidän ansiostaan moni asia nousi laajempaan julkiseen keskusteluun.

3. Mistä aktivismi kumpuaa?

Mitä on aktivismi? Kuka on aktivisti? Onko aktivistin vastakohta passivisti? Muun muassa näitä kysymyksiä olen pyöritellyt tutkimusta tehdessäni. Pitkään ajattelin määritteleväni aktivistin vain lyhyesti ja ytimekkäästi, mutta haastatteluiden jälkeen tuli tunne, että asia vaatii hieman laajempaa pohdintaa.

Kysyin haastateltavilta, miten he ymmärtävät aktivismin. Kuten oletettua, kaikkien mielestä käsite on laaja. Eräs haastateltavista jäi pohtimaan, että voivatko aktivistit olla edelläkävijöitä. Hän otti esimerkiksi suomalaisen ay-liikkeen, joka aikanaan oli aktivismia. Nyt 80 prosenttia suomalaisista kuuluu liittoon, joten sitä tuskin enää ajatellaan aktivismiksi. Aktivisti oli aivan oikeassa pohdinnoissaan, sillä esimerkiksi Manuel Castellsin (2012, 9) mukaan yhteiskunnalliset liikkeet tuottavat uusia arvoja ja tavoitteita, jotka yhteiskunnan muut instituutiot myöhemmin ottavat käyttöön. John Downingin (2008, 42) mielestä taas yhteiskunnalliset ja poliittiset liikkeet ovat keskeisiä poliittiseen elämään vaikuttajia tekijöitä niin nykyään kuin aiemmin historiassa.

Erilaisissa järjestöissä toimiminen voidaan myös katsoa aktivismiksi ja aktivistien keinot vaikuttaa voivat olla niin erilaisia, että käsitettä on vaikea määritellä. Yksi haastateltava totesi, että aktivismi tarkoittaa välitöntä toimijuutta, eikä sen hankalampaa määritelmää kannatakaan hakea.

Mielenkiintoista oli, että erään haastateltavan mielestä hän ei ole ansainnut aktivistin titteliä.

”[M]inä ainakin tykkään laiskotella ihan sikana ja pelata jotain xboksia ja juua bissee. Oonko minä sitten aktivisti, jos minä käyn muutaman kerran vuodessa jossain tapahtumissa järjestämässä ja siellä mukana, niin en tiedä.”

Tämä herätti minut pohtimaan sitä, kuka määrittelee aktivisteja? Jos sen tekee joku ulkopuolinen, asettaako hän ihmisiä lokeroihin, johon he eivät kuulu?

Piritta Juppi tutki väitöskirjassaan (2004) eläinoikeusliikkeen aktivistien käsittelyä mediassa. Hänen mukaansa kyseessä oli alusta lähtien määrittelykamppailu (emt., 13). Toimittajat pyrkivät ottamaan tuntemattoman ilmiön haltuun määrittelemällä sen itse. Media onkin aktiivinen todellisuutta määrittävä ja tuottava toimija sekä kenttä, jossa käydään kamppailua todellisuuden määrittelystä (emt., 16). Siksi ei ole aivan ongelmatonta tässä tutkimuksessa määritellä aktivismia. Varsinkin, koska edellä määrittelin yhden haastateltavani aktivistiksi, vaikka hän ei koe sitä ansainneensa.

Aktivismin käsite liittyy läheisesti kansalaisyhteiskunnan käsitteeseen. Kansalaisyhteiskunnalla tarkoitetaan valtion ulkopuolista toimintaa. Tähän luetaan niin erilaiset järjestöt ja instituutiot kuin myös erilainen itseorganisoitu ja julkinen toiminta. Käsite pitää myös sisällään kansalaisen oikeudet ja velvollisuudet. Aktivismi on siis aktiivista ja julkista kansalaisyhteiskunnassa toimimista omien arvojen ja tavoitteiden mukaisesti. (Rasimus 2006, 17.) Tätä kansalaisyhteiskunnan ja aktivismin läheisyyttä korosti myös eräs haastateltava, joka kuvasi itseään aktivistiksi, mutta oikeastaan haluaisi ajatella hänen toimintansa olevan kansalaisuutta.

Tässä tutkimuksessa käytetty aktivismin määrittely noudattaa oikeastaan hyvin pitkälti Oxfordin sanakirjan määritelmää: ”the policy or action of using vigorous campaigning to bring about political or social change” (Oxford Dictionaries 2013). Eli aktivismiksi voidaan laskea kaikki sellainen käytäntö tai toiminta, jolla pyritään voimakkaan kampanjoinnin avulla saamaan aikaan poliittista tai sosiaalista muutosta. Lopulta vielä yksi lisämääritelmä on tarpeen tässä tutkimuksessa. Kaikki haastattelemani henkilöt, jotka olen nimennyt aktivisteiksi, toimivat aktiivisesti Torikokous-liikkeessä.

Seuraavassa luvussa esittelen, mikä aktivisteja motivoi. Käytän aineistona sekä haastatteluita että lähdekirjallisuutta. Luvussa 3.2 kerron, miten aktivismi ja media kytkeytyvät yhteen. Luvussa 3.3 kerron aktivistien näkemyksiä valtamediasta. Tämä on osaltaan motivoimassa aktivistien toimia median suuntaan ja toisaalta ohjaa heidän omaa mediankäyttöään. Luvussa 3.4 esittelen aktivistien ja tutkijoiden esittämää kritiikkiä julkista keskustelua kohtaan. Samassa yhteydessä pohdin, miksi suomalainen julkisuus on ongelmallista yhteiskunnan toimivuuden kannalta.

3.1 Sisäinen palo pakottaa

Esa Reunanen ja Auli Harju (2012) selvittivät aktivistien ja poliitikkojen syitä toimintaansa.

Haastatellut mainitsivat syiksi ”sisäsyntyisen palon” ja hirveän voimakkaan tunteen” (emt., 35). Sama palo tai pakottava tarve tuli ilmi tekemissäni haastatteluissa.

”[S]emmonen synnynnäinen vahva velvollisuudentunto ja oikeudenmukaisuudentunto ja tota myös kiitollisuus ajaa väistämättäkin semmoiseen toimintaan, että jos kokee, että joku asia on nyt sillai, että mä en voi hyväksyä, et se on näin, niin ei mulla ole mitään muuta mahdollisuutta kuin toimia jotenkin sen muuttamiseksi.”

Aktivistit kokevat, että heidän täytyy toimia muuttaakseen vääriksi kokemia asioita. Tämä toiminta myös antaa heille itselleen jotain. Se helpottaa (Reunanen & Harju 2012, 36-37). Sama tuli ilmi tekemissäni haastatteluissa. Voidaan siis ajatella, että motiivi toiminnalle ei olekaan puhtaasti epäitsekkäs, päinvastoin. Eräskin haastateltava kertoi, että hän kokee elämänsä antoisampana, koska hän edistää luomuruuan leviämistä.

”Mä väitän, että ihmisten elämä on paljon mielekkäämpää, jos se tekee asioita niiden itsensä vuoksi. Et jos sä käyt ongella, niin sä käyt, koska onkiminen on kivaa. Ei siksi, että maailma pelastuis. Jos sä teet mielenosoituksen, sä teet sen, koska se on susta ihan helvetin hienoo olla siellä porukassa hakkaamassa rumpuja. Ei sen takia, että se maailma olisi parempi sen jälkeen, kun sä hakkaat rumpuja. Vaan jotenkin semmoinen välittömyys ja semmoinen välitön kokemus siitä, että se parempi maailma syntyy jo siitä, kun sä lyöt rumpua, eikä sillä tavalla, että se tapahtuu vasta huomenna.”

Ja lopulta vaikka aktivistit eivät saisikaan muutosta aikaan, voivat he lohduttautua sillä, että he ainakin yrittivät. Suurempaa tuskaa he kokisivat siitä, että he eivät tehneet mitään. Tämä on juuri se pakottava tarve. Halu ja intohimo ratkaista yhteiskunnallisia ongelmia ja vaikuttaa yhteiskuntakehitykseen (emt., 41).

Mutta miksi juuri aktivismi? Miksi ei esimerkiksi politiikka? Samaa kysymystä pohtivat varmasti monet puolueen jäsenet. Puolueiden nuorisojärjestöillä on ollut viime vuosina vaikeuksia löytää uusia kiinnostuneita. Poliitiikka ei enää kiinnosta samalla tavalla kuin 20 vuotta sitten, vaan se nähdään

epärehellisenä keplotteluna, eikä vaikuttamisen keinona. Tämän huomasin Torikokouksessa käydyissä keskusteluissa, joissa poliitikkoja pidettiin korruptoituneita oman edun perässä juoksijoina.

Eräs haastateltavani kertoi olevansa aktivisti, koska häntä kiinnostaa välitön vaikuttaminen vastakohtana poliittisten puolueiden välilliseen vaikuttamiseen. Tämä tavallaan kiteyttää aktivistien ajatuksen vaikuttamisesta. Sama asia tuli ilmi muidenkin haastateltavien puheissa eri tavoin. Haastateltavat kokevat, että puolueet ovat liian jähmeitä ja hitaita. He haluavat vaikuttaa ilman monimutkaisia järjestelmiä. Eräs haastateltava mainitsi syykseen lähteä mukaan Tampereen Torikokousliikkeeseen, että hänestä tuntui, että perinteiset keinot eivät enää riittäneet.

Siinä missä poliittisten puolueiden suosio on laskenut, erilaisten kansalaisjärjestöjen suosio nuorten keskuudessa on noussut (Lounasmeri 2010, 166). Syynä on varmasti se, että toisin kuin politiikassa, järjestöjen kautta voi vaikuttaa tiettyihin asiakokonaisuuksiin. Poliitikassa pitää olla valmis ottamaan kantaa mitä erinäisimpiin asioihin. Kyseessä on tyypillistä postmodernin ajan kehitystä. Ihmiset valitsevat kiinnostuksen kohteensa ja paneutuvat siihen (Baumann 2002). Kiinnostus saattaa kestää kauan tai lyhyen aikaa, mutta siihen pyritään tutustumaan, ja jos se vaikuttaa tarpeeksi mielenkiintoiselta, siihen ollaan valmiita panostamaan. Syy tällaiseen käytökseen löytyy nykyisestä hektisestä ajasta, jossa asiat muuttuvat nopeasti. Kun vanhat asuinpaikkaan liittyvät yhteisöt ovat purkautuneet, näiden kiinnostusten kautta ihmiset etsivät omaa yhteisöään ja näin määrittelevät myös omaa identiteettiään (Baumann 2002; Kantola 2011, 21). Konkreettisen esimerkin tähän tarjoaa Reunasan ja Harjun tutkimus. Muutama Auli Harjun haastattelema aktivisti oli ryhtynyt aktivistiksi vasta löydettyään sopivan vertaisryhmän (Reunanen & Harju 2012, 146).

Sopivan ryhmän etsimisessä on siis kyse myös oman identiteetin etsimisestä. Voidakseen osallistua yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen, pitää aktivistin olla ainakin jollakin lailla identifioitunut ”poliittisiksi ymmärrettäviin asioihin”. Tämä osallistuminen ”synnyttää ja vahvistaa poliittista suuntautuneisuutta”. (emt., 28.)

Joidenkin mielestä on tosin väärin puhua individualistisesta ilmiöstä, kun yksilö etsii omaa tapaansa ilmentää arvojaan ja toimia niiden mukaisesti. Parempi termi tähän olisi Manuel Castellsin (2012, 230) mielestä individuaatio, koska individualismi korostaa yksilön omien mielihalujen toteuttamista, kun taas individuaatio voi kohdistua siihen, että yksilö löytää oman viiteryhmänsä ja toimii yhteisen hyvän

eteen, eikä omia mielihaluja täyttääkseen. Castells viittaa siis jungilaiseen filosofiaan, jossa ihminen kasvaa tasapainoiseksi yksilöksi myös kontribuioimalla yhteiskuntaan (Wikipedia: Analytical psychology). Termin käyttö tosin on hieman haastavaa, koska sillä on monia merkityksiä. Esimerkiki mediateollisuudessa individuaatiolla voidaan tarkoittaa vahvasti personoituja uutispalveluja (Wikipedia: Individuation).

Neljä minun haastattelemaa aktivistia kertoo, että aktivismi on osa heidän omaa identiteettiään. Kysymyksessä ei siis ole vain rooli vaan myös osa itseä. Erään haastateltavan mielestä aktivismi on ”henkilökohtaisten valintojen tekemistä julkiseksi”. Tähän kuuluivat niin kulutusvalinnat kuin mielenosoituksissa huutelu. Eräs toinen haastateltava taas selitti, kuinka asioihin vaikuttaminen sekä arjen valinnoilla että Wikipediaan kirjoittamalla on aktivismia. Tosin hän haluaisi ajatella tätä toimintaa kansalaisuudeksi.

Kun kyseessä on näin kokonaisvaltainen asia elämässä, vaikuttaa kaikki aktivistitoiminta ihmisiin suoraan. Omaksi kokemalla liikkeellä on oma kollektiivinen identiteetti ja liikkeen edistämien tavoitteiden eteen yhdessä toimiminen vahvistaa myös aktivistin omaa identiteettiä (Castells 2004, 80-81; Carpentier et al 2003, 53-54). Tähän toimintaan liittyy vahvasti tunteet. Ne ”kietoutuvat omaksuttuihin arvoihin ja identiteetteihin ja luovat näin pitkäkestoista pohjaa yhteiskunnalliselle osallistumiselle” (Reunanen & Harju 2012, 24). Siksi osallistumisen ja toiminnan kokemuksen merkitys aktivisteille on suuri. Se voi ratkaista sen, miten he jatkossa haluavat vaikuttaa vai haluavatko vaikuttaa enää ollenkaan. Näin ollen myös Tampereen leirin kokemus vaikutti jokaisen siellä mukana olleisiin.

3.2 Tempauksilla haetaan median huomiota

Aktivistien erilaiset tempaukset, performanssit, palvelevat montaa tarkoitusta. Ensinnäkin niillä pyritään tuomaan asioita kaikkien ohikulkijoiden tietoisuuteen. Tärkeämpi tavoite kuitenkin lienee se, että niillä pyritään saamaan median huomiota ja näin tuoda asioita isomman ihmisjoukon tietoisuuteen ja herättää sitä kautta keskustelua aktivistien tärkeäksi kokemista asioista. Syy tähän on selvä: ”Media on nykyisin olennainen osa yhteiskunnallista vaikuttamista” (Reunanen & Harju 2012, 81).

Haastateltavani tiedostivat median suuren vallan ja tunnustavat, että mediaa tarvitaan, koska sillä on valtaa (emt., 84). Tai kuten eräs haastateltavani asian ilmaisi:

”Jos minä olisin diktaattori, niin minä ottaisin ensimmäisenä median haltuun. Siellä voi rummuttaa sellaista maailmankuvaa, mitä haluaa ite ihmisille. Totta kai sen voi käsittää eri tavalla, sen mitä sieltä tulee, mitä sieltä tykitetään ihmisille, mutta se joka väittää, että se ei vaikuta, mitä sulle mediasta tuputetaan, ei vaikuta sinuun, pitää olla todella naiivi.”

Siitä, miten media vaikuttaa ihmisten ajatteluun ja käytökseen, on kirjoitettu satoja kirjoja ja tuhansia tutkimuksia, joten en siihen nyt syvällisesti paneudu. Jos näistä erilaisista tutkimussuunnista nyt jotain konsensusta pystyy löytämään, niin se lienee se, että joku vaikutus medialla on ihmisiin. Jos ei muuten, niin ainakin siten, että se määrittelee, mistä ihmisillä voi ylipäätään olla mielipiteitä.

Aktivistit näkivät median roolin Torikokousliikkeestä viestijänä hieman eri tavalla. Neljä haastateltavaa piti tempausten yhtenä tärkeimmistä tavoitteista median huomion herättämistä ja näin ollen tietoisuuden lisäämisen välineenä. Eräs haastateltavani kertoi, kuinka pitää jatkuvasti keksiä jotakin ovelampaa tempausta, jotta voi ”ujuttaa” viestin läpi. Toisaalta aktivistit kuitenkin näkivät, että usein erilaisista mielenosoituksista ja tempauksista uutisoitaessa itse asia jää sen toiminnan varjoon.

”muistaa, että on ollut sellaisia oloja, et täällä on nyt tosi paljon ihmisiä ja onpas täällä jotenkin sellainen ilmapiiri, että tää on nyt tärkeä. Ja tämä on nyt jotenkin iso juttu. Ja sit se kuitataan lehessä sillä, että paikalla oli parikymmentä henkeä. Tyypisesti. Yleensä just alakanttiin arvioiden se väkimäärä. Ja sit jotenkin itse asiassältöä käsitellään hyvin vähän ja sit vaan uutisoidaan ne ulkoiset puitteet. No oli neljä poliisiautoa ja kaksyt ihmistä ja aurinko paistoi. Yhtään jotenkin sit ei kerrota miks se koko asia järjestettiin.”

Tämä olikin suuri ristiriita Torikokousliikkeen aktivisteille. Siksi haastateltavat pitivät median huomion suurempana hyötynä lähinnä siinä, että se viestii, että tällainen liike tai tapahtuma on käynnissä tai pidettiin. Tätä kautta asia voi saada taakseen lisää väkeä.

Eräs haastateltava näki, että tempausten tai mielenosoituksen tavoitteena ei ylipäätään pitäisi olla median huomion saaminen. Hän koki, että tärkeämpää on saada viesti läpi niille, jotka sen näkevät. Jos media huomioi tapahtuman, on se vain ekstraa siihen päälle. Hän näki ongelmana sen, että asioita

tehtäisiin median huomion takia. Hänen mielestään silloin menetetään se kokemus, joka jokaiselle jää mielenosoittamisesta. Hän näki, että mediaan pyrkiminen on liian välineellistä ajattelua. Hän haluaisi, että aktivistit yrittäisivät tehdä parempaa maailmaa itse eikä viestiä medialle, että tehkää parempaa maailmaa. Välineellinen ajattelu vie hänen mielestään huomion siitä, että jokainen ihminen, aktivisti tai ei, on osa sitä yhteiskuntaa ja voi omien valintojen kautta vaikuttaa. Hän siis toivoi, että aktivistit olisivat se muutos, eikä niin, että aktivistit pyrkisivät pelkästään kertomaan, mikä on se muutos.

Tämähän oli oikeastaan se viesti, mitä Occupy-liike halusi kertoa toiminnallaan. Aktivistit pyrkivät yhteen kokoontumalla ja asioita pohtimalla rakentaa sitä parempaa maailmaa. He harjoittelivat aitoa demokratiaa. Tämä tuli ilmi eräässä keskustelussa, jonka kävin New Yorkissa erään aktivistin kanssa. Kun kyselin vähän, mikä olisi vaihtoehto nykyiselle finanssikapitalismille ja yhteiskuntarakenteelle, hän osoitti ympärilleen ja sanoi: ”This”.

3.3 Kritiikki valtamediaa kohtaan

Vaikka aktivistit pyrkivät mediaan, näkevät he median myös yhtenä vihollisena. Aktivistien mielestä media vähättelee heidän osaamistaan (Reunanen & Harju 2012, 10) ja pitää heidän näkemyksiään puolueellisina (emt., 127). Tämän takia monet olennaiset asiat jäävät aktivistien mielestä käsittelemättä (emt., 119). Tämä siis, jos aktivistit ylipäättään pääsevät mediaan. Aktivistit ovat nimittäin huomanneet, että journalismissa henkilöidään asioita ja ilman vahvaa tunnettuvuutta tai taustaorganisaatiota on vaikea tulla ylipäättään kuulluksi (emt., 84, 88, 124).

”Joku Björn Wahlroos, sen ei tarvii kuin pieraista, niin joku pistää sen lehteen. Ja sitten taas on sellaisia asioita, on sellaisia ihmisryhmiä, jotka ei saa ääntään kuuluville vaikka kuinka yrittäis.”

Torikokousliikkeen aktivistien suurin kritiikki kohdistui valtamedian oikeistolaiseen maailmankuvaan, jota media toi heidän mielestään myös aktiivisesti ja systemaattisesti esille. Esimerkiksi toukokuussa Tampereen Torikokouksessa käydyssä media&mainonta -keskustelussa sekä lokakuussa Tampereen Keskustorilla järjestetyssä Torikokouksessa keskustelijat toivat esille, että lehtien tuloista puolet tulee mainoksista. Tätä pidettiin yhtenä syynä siihen, että valtamedia on kallistunut oikealle. Toisena isona syynä pidettiin sitä, että lehdet ovat tietyllä tavalla korruptoituneita eli lehtien johtopaikoilla olevat olivat rikkaita ja mukana eräänlaisessa hyvä veli -verkostossa. Media&mainonta -keskustelussa eräs

keskustelija oli sitä mieltä, että valtamedia on olemassa, koska sillä kontrolloidaan massaa. Hänen mielestään valtamediaa kulutetaan, koska se koetaan tarpeelliseksi osaksi ihmisyyttä.

Aktivistien mielestä valtamediassa vallitsi vallanpitäjien jargoni, jota toistettiin kritiikittä. Eräs haastateltava sanoi, että ikuinen talouskasvu on pahinta ideologisuutta mitä on. Silti se pääsee läpi kritiikittä. Valtamedian puoleellisuus näkyikin aktivistien mielestä myös siinä, ketkä pääsevät ääneen. Tavalliset ihmiset ja vaihtoehtoiset näkemykset pääsivät harvoin näkyvästi läpi. Sen sijaan mattiapuset ja björnwahlroosit saivat toistaa näkemyksiään ilman vakavaa keskustelua vaihtoehtoista. Aktivistien mielestä ajatuksia syötetään. Eräs haastattelemani aktivisti antoi esimerkin televisiosta, jota hän joskus ”vahingossa seuraa.”

”Siellä on aina joku vitun asiantuntija solmio kaulassa kertomassa, miten asiat maailmassa on. Ja näin ne on. Älä edes ajattele toisin. Älä edes kuvittele, että voisi ajatella toisin. Se, että asiat olisivat toisin, niin se on jo jotain absurdia.”

Aktivistien mielestä tavalliset jutut eivät jätä ihmisille mitään ajateltavaa vaan pyrkivät pureskelemaan aiheen valmiiksi ihmisten puolesta. Tämä on hyvin ongelmallista, koska journalismin tehtävä olisi aktivistien mielestä pitää kansalaiset tietoisena. Monien aktivistien puheista voi tulkita, että heidän mielestään valtamedia ei tätä tehtävää täytä yksipuolisella ja oikeistolaisella uutisoinnillaan.

Mielenkiintoinen yksityiskohta silti oli, että sekä haastateltavien että media&mainonta -keskusteluiden puheenvuorojen perusteella aktivistit kaipasivat valtamediaan enemmän mielipiteellistä ja erityisesti analyttistä journalismia. Samalla kritiikkiä sai journalismin tasapuolisuuden periaate, jossa pyritään kuulemaan kiistatilanteissa molempia osapuolia, vaikka toisen osapuolen näkemykset eivät olisikaan kovin päteviä.

”Ei minusta niitä pidä tasapuoliseen asemaan asettaa missään nimessä. Koska eihän nyt voi, ei, ei, ei. Se on sama kuin joku Richard Dawkins kävisi väittelyä jonkin texasilaisen kristityn kanssa. Ne on ihan eri levelillä. Ei niille pidä antaa samaa painoarvoa....Kyllä minun mielestä media saa ampua ihan kovilla.”

Samalla tämä haastateltava korosti, että media joka tapauksessa ottaa puolia.

”Minä en usko tuommoseen, että mikään lehti olis oikeasti sitoutumaton. Minusta se on niinkuin aivan huuhaata. Aina löytyy jotakin linkkejä jonnekin, tietoisia tai tiedostamattomia.”

Tämä journalismin puolueettomuus tuli esille oikeastaan kaikkialla. Aktivistien mielestä journalismi on aina jollain tavalla puolueellista. Lisäksi monille aktivisteille sanomalehdet, jotka olivat vuosikymmeniä sitten olleet puoluelehtiä, olivat edelleen siihen suuntaan kallellaan. Vaikka laajempi yleisö on mielestäni jo päässyt näistä leimoista eroon, aktivistien piireissä näistä näytettiin pitävän edelleen vahvasti kiinni.

Yksi mielenkiintoisimmista ristiriidoista liittyi kuitenkin tähän haluun nähdä enemmän analyttistä ja kantaottavaa journalismia, sillä kuitenkin valtamediaa pidettiin vähintään jossain määrin oikeistolaisena propagandana.

Vastaus ehkä löytyykin erään aktivisten haastattelusta. Hän kertoo, kuinka valtamediassa pääsee lähinnä läpi Matti Apunen ihmeellisine näkemyksineen. Toisaalta nämä Apusen kolumnit herättävät hänen mielestään aina keskustelua, jonka jälkeen myös vasta-argumentit julkaistaan.

”...taatusti tulee kuulluksi sen jälkeen myös ne vastalauseet. Ehkä paremmin kuin, että se alkuperäinen uutinen olisi ollut se vastalause...Se on tavallaan ihan hedelmällistä.”

Toisaalta tämänkin ilmion kanssa pitää olla varovainen. Entinen Sanomalehtien liiton johtaja ja nykyinen viestintäyrittäjä Pasi Kivioja kirjoitti Journalistissa (2013), kuinka entistä useampi toimittajan kolumni on vain provokaatio, jonka tarkoituksena on herättää keskustelua. Tärkeää olisikin, että jos provosoidaan, annetaan vasta-argumenteille näkyvä paikka.

Vaikka aktivistit suhtautuvatkin mediaan hyvin epäillen tai jopa vihamielisesti, vaihtelivat aktivistien näkemykset siitä, kannattaisiko heidän keskittyä vaihtoehtoisin medioihin. Toisten mielestä vaihtoehtoinen media on oikea suunta ja toisten mielestä valtamedialla on kuitenkin niin selkeä asema ja valta, että sinne kannattaa pyrkiä. Sama ristiriita tuli oikeastaan ilmi haastatteluissa, kun keskustelimme aktivistien omasta mediankäytöstä. Osa seurasi valtamediaa juuri sen takia, että se oli valtamediaa. Jotta he pysyisivät kärryillä siitä, minkälaisista lähteistä valtaosa ihmisistä saa tietonsa. Eräs aktivisti kertoi, kuinka järjestöissä järjestetään kirjoituskouluja, joissa opetellaan kirjoittamaan

vaikkapa mielipidekirjoituksia valtamedian kielellä. Näyttää siltä, että valtamedia ei ainakaan näillä näkymin ole poistumassa aktivistien vaikutuskeinoista. Tästä kertoo osin myös se, että eräs haastateltava kertoi pyrkineensä verkostoitumaan yksittäisten toimittajien kanssa.

Huolestuttavaa on kuitenkin yhteiskunnan kannalta, jos aktivistien näkemykset eivät pääse läpi. Silloin ihmiset syrjäytyvät julkisesta keskustelusta ja sitä kautta päätöksenteon maailmasta. Näin ollen vallassa olevia eivät haasta jatkossa valtamediassa kuin toimittajat, jotka tekevät työtään yhä kovemmassa kiireessä.

Asenteet valtamediaan tulivat ilmi myös siinä, miten haastatteleman aktivistit suhtautuivat Torikokouksen saamaan mediahuomioon.

”Mulle oli ainakin valtava yllätys, että Aamulehti ei demonisoinut ihan valtavasti tätä Tampereen Torikokousta. Mulla on sellainen mielikuva, että Tampere on oikein pimeyden ydin, kun kattoo sitäkin johtokuntaa, ketä siellä istuu, näitä setämiehiä. Mutta siis todella positiivisesti meidät, aktivistiliike, otettiin vastaan tällä kertaa Aamulehessä. Se oli yllätys.”

Samantyyppisiä kommentteja sain muiltakin. Tosin kaikki ihmettelivät myös sitä, kuinka pinnallinen juttu Torikokouksesta kirjoitettiin. Tämän tutkimuksen puitteissa en lähtenyt tutkimaan, millaisia erilaiset lehtijutut olivat ja missä sävyssä niitä kirjoitettiin. On kuitenkin syytä huomioida, että Esa Reunanen ja Auli Harju (2012) tutkivat asiaa ja huomasivat, että aktivistien negatiivisille näkemyksille mediasta ja aktivistien näkyvyydestä siellä ei ollut katteita. Aktivistit näkivät heistä tai heidän liikkeestään tehdyt jutut negatiivisempina kuin ne tosiasiasa olivat.

Aktivistien kannalta mediahuomio ei ole aivan merkityksetöntä, sillä se, miten yhteiskunnallisen liikkeen identiteetti julkisuudessa määritellään, vaikuttaa liikkeen kehitykseen ja vaikuttavuuteen (Juppi 2004, 98). Lisäksi median kautta liikkeet pyrkivät hakemaan tunnistettavuutta eli toisin sanoen käyvät kamppailua oman liikkeen määrittelystä ja tunnistetuksi tulemisesta (Reunanen&Harju 2012, 22). Tästäkin syystä aktivisteilla on paljon mielipiteitä valtamediasta. Heille siinä on kysymys myös omasta identiteetistä ja kamppailusta oman yhteisön puolesta. Monissa tapauksissa aktivistit ovat myös hävinneet tämän kamppailun ja media on tarjonnut mielenosoittajille ja aktivisteille ”toisen” roolia (Juntunen 2004).

Toisaalta eräs aktivisti myös koki, että valtamedian huomiota pitäisi tietyllä tavalla vähätellä, jotta sen huomion tavoittelusta ei tule pääasia. Pääasia pitäisi olla suorassa tekemisessä.

Yhteenvetona voisi sanoa, että aktivistit näkevät valtamedian puolueellisena, oikeistolaisena propagandana. Samaan aikaan he kuitenkin kaipaavat valtamedialta analyttisempaa ja keskustelevampaa journalismia. On vaikea arvioida, mitä tämä ristiriita tarkoittaa. Se voi viitata siihen, että arvostus valtamediaa kohtaan on kuitenkin kaikkea kritiikkiä parempaa. Toisaalta aktivistit voivat nähdä analyttisessä ja kantaaottavassa journalismissa oman mahdollisuutensa päästä kertomaan vasta-argumentteja. Todennäköisesti molemmat ovat oikeita tulkintoja.

3.4 Kritiikki julkista keskustelua kohtaan

Tärkein kritiikki julkisesta keskustelusta tuli oikeastaan ilmi jo tuolla aiemmin valtamedian kohdalla. Aktivistien mielestä julkista keskustelua hallitsi rikas eliitti.

”Ainakin minun kokemuksen mukaan pääoma hallitsee, eli se kellä on fyrkkaa, on myös tilaa sanoa asioita, tottakai. Näinhän se aina on mennyt.”

Kaupallisuuden kritisoiminen on ihan aiheellista, sillä Veikko Pietilä (2010d, 376) kertoo kuinka jo 1990-luvun alussa esimerkiksi Peter Dahlgren [1991, 11] huomasi, kuinka median lisääntynyt kaupallisuus vähensi julkista keskustelua. Myös julkisen keskustelun laatu on eri arvioiden mukaan kärsinyt. Yhteiskunnallisten päättäjien mielestä asiajournalismi viihteellistyy ja vaikeat ja raskaat asiat jäävät syrjään (Kunelius ym. 2009, 300). Samassa tutkimuksessa (2009, 444) päättäjät kritisoivat toimittajien tapaa poimia tunteita herättäviä yksityiskohtia, jotka kärjistävät osapuolten välisiä vastakkainasetteluja ja lukkiuttavat neuvotteluasemia. Sekä poliitikkojen että aktivistien mielestä olennaiset kysymykset jäävät julkisessa keskustelussa ”vähälle huomiolle tai kokonaan käsittelemättä” (Reunanen & Harju 2012, 119). Monien Auli Harjun (emt., 123) haastatteleminen aktivistien mielestä mediassa käyty julkinen keskustelu oli vaihtoehdotonta ja yksipuolista. Samaa mieltä olivat myös minun haastattelemani aktivistit.

”Mut se on hankalempaa saada jotain näkemyksiä esille. Vähänkin sellaisia niinkun tuota vallitsevist näkemyksistä poikkeavia. Varsinkin, jos vallitsevasta hyväksytystä kielenkäytöstä poikkeavalla kielellä käsitelty.”

Eräs haastatteleman aktivisti taas koki, että täällä vallitsee jonkinlainen vaientamisen kulttuuri. Älykästä ja vaihtoehtoista keskustelua ei edes haluta käydä, vaan halutaan saada ihmiset nauttimaan elämästä.

Ennen kuin menen syvemmälle aktivistien näkemiin ongelmiin julkisessa keskustelussa, on syytä miettiä, mitä julkinen keskustelu itse asiassa on.

Julkisen keskustelun edellytyksenä on, että asioita käsitellään julkisesti. Jürgen Habermas on käynyt läpi julkisuuden muutoksen ihmiskunnan historian aikana teoksessaan *Julkisuuden rakennemuutos* ([1962], 2004). Keskiajalla ja uuden ajan alussa julkisuudella oli aivan eri merkitys kuin nykyään. Tuolloin julkisuuden avulla ruhtinaat ja kuninkaas lähinnä näyttivät tai vahvistivat mahtiaan (emt., 28). Yhteisistä asioista päätettiin suljettujen ovien takana pienessä piirissä.

Julkisen keskustelun esikuvana pidetään Antiikin Kreikan *polis*-julkisuutta, jossa yleisellä torilla vapaat miehet pitivät puheita ja kävivät keskusteluja yhteisistä asioista (Pietilä&Ridell 2010c, 357). Näissä keskusteluissa asioista myös päätettiin. Sama periaate pätee edelleen länsimaisessa demokratiassa: päätökset pitää alistaa julkiselle keskustelulle (Splichal 1993, 5).

Nykyään koetaan, että julkista keskustelua on lähinnä se keskustelu, mitä mediassa käydään. Haastatteleman aktivistit olivat tästä eri mieltä. He pitivät esimerkiksi katumainosten korvaamista vastamainoksilla tai tarrojen liimaamista katupylväisiin julkiseen keskusteluun osallistumisena. Joskus jopa paljon tehokkaampana tapana saada huomiota kuin vaikkapa mielipidekirjoitusten kirjoittaminen.

Poikkeukselliset menetelmät ja tempaukset julkiseen keskusteluun osallistumisessa korostavat yhtä huomiota, joka on syytä muistaa sekä Tampereen Torikokousliikkeen että Occupy Wall Street -liikkeen kohdalla. Monesti erilaiset järjestöt ja yhteiskunnalliset liikkeet toimivat vain aloitteentekijöinä julkisoiden muodostumisessa. Joku tempaus voi median huomion ansiosta nostaa julkiseen keskusteluun jonkin aiheen. Ei ole kuitenkaan ollenkaan selvää, että tämä järjestö tai liike pysyy yhtenä julkisen keskustelun osapuolena pidempään. Vakiintuneemmat asiantuntijat tai poliitikot voivat ottaa asian niin sanotusti omakseen ja näin keskustelu lähtee heidän kauttaan etenemään. Näinhän on esimerkiksi käynyt Occupy-liikkeen kohdalla. He nostivat voimakkaasti keskustelua rikkaiden ja köyhien välisestä kuilusta ja tuloeroista. Nykyään tätä keskustelua käydään pitkälti ilman heitä. Tosin

täytyy pitää mielessä, että tuloeroista ovat pitkään olleet huolissaan monet kansalaisjärjestöt, tutkijat, toimittajat ja poliitikot. Olen kuitenkin sitä mieltä, että nykyisen keskustelun yhtenä vahvana aloitteentekijänä toimi Occupy-liike. Itse pidän valitettavana, että nämä alkuperäiset järjestöt tai liikkeet tietyllä tavalla marginalisoidaan sellaisissakin julkisoissa, jotka ovat muodostuneet näiden liikkeiden tekojen ansiosta.

Toisaalta pitää myös muistaa, että joskus liikkeetkin tai aktivistit pyrkivätkin vain käynnistämään keskustelun. Esimerkiksi Tampereen mielenosoitusleirillä toteutettu vastamainoskampanja oli tällainen tapaus. Kukaan tempaukseen osallistunut ei halunnut kasvoillaan jatkaa keskustelua tästä. Tosin aihepiiri tuntui olevan monelle niin tärkeä, että todennäköisesti myöhemmin osallistuvat tällaiseen keskusteluun mielellään myös joukkoviestimissä.

Veikko Pietilä (2010d, 373) kertoo, kuinka tutkijat David Beetham ja Kevin Boyle (1996, 13) pitävät joukkoviestintien toiseksi tärkeimpänä tehtävänä tilan tarjoamista julkiselle keskustelulle. Tärkein tehtävä heidän mielestään on toimia vallan vahtikoirana. Myös aktivistit näkivät, että median tärkeänä tehtävänä on käydä julkista keskustelua ja valvoa valtaapitäviä. Median rooli demokratiassa nähdään siis vahvana sekä tutkijoiden että aktivistien parissa.

Erimielisyyttä sen sijaan on siitä, millaista julkinen keskustelu pitäisi olla. Usein ihanteena on Jürgen Habermasin ideoima deliberatiivinen julkisuuskäsitys, joka perustuu eri osapuolten väliseen mielipiteiden vaihtoon. Habermasin kantavana ideana oli, että vain monipuolisen julkisen keskustelun myötä yhteiskunta voi löytää oikeat ratkaisut, jotka perustuvat järkeilyyn (Malmberg 2012, 17-18). Järkeilyllä ei tarkoiteta vain näennäistä asioiden pohdiskelua ja päteviltä kuulostavien argumenttien esittämistä. Järkeily on sitä, että suostutaan kuuntelemaan eri puolet asioista ja toteutetaan niiden pohjalta asiat järkevästi. Järkeily ei siis ole kompromissien tekemistä, vaan siihen kuuluu oleellisena osana se, että ihmiset voivat luopua omista eduistaan, jos se on kokonaisuudessaan yhteiskuntaa hyödyttävä ratkaisu (Malmberg 2012).

Siitä voidaan tietysti kiistellä, onko Habermasin julkisuuskäsitys kuinka totuudenmukainen ja mahdollinen. Myös Habermas on myöntänyt, että se on julkisuuden ihannekuva, johon harvoin päästään (Karppinen, Hallvard & Svensson 2009, 7). Habermas itse sivusi asiaa vuonna 1964: ”Aikoinaan julkisuuden tarkoituksena oli alistaa ihmisiä tai asioita julkiselle järjenkäytölle ja poliittiset

päätökset julkisen mielipiteen tarkastettaviksi, mutta nykyisin se palvelee liian usein ainoastaan eturyhmien salailupolitiikkaa (--)" ([1964] 2010, 169).

Tästä syystä Habermas näki samaisessa kirjoituksessa, että "[v]ain organisoituneet yksilöt voivat ottaa tehokkaasti osaa julkiseen kommunikaatioon ja käyttää julkisuuden kanavia, jotka ovat puolueiden ja liittoutumien sisällä (--)" (2010, 170). Toisin sanoen "Habermasin visiossa ihmiset osallistuisivat julkisuuden tuottamiseen yhtenäisenä heitä edustavien järjestöjen kautta" (Pietilä & Ridell 2010c, 366).

Median toiminta julkisen keskustelun luojana ja ylläpitäjänä saa voimakasta kritiikkiä. Rob Andersonin, Robert Dardennen ja George M. Killenbergin Yhdysvaltalaiseen lehdistöön keskittyvän tutkimusartikkelin mukaan niin sanottuihin julkkiksiin ja heidän äärimmäisiin mielipiteisiinsä keskittyvä journalismi ei yleensä synnytä mitään keskustelua, vaan osapuolet lähinnä toistavat omia mielipiteitään. Lisäksi lukijat asettuvat lähinnä esityksen seuraajiksi eivätkä osallistuviksi kansalaisiksi. (1996, 163.) Tutkijoiden kaksi vuotta aiemmin julkaistussa kirjassa he olivat kovasanaisempia. Heidän mielestään puolueettomuuteen kätkeyty tapa antaa äärimielipiteille sijaa Yhdysvalloissa "todennäköisesti pikemminkin jakaa mielipiteitä vastakkaisiin leireihin ja kärjistää niitä kuin rohkaisee keskustelua" (1994, 55). Tällainen näennäiskeskustelu, jossa tiedotusvälineet antavat haastateltavien esittää pinttyneitä mielipiteitä, ei ole vuorovaikutusta vaan reagoimista (Pietilä 2010d, 390).

Tavoitteena olisi päästä siihen, että ihmiset eivät enää vain reagoisi julkisuudessa olleisiin asioihin, vaan pyrkisivät aktiivisesti keskustellen tuomaan julkisuuteen asioita (Pietilä, Ridell, Kunelius & Heikkilä 1999, 1). Ongelmana ovat perinteisten joukkoviestinten eli television, radion ja lehtien rajoitukset. John Durham Peters kirjoitti vuonna 1993, että nämä joukkoviestimet "ovat loistavia esittäjiä mutta täysin surkeita ajatellen osallistumista" (1993, 566).

Nykyisin Internet ja sosiaalinen media tarjoavat osallistumiseen paremmat mahdollisuudet. Tästä kirjoitan tarkemmin luvussa 4, jossa kerron, kuinka Torikokousliike ja Occupy Wall Street -liike hyödynsivät internetiä ja toisaalta mikä on internetin merkitys näille liikkeille.

Joka tapauksessa näyttää, että Rob Andersson, Robert Dardenne ja George M. Killenberg olivat oikeassa. Yhdysvalloissa näyttää vallitsevan syvempi kahtiajako kuin koskaan ennen (Nyks 2008; Nyks

2012). Tämä kahtiajako on äitynyt niin pahaksi, että yhteisten asioiden hoitamisesta on tullut ennennäkemättömän vaikeaa. Tämän on huomannut viime vuosina myös presidentti Barack Obama.

3.4.1 Suomalainen julkisuus konsensushakuista

Suomessa ongelma on päinvastainen. Suomessa on perinteisesti ollut vallalla vahva konsensuskulttuuri (Kantola 2002b, 274; Lounasmeri 2010, 11, 13). Käytännössä tämä on johtanut siihen, että ”[s]uomalainen päättäjien eliitti on varsin yhdenmukainen ja ohut kerros paljon toistensa kanssa tekemisissä olevia ihmisiä” (Kantola 2002b, 274). Suomalaisessa päätöksenteossa on kilpailun sijaan pyritty eri osapuolten intressien tyydyttämiseen ja yhteensovittamiseen yhteistyön hengessä (Ruostetsaari 1992, 298). Kun eliittiin on valmiiksi valikoitunut varsin samanmieliset henkilöt, eivät eri näkemykset ole tulleet valmistelutyössä edes esille. Näin ollen saavutettu konsensus ei ole koko kansan vaan pienen eliitin.

Poliittisen teorian tutkija, professori Chantal Mouffe pitää konsensuspolitiikkaa yhteiskunnalle vaarallisena (2005). Suurin ongelma siinä on, että se on ajatuksellisesti puutteellinen. Konsensuksen idea on kaunis: nostetaan asiat pöydälle, tutkitaan niitä järkevästi ja tehdään paras mahdollinen päätös, vaikka se tarkoittaisi omien periaatteiden hylkäämistä. Konsensuspolitiikka pyrkii häivyttämään vastakkainasettelut ja saamaan päätösten taakse alunperin eri mieltä olevat. Samalla tulee kuitenkin luoduksi käytäntö siitä, että ne, jotka eivät suostu tekemään kompromisseja tai hylkäämään periaatteitaan, jätetään päätöksenteon ulkopuolelle. Konsensuspolitiikan kannattajat eivät suostu näkemään sitä, että aina tulee olemaan vastakkainasetteluja. Aina tulee olemaan sellaisia periaatteita, joista ei voi luopua. Jos niitä ei olisi, ei olisi olemassa politiikkaa ja demokratiaa (emt., 10). Konsensuspolitiikka on siis ulkopuolelle jättämisen politiikkaa (emt., 11).

Konsensuskulttuurin historia Suomessa nähdään alkaneen jo 1950-luvulta ja lyöneen itsensä läpi viimeistään 1970-luvulla. Selkeimpänä esimerkkinä eliitin yksimielisyydestä voidaan pitää sitä, että kuusi puoluetta ilmoitti tukensa Urho Kekkosen presidenttiehdokkuudelle vuoden 1978 vaaleissa. (Kantola 2002b, 274.)

Vuonna 2009 valmistuneen tutkimuksen mukaan vallankäyttäjät eivät tyypillisesti edelleenkään näe pienessä piirissä käytyjen keskustelujen perusteella tehdyissä päätöksissä ongelmaa, vaan pitävät sitä

järkevänä harkintana ja sovitteluna (Kunelius ym. 2009, 229-243). Samassa tutkimuksessa haastateltiin samasta aiheesta tutkijoita, joista osa koki konsensuksen ongelmallisena. Heidän antamansa kritiikin mukaan ”konsensuaalinen valmistelu peittää näkyvistä asioihin liittyviä intressiristiriitoja, ja varsinaiset ratkaisut syntyvät valmisteluprosesseissa ilman avointa poliittista päätöksentekoa”. (emt., 233-234)

Havainto on osuva, sillä konsensuskulttuuriin kuuluu olennaisena myös se, että eliitti pyrkii yhtenäisenä joukkona viestittämään, että päätettävissä asioissa ei ole ristiriitoja ja kansallisen edun takia asia pitää ratkaista tietyllä tavalla (Kantola 2002a). Kansallinen etu tai kylmät faktat ovatkin eliitin perinteisiä vetoamiskeinoja (Lounasmeri 2010, 39; Kantola 2002b, 276-278).

Suomalainen julkisuus on mennyt mukaan tähän, sillä perinteisesti suomalaista julkisuutta pidetään sellaisena, joka välttelee konflikteja ja erimielisyyttä (Kantola 2002a). Toisin sanoen äärihaluilla olevia näkemyksiä ei ole edes pyritty kuuntelemaan, vaan ne on hylätty epärealistisina ja luotettu talouseliitin näkemykseen.

Jotkut Auli Harjun haastattelemissa aktivisteista olivat samaa mieltä, sillä he yhdistivät median yksipuolisuuden suomalaiseen konsensuskulttuuriin. Erilaisten näkemysten esittelyn sijaan näihin näkemyksiin suhtaudutaan vähätellen tai jopa vihamielisesti (Reunanen & Harju 2012, 124). Lisäksi erilaisia näkemyksiä pidetään intressisidonnaisina (emt., 126). Tiivistettynä aktivistien mielestä heidän näkemyksellisyys ”tulkitaan mediassa helposti puolueellisuudeksi, eikä näkemyksen perustana olevaa asiantuntemusta tunnusteta” (emt., 127).

Myös minun haastattelemani aktivistit olivat sitä mieltä, että vähänkään radikaalimmat näkemykset eivät pääse julkisessa keskustelussa läpi. Julkinen keskustelu oli siis heidän mielestään yksipuolista ja yksimielistä.

Suomalaista journalismia vaivaava yksimielisyyden arvostus heijastelee suoraan päättäjien asennetta. Koska päättäjät arvostavat konsensushakuisuutta, myös journalismi on sellaista (emt., 126; Lounasmeri 2010, 12). Koska konsensuspolitiikka jättää Mouffen mukaan suuren joukon ihmisiä päätöksenteon ulkopuolelle, vähenee ihmisten kiinnostus politiikkaan ja yhteisten asioiden hoitoon. Suurella osalla ihmisiä ei ole enää sellaista poliittista vaihtoehtoa, johon identifioitua (2005, 24-25). Mouffen mukaan poliittinen kiinnostus elää vastakkainasetteluista ja yhteensovittamattomista ristiriidoista (emt., 30-31).

Politiikkaan kuuluu vallalla olevan hegemonian haastaminen ja valtataistelut. Konsensuspolitiikka estää tämän.

Lotta Lounasmeri (2010, 154) kirjoittaa, että Andreas Schedler on esittänyt, että yhden totuuden toistaminen julkisessa keskustelussa ja sen argumentoiminen välttämättömänä ei itse asiassa ole politiikkaa vaan antipolitiikkaa. Tällainen moraalinen antipolitiikka pyrkii ottamaan itselleen oikeuden määrittellä tavoitteet ja keinot päästä niihin. Nämä keinot esitetään muuttumattomina ja yksiselitteisenä. [Schedler 1997, 13.]

Eräs haastattelemani aktivisti kuvasi osuvasti, kuinka hänen mielestään julkisuudessa pitäisi ”repiä auki” valtaapitävien lausuntoja ja aukaista ne keskustelulle. Aktivistien mielestä julkista keskustelua vaivaa se, että tietyt tahot saavat sanoa asioita, eikä niitä lähdetä purkamana kriittisesti. Julkinen keskustelu epäonnistuu heidän mielestään tuomaan esiin vastakkaisia näkemyksiä. Yleisesti ottaen julkinen keskustelu on liian vaihtoehdotonta.

Chantal Mouffin mukaan demokratia heikentyy, kun vastakkainasettelut estetään liiallisella konsensushakuisuudella (2005, 71-72). Eikä tässä asiassa tarvitse luottaa pelkästään Mouffeen. Anu Kantolan (2002b, 304) mielestä ”[e]linvoimaisen demokratian tärkein elinehto onkin elinvoimainen politiikka ja erilaisiksi aatteiksi ja intresseiksi jäsentyvä erimielisyys”. Lisäksi tarvitaan mielekkäitä tapoja ilmaista näitä mielipide-eroja (emt., 304). Mouffin hypoteesista, että ihmisten poliittinen kiinnostus vähenee konsensuspolitiikan takia, on tutkimustietoa myös Suomesta. Jan-Magnus Jansson (1993, 154) huomasi, että konsensuspolitiikan ollessa Suomessa suosittua 1970-luvun lopulla ja 1980-luvun alussa, ihmisten poliittinen kiinnostus väheni.

Koska Mouffin hypoteesi näyttää pitävän paikkaansa, pitää toimittajien huolestua tilanteesta. Jos media jatkaa konsensushakuista toimintaansa, yhä suurempi osa kansasta kokee, että heidän näkemyksillään ei ole merkitystä. Näin ollen journalismin konsensushakuisuus vieraannuttaa ison joukon ihmisiä yhteisten asioiden hoidosta ja huonontaa demokratian toteutumista. Samalla alhainen äänestysprosentti yleensä hyödyttää toisia puolueita enemmän kuin toisia. Voidaan siis sanoa, että median käyttäytyminen paitsi huonontaa demokratiaa on myös puolueellista.

Chantal Mouffe varoittaa myös siitä, että jos näille konsensuspolitiikan ulkopuolelle jättämille yksilöille ja ryhmille ei anneta legitiimiä poliittista kanavaa mielipiteiden ilmaisemiseksi, uhkaa se demokraattista yhteiskuntaa. Mielipiteet voivat purkautua väkivaltaisella tavalla. (Mouffe 2005, 82.) Mouffen mielestä populististen puolueiden suosion nousu ympäri maailmaa on suoraa seurausta konsensuspolitiikan suosimisesta. Teoksessa *On the political* (2005, 66-69), hän käy lyhyesti läpi Itävallan, Ranskan ja Belgian poliittisen kentän muuttumisen. Kaava on aina sama. Perinteisten pääpuolueiden rinnalle nousee joku puolue, joka esittää äärioikeistolaisia ja maahanmuuttovastaisia populistisia avauksia. Pääpuolueet yrittävät leimata tämän populistisen puolueen pahaksi tai viholliseksi ja jättää heidän mielipiteensä omaan arvoonsa. Tämä kuitenkin vain lisää heidän suosiotaan. Mouffen mielestä populististen puolueiden nousun syynä on pääpuolueiden toiminta (emt., 66). Huomionarvoista on Mouffen kommentti siitä, että popularististen puolueiden suosion nousu ajoittuu aina aikaan, jolloin perinteisten puolueiden väliset erot ovat paljon pienempiä kuin aiemmin on ollut (emt., 66).

Mouffen havainnon voi siirtää suoraan Suomeen. Perussuomalaisten nousu tapahtui aikana, jolloin pitkään oli puhuttu, kuinka puolueiden väliset erot ovat Suomessa hyvin pieniä. Kun näytti siltä, että perussuomalaisten suosio on nousussa, heitä vähäteltiin ja heitä ei päästetty samalla tavalla tasaveroisena puolueena yhteiskunnallisen keskustelun piiriin. Seurauksena oli jytky.

3.4.2 Konsensuksesta kohti tasaveroista keskustelua

Chantal Mouffe peräänkuuluttaa agonistista poliittisen keskustelun mallia. Siinä eri osapuolet hyväksyvät vastakkaisten näkemysten olemassaolon ja suostuvat käymään keskustelua yhteisesti tunnustettujen demokraattisten käytäntöjen mukaisesti (2005, 20-21). Samalla malli korostaa, että politiikassa ei ole kyse pelkästään näkemysten esittämisestä tai yhteisten asioiden hoidosta, vaan myös vallasta ja sen tavoittelusta (emt., 52). Mallia ei pidä sekoittaa antagonismiin, jolla tarkoitetaan vastakkaisten näkemysten omaavia tahoja, joilla ei kuitenkaan ole yhteistä areenaa, jolla näistä näkemyksistä voitaisiin keskustella ja väitellä (emt., 20-21). Antagonismina voidaan pitää esimerkiksi perinteisten puolueiden asennetta populistisiin puolueisiin.

Chantal Mouffen kehittämää agonistista mallia on pidetty Habermasilaisen deliberatiivisen eli järkeilyyn perustuvan mallin vastakohtana (Karppinen, Hallvard & Svensson 2009). Lopulta Mouffen

ja Habermasin käsitykset eivät ole niin kaukana toisistaan, sillä molemmat tunnustavat eri näkemysten välisen kohtaamisen. Suuri ero on kuitenkin siinä, miten tämä kohtaaminen tulkitaan. Habermasin deliberatiivisen mallin mukaan eri osapuolet järjelevät ja valitsevat parhaan tavan yhdessä. Mouffin mallin mukaan kyseessä on samalla valtataistelu, jossa toinen osapuoli häviää. Sekä Mouffe että Habermas myös tunnustavat, että erilaisilla toimijoille ei ole samanlaista vaikutusta julkiseen keskusteluun johtuen asemasta ja rakenteista. (Karppinen, Hallvard & Svensson 2009.)

Esa Reunanen ja Auli Harju huomasivat, että sekä aktivistien että poliitikkojen puheessa tuli esille julkisuuden ihanne ”avoimen keskustelun ja totuuden metsästyksen areenana” (2012, 89). He kirjoittivat (emt., 114): ”Haastatteluissa nousi yllättäen selvästi esiin ihannekuva sellaisesta julkisesta keskustelusta, jossa erilaiset poliittiset näkemykset ottavat mittaa toisistaan ja jossa aidosti etsitään ratkaisuja yhteiskunnallisesti tärkeisiin kysymyksiin.”

Toisin sanoen ihanne on järjeilyyn perustuva malli, jossa vastakkaiset näkemykset taistelevat julkisuuden areenalla. On tulkitsijan päätettävissä onko tämä lähempänä deliberatiivista vai agonistista mallia, vai kenties näiden yhdistelmä. Koska Suomessa on perinteisesti noudatettu konsensuspolitiikkaa, voidaan tulkita, että ihannemalli on deliberatiivinen keskustelu. Toisaalta aktivismiin liittyy se, että periksi ei anneta. Koska aktivistien ongelmana on usein päästä esittämään näkemyksiään poliittisen julkisuuden areenalle, pidän ihannemallina Mouffin agonistista mallia, jossa eri näkemyksiä pääsee paremmin esille. Muuten yhteiskunnasta eristetään osa kansalaisista ulkopuolelle ja parhaat ratkaisut eivät välttämättä saa ansaitsemaansa huomiota. Olen siis samaa mieltä Mouffin (2005, 31) kanssa siitä, että demokraattisessa yhteiskunnassa pitää käydä väittelyä vaihtoehtoisista ratkaisuista.

Media on kaiken keskellä vaikeassa tilanteessa. Näyttää siltä, että mielipiteiden sokea julkistaminen jakaa kansaa. Toisaalta myös median suosima konsensuskulttuuri aiheuttaa ongelmia, koska se yksipuolistaa keskustelua ja eristää osan kansasta ulos keskustelusta. Tämän takia kansalaiset taas eivät ole niin kiinnostuneita yhteisistä asioista, joka on huono asia yhteiskunnalle. Samalla se tarkoittaa sitä, että kansalaiset ovat yhä vähemmän kiinnostuneita seuraamaan perinteistä mediaa. Tämä taas on huono asia kaikille media-alalla työskenteleville.

Median pitäisi perinteisten hyveiden mukaan olla puolueeton. Pitäisikö siis median yhä enemmän hylätä tämä puolueettomuuden rooli ja toimia enemmän erotuomarina? Tutkia eri väitteitä tarkemmin ja pyrkiä haastamaan päättäjiä? Minun mielipiteeni on, että totta kai. Median tärkeimpänä tehtävänä on etsiä totuutta, ei olla puolueeton. Kuten olen aiemmin kertonut, myös haastattelemiini aktivistit olivat samaa mieltä.

Tärkeintä olisi, että toimittajat suhtautuisivat samalla kriittisyydellä kaikkiin lähteisiin. Valtion virastojen johtajat, poliittiset päättäjät, pankinjohtajat ja aktivistit ovat kaikki sellaisia, joilla on omat intressinsä. Toimittajilla pitäisi olla sekä kykyjä että aikaa paneutua heidän sanomistensa sisältöihin ja punnita, kuka valehtelee vähiten tai paljastaa haastateltavien intressit. Samalla heidän pitäisi punnita myös omia arvojaan ja miettiä, vaikuttavatko ne kuinka paljon päätelmiin ja tulkintoihin. Toisin sanoen, journalismin pitäisi olla analyttisempää, tutkivampaa ja rohkeammin kantaaottavaa. Lisäksi pitäisi tuoda julki ne arvot, joiden pohjalta kantaa otetaan. En tarkoita, että toimittajien pitäisi ilmoittaa puoluekantansa, vaan perustella näkemyksensä paremmin.

Valitettavasti varsinkin nykyään toimittajilla ei ole samalla tavalla aikaa jäädä pohtimaan ja selvittämään asioita. Nyt näyttää vallitsevan tilanne, jossa tietyt tahot eivät pääse ääneen tai jos pääsevät, heidän sanomansa ei pääse esille vaan heidän toiminta. Siksi aktivistit arvostavat enemmän tilanteita, joissa toimittajien editointimahdollisuus on mahdollisimman vähäinen (Reunanen & Harju 2012, 107).

Tämä on huolestuttava suuntaus sekä yhteiskunnalle että medialle. Mitä vähemmän toimittajilla on aikaa, sitä enemmän sattuu virheitä ja asioita ei ehditä käsitellä kunnolla. Tämä nakertaa median luottamusta. Sitä ei kärsisi menettää, sillä silloin häviävät lehdistä lukijat, televisio-ohjelmilta katselijat ja radio-ohjelmilta kuulijat. Samalla yhteiskunnallinen keskustelu vähenee tai siirtyy pieniin samanmielisten piireihin, jolloin ihmisten kohtaamisia ja mielipiteiden vaihtoa ei samalla tavalla tapahdu.

Pitää myös muistaa, että yhteiskunnassa vallitseva yleinen konsensuskulttuuri vaikeuttaa toimittajien tehtävää, koska konsensuksen saavuttaneilta päättäjiltä ei nouse keskustelun avauksia. Tämä on huono asia sekä demokratialle että toimivalle yhteiskunnalliselle päätöksenteolle, sillä näin asiat eivät koskaan nouse julkiselle agendalle (Lounasmeri 2010, 4).

Mutta onko konsensuskulttuuri murtumassa politiikan henkilöitymisen, markkinavallan lisääntymisen ja yleisöjen pirstaloitumisen myötä? Lotta Lounasmeri (2010, 159) tuli omassa tutkimuksessaan globalisaatiosta käydystä julkisesta keskustelusta siihen lopputulokseen, että Helsingin Sanomat piti yllä konsensuaalista keskustelukulttuuria, vaikka aika alkaa ajaa jo ohi konsensuskulttuurista.

Olen samaa siitä, että aika alkaa ajaa ohi konsensuspolitiikasta, mutta en ole niin varma, kuinka nopeasti päätöksentekokulttuuri todella muuttuu. Vaikka markkinoiden vapautumisen myötä 1980-luvulla poliittinen valta alkoi siirtyä entistä enemmän talouseliitille, piti konsensuspolitiikka silti 1990-luvun lamassa pintansa (Kantola 2002b). Talouseliitti myös sai viestinsä läpi julkisuudessa (Kantola 2002a).

Samaa ilmiötä näen myös nykyään. Valta on siirtynyt entistä enemmän talouselämälle, mutta periaate on edelleen sama. Ellei jopa pahempi, sillä talouseliitti toimii entistä suljetummin kuin poliitikot. Toisaalta valtiota johtavat edelleen poliitikot, joten muutos on mahdollinen ja se voi alkaa journalismin muuttumisesta. Talouspolitiikka ei ole vain numeroita ja välttämättömyyksiä, vaan se on arvokysymys. Niin se on aina ollut, vaikka päättäjät yrittävät perustella päätöksiään markkinoiden reaktioilla.

4. Leirin ulkopuolella

Yksi tärkeä osa tutkimustani on, miten aktivistit käyttävät mediaa ja mitä mediaa. Tätä kautta pystyin arvioimaan, miten aktivistit seuraavat julkista keskustelua, minkälaiseen julkisoihin he kuuluvat ja miten pyrkivät niissä osallistumaan ja vaikuttamaan. Tätä käyn läpi luvussa 4.1. Lisäksi käyn luvussa läpi, kuinka mediasta on tullut osa meidän arkeamme ja kuinka se heijastuu myös aktivistien mediankäyttöön. Tässä yhteydessä pohdin tarkemmin, mitä tarkoitan käsitteellä media ja millainen mediaympäristömme on.

Luvussa 4.2 esittelen, kuinka tärkeä internet on Torikokous- ja Occupy Wall Street -liikkeen aktivisteille. Torikokousliikkeen osalta käytän tähän pohdintaan tekemiäni haastatteluita ja havaintojani. Occupy Wall Streetin osalta havaintojeni lisäksi täydennän näkemyksiäni erityisesti Manuel Castellsin (2012) teoksen perusteella, jossa hän tutki Occupy-liikkeen toimia erityisesti verkostoituneen viestintämallin näkökulmasta. Pyrin myös pohdiskelemaan, löytyykö aktivistien

median käytöstä sellaisia piirteitä, että he käyttäisivät toisia ihmisiä mediana. Olen sivunnut internetiä tässä tutkimuksessa jo moneen otteeseen, joten tämä luku on tietynlainen johtopäätös aiheesta.

4.1 Aktivistien mediankäyttö

Varsin nopeasti huomasin, että haastateltavani olivat mediankäytön suhteen varsin erilaisia. Yksi harva yhdistävä tekijä oli, että kukaan ei katsonut televisiota. Televisiota katsottiin ainoastaan joskus kyläillessä kavereiden tai sukulaisten luona. Syyksi televisiosta luopumiseen kerrottiin se, että se on toisaalta niin huomiota vaativa, mutta samaan aikaan passivoiva ja kaupallistunut media. Yksi haastateltava oli lopettanut television katselun, koska sieltä ”ei koskaan tule mitään”.

Kaikkiaan voidaan todeta, että aktivistit eivät seuranneet kovin aktiivisesti mediaa. Yksi haastateltava sanoi, että hän ”pyrkii elämään median ulkopuolella”. Yleisin media, josta uutisia seurattiin oli Yle. Ylen radiouutisia kertoi kuuntelevansa neljä haastateltavaa. Haastateltavat pitivät Yleä luotettavimpana ja tasapuolisimpana uutismediana. Helsingin Sanomat oli toinen suosittu uutismedia, jota kolme haastateltavaa kertoi lukevansa säännöllisesti, yksi tosin lähinnä verkkosivuja. Syy näiden medioiden suosimiseen oli se, että ne nähtiin luotettavina ja toisaalta ne olivat isoja, joten he tiesivät, että moni muukin suomalainen hakee tietonsa näiden medioiden kautta. Näin ollen heillä oli joku käsitys, mitä valtaosa suomalaisista ajattelee tai ainakin tietää asioista.

Kaikille internet oli tärkein media. Tähän oli useampi syy. Ensimmäinen oli se, että sitä kautta pääsi haluamilleen tietolähteille. Tämä tarkoitti joidenkin tapauksessa mielestään luotettavampia tietolähteitä kuin perinteiset viestimet ja toisaalta myös mahdollisti syvemmän tiedonhaun aiheista, joista valtamedia uutisoi. Toinen isompi syy oli, että internetin avulla aktivistit pystyivät linkittämään uutisia toisilleen. Esimerkiksi Facebookin avulla haastateltavat kuulivat heille uusista asioista ja pääsivät lukemaan mielipiteitä, joihin eivät olisi itse törmänneet surffatessaan internetissä. Toisin sanoen erilaiset verkostot Facebookissa, Twitterissä tai sähköpostilistoilla tarjosivat lisää uutis- ja mielipidelähteitä.

Tässä onkin syytä pysähtyä miettimään, mitä itse asiassa tarkoitan käsitteellä media. Moni tutkija on antanut vuosikymmenien varrella oman panoksensa tähän keskusteluun, enkä näe nyt syytä mennä siihen keskusteluun yksityiskohtaisemmin. Voidaan kuitenkin sanoa, että pari vuosikymmentä sitten

median käsitettä pidettiin monissa tutkimuksissa varsin vakiintuneena, eikä koettu, että sitä tarvitsee määritellä. Arild Feitveitin (2012, 49-51) mielestä nyt, kun teknologia on kehittynyt ja media on tullut entistä tiiviimmin osaksi arkea, on median käsite hämärtynyt. Varsinkin, koska niin sanottu uusi media (esim. cd-rom, sähköposti, tekstiviestit, internet) on jo arkipäivää ja yhdistää monia ”ei-uusia” medioita. Jotain median käsitteen ongelmallisuudesta kertookin se, että ”vanhana” mediana pidettyjä sanomalehtiä, televisiota ja radiota käsiteltäessä puhutaan niistä mediainstituutioina, kun taas uuden median edustajia pidetään välineinä (ema., 51-52). Feitveit (ema., 51) pitääkin harhana sitä, että median käsite olisi onnistuttu menneinä vuosikymmeninä jotenkin selkeästi määrittelemään. Hänen mielestään käsitettä on käytetty luomaan haluttuja merkityksiä erilaisissa tarkoituksissa.

Henry Jenkins [2001; 2006] on esittänyt, että mediaa olisi puhuttu sana, painettu sana, radio, televisio ja teatteri (kts. Feitveit 2012, 53). Näin ollen esimerkiksi kirjat kuuluisivat painetun sanan joukkoon. Jenkinsin ehdotuksesta näkee, että hän on ollut edelläkävijä konvergenssin eli eri medioiden yhdistymisen tutkimisessa. Hän haluaa häivyttää erilaiset välineet ja yksinkertaistaa ne tuotoksiksi, joissa ei ole niin oleellista se, millä tai miten tietoa välitetään. Tavallaan hän haluaa ottaa askeleen taaksepäin ja keskittyä perusteisiin. Samanlainen lähtökohta on myös Klaus Bruhn Jensenillä (2010), kun hän rakentaa median kolmea kehitysvaihetta. Hän lähestyy median uusia kehityskulkuja vanhojen medioiden kautta. Tämä lähestyminen kertonee myös tutkijoiden kiinnostuksesta lehdistön nykyiseen kriisiin. Sekä tutkijat että lehtien kehittäjät haluavat muuttaa ajattelutapa siihen suuntaan, että journalismi on se tuote, ei lehti.

Itse vierastan Jenkinsin ajatusta painetusta sanasta ja puhutusta sanasta mediana. Vaikka nykyään ei aina olekaan niin oleellista, mikä on se väline, minä pidän nimenomaan välinettä koko median ytimenä. Kun kysyin haastatteluissa aktivisteilta, mitä medioita he käyttävät, selitin heille samalla, että tarkoitan medialla hyvin laajasti esimerkiksi puhelinta, lehtiä, radiota, internetiä ja niin edelleen. Toisin sanoen kysyin, mitä välineitä he käyttävät. Olen aina halunnut yksinkertaistaa, ja siksi minulle medium tarkoittaa joukkoviestintävälinettä. Media taas on monikkomuoto tästä. Tämän määritelmän mukaisesti myös kynä ja paperi voi olla medium. Tämän yksinkertaistuksen hyöty on siinä, että sen avulla päästään paneutumaan median yksinkertaiseen tarkoitukseen: tiedonvälitykseen.

Jos pidetään tämä median käsite mielessä, herää kysymykseksi, että jos aktivistit löytävät uutisia sähköpostilistojen, Facebookin tai Twitterin välityksellä, mikä tässä ketjussa on mediaa. Jos joku

henkilö vain linkittää uutisen Facebookissa, eikö se henkilö ole silloin tiedonvälittäjä, medium? Minun vastaukseni on, että totta kai. Jokainen kaverini Facebookissa toimii myös mediumina.

Omalla tavallaan mediumina toimiminen on myös rooli. Esimerkiksi Facebookissa ihmiset myös juttelevat toistensa kanssa ja puhuvat kaikenlaista. Kun he linkittävät jotain, heidän roolinsa vaihtuu kaverista myös tiedonvälittäjäksi. Toisaalta linkittäminen on myös kannanotto. Erilaisten aiheiden linkittämisellä henkilö luo kuvaa itsestään tietynlaisena ihmisenä. Mitä tämä kaikki kertoo nyky-yhteiskunnasta? Olemme tilanteessa, jossa jokainen sosiaalisessa mediassa toimiva henkilö on medium ja mielipidevaikuttaja.

Helpoimmin asiaa voi lähestyä median läsnäolon lisääntymisellä. Ensin tästä puhuttiin medioitumisena. Ilmiönä, jossa ihmiset katsoivat asioita televisiosta, kuuntelivat selostusta radiosta tai lukivat jostain tilaisuudesta lehdestä. Ihmiset alkoivat kokea monia asioita välineellisesti, median kautta. Alettiin puhua tapahtumista speaktaakkeleina, jolloin tapahtuman todellinen luonne saattoi jäädä varjoon, koska monet tunsivat vain sen median luoman representaation eli esityksen asiasta.

Medioituminen tulee englannin kielen sanasta *to mediate*, joka tarkoittaa toimia välittäjänä, sovittelua tai neuvotella (Rekiaro & Robinson 1994, 1034). Medioitumisen käsite viittaa siis alunperin sovittelun, neuvottelun tai intervention prosesseihin (Livingstone 2009, ix) Medioitumisen voidaan katsoa alkaneen jo sanomalehtien yleistyessä. Silloin lehdistö toimi esimerkiksi kansalaisten ja päättäjien välissä opastaen ja välittäen viestiä molempiin suuntiin.

Medioituminen oli kuitenkin vain ensimmäinen askel. Nykyään voimme puhua jo mediatisoitumisesta. Käsite on läheistä sukua medioitumiselle ja osin niistä onkin puhuttu vähän ristiin (Lundby 2009a, 12). Ne tarkoittavat kuitenkin hieman eri asiaa. Mediatisoitumisella tarkoitetaan sitä, että media on kaikkialla läsnä ja vaikuttaa jokaisella elämän ja yhteiskunnan alueella. Voidaan sanoa, että ainakin jokainen länsimaalainen elää mediassa. He eivät voi erottaa enää speaktaakkeliin tuottamia mielikuvia todellisuudesta. Eikä ole tarvettakaan, koska media on osa elämää. Enää ei voida puhua pelkästään representaatioista. Kun kaverisi kertoo sinulle tarinaa vaikkapa kolarista, saatat hakea mielessäsi kuvaa siihen elokuvasta. Kun muistelet miltä kaverisi näytti viime kesänä, kaivat esille valokuvat, koska valokuva tallentaa tarkemmin asioita kuin oma muisti. Media on osa todellisuutta. (Livingstone 2009, x.)

Mediatutkijat Jay Bolter ja Richar Grusin (1999) vievät ajatuksen vielä pidemmälle. Heidän mielestään kaikki tapahtumat ovat jo medioitunutta. Ei ole enää puhdasta kokemusta, vaan kaikkeen vaikuttavat aiemmat kokemukset jostain mediasta. He puhuvat remediaatiosta. Heidän jokseenkin vaikeaselkoinenkin ajatus menee niin, että koska jokainen asia, kokemus tai tilanne on medioitunutta, on se siis remedioitunut. Tai oikeastaan se on remediaation remediaatio. (emt., 55-56.) Vaikka se kuulostaakin akateemiselta pöhöttyneisyydeltä, on siinä hyvä ajatus. Otetaan esimerkki, joka valaisee asiaa vielä paremmin.

Kaverisi soittaa sinulle ja kertoo nähneensä seitsemän auton ketjukolarin. Hän kertoo yksityiskohtia ja sinä täydennät kertomusta mielessäsi kuvilla rusementusta autoista. Nämä mielikuvat ovat saaneet vaikutteensa elokuvista ja uutislähetyksistä. Luot jonkinlaisen visuaalisen kuvan tapahtumasta. Kun myöhemmin päivällä näet television uutislähetyksessä kuvaa paikalta, sinulla on jo näkemys aiheesta. Näin ollen näkemäsi lähetys täydentää sinun luomaasi jo alunperin medioitunutta kuvaa tapahtumasta. Toisin sanoen uutislähetys on sinulle remediaation remediaatio. Ja koska jo alunperin täydensit kaverisi kertomusta muista medioista saaduilla kuvilla, myös kaverisi alkuperäinen kertomus muuttui remediaation remediaatioksi.

Remediaatioon olennaisena osana kuuluu uuden mediumin saapuminen. Uusi medium muistuttaa aina jollain tavalla vanhaa ja korjaa tai täydentää vanhaa mediumin puutteet. Usein ennen uuden mediumin saapumista, ei ole edes tajuttu, että vanhassa mediumissa on jotain vikaa. (Bolter&Grusin 1999, 60.)

Vanhan median remediaatio ei välttämättä tarkoita sen teknistä luonnetta. Sillä voidaan myös viitata uudistuksen tarjoamiin sosiaalisiin tai poliittisiin vaikutuksiin. Internet tarjoaa jokaiselle halukkaalle mahdollisuuden sanoa sanottavansa suurelle yleisölle. Siinä missä esimerkiksi televisio edustaa vanhaa hierarkkista organisaatiota, joka antaa äänen vain harvoille, nähdään internet individualistisena välineenä, joka antaa vallan yksilöille. Innokkaimpien mukaan tämän myötä saavutetaan sosiaalinen muutos vallanjaon suhteen. (Bolter&Grusin 1999, 60-61.)

Median läsnäolon lisääntyminen ja erilainen linkittäminen ja jakaminen on saanut pohtimaan uudella tavalla myös ihmisten kanssakäymistä. Eräs haastattelemani aktivisti, joka pyrki elämään median ulkopuolella, kertoi, että hän käyttää muita ihmisiä medianaan. Hän käy paljon keskusteluja ja tapaa ihmisiä, jotka kertovat hänelle, jos jotain isoa tapahtuu maailmassa. Sama oli havaittavissa myös

muissa haastatteluissa. Uutisista kuultiin toisilta ihmisiltä, jonka jälkeen niistä käytiin lukemassa jostain muualta.

Se, että ihmisten välinen kanssakäyminenkin voidaan ajatella mediaksi, ei lopulta ole niin poikkeuksellista kuin se ensikuulemalta kuulostaa. Erilaisia toriparlamenteja tai kahvipöytäkeskusteluja on käyty aina. Itse asiassa Jensen (2010) luokittelee median kolmeen eri vaiheeseen tai asteeseen. Ensimmäinen on ihmiskeho, toinen on teknologian mahdollistamat analogiset teknologiat ja kolmantena on digitaalisten teknologioiden mahdollistamat verkostoituneet kommunikoinnin mahdollisuudet. Myös kolmannen asteen medioissa vertailukohtana Jensen (2010, 5) pitää ihmiskehoa: ”Old media rarely die, and humans remain the reference point and prototype for technologically mediated communication.”

Mikä hyöty sitten on lopulta pitää ihmisiä toisilleen medioina? Minä väitän, että tutkittaessa ihmisten mediankäyttöä, se ei ole pelkästään hyöty, vaan se on välttämättömyys. Lähdetään liikkeelle Jensenin (2010, 66) innoittamina niistä ajoista, kun runolaulajat kertoivat kylissä erilaisista maailman tapahtumista. Runolaulajat välittivät tietoa. Samalla tavalla kaverisi välittää sinulle tietoa, jos hän kertoo sinulle, että läheisessä koulussa joku nuori on puukottanut oppilastovereitaan. Tästä hän itse asiassa todistaa sanan medium etymologia. Sehän tarkoittaa välittäjää.

Media on tänä päivänä tunkenut läpi niin syvästi meidän arkeemme, että nämä kohtaamiset ja tiedonvälittämiset ovat siirtyneet verkkoon. Elämme Jensenin mielestä median kolmatta vaihetta, jossa tietokoneet uudelleentuottavat ja uudelleenyhdistävät kaikki aiemmat representaation ja interaktion muodot (emt., 69-70). Toisin sanoen, vaikka väliin on tullut uusia välittäjiä, medioita, on alkuperäinen media kuitenkin ihmiset. Asian pihvi ei oikeastaan olekaan siinä, että ihmiset ovat välittäjiä, medioita. Näinhän on aina ollut. Pihvi on siinä, että tietotulvassa ihmiset ovat löytäneet helpon tavan löytää kiinnostavia asioita ja samalla he ovat ulkoistaneet journalismia tuottavien medioiden roolia aiheiden valinnassa toisille ihmisille. Yhä useammin ihmiset lukevat kavereidensa tai muiden mielenkiintoisina pitämien ihmisten linkittämiä uutisia. Yhä useammin se tuttu maakuntalehti tai Yleisradio ei toimi ihmisille *agenda setterinä*, vaan toiset ihmiset välittävät toisille ihmisille sellaista tietoa, jota he pitävät tärkeänä. Siksi on mielestäni välttämätöntä pitää ihmisiä medioina toisilleen. Miten muuten voi ymmärtää, mitä mediankäyttö kertoo tutkittavasta ilmiöstä?

4.2 Internetin merkitys aktivisteille

Haastattelemiani aktivistit näkivät internetissä suuria mahdollisuuksia. Pari haastateltavaa oli huomannut, kuinka heidän blogitekstinsä olivat saaneet paljon uusia lukijoita, kun ihmiset olivat jakaneet niitä sähköpostilistoilla tai Facebookissa. Internetin mahdollisuus nähtiin nimenomaan siinä, että se antaa mahdollisuuden laajemmalle ihmisjoukolle ottaa kantaa ja levittää ajatuksiaan. Eräs aktivisti näki internetin jopa tärkeimpänä vallankumouksellisena välineenä.

”Kyllä internetissä on ainoa toivo, mikä ehkä piilee tässä yhteiskunnallisessa muutoksessa. Ja sen takia sitä varmaan nähdään, että sitä tulevina vuosina yritetään kahlita.”

Toisaalta tässä oli havaittavissa ero Occupy Wall Streetin ja Torikokousliikkeen välillä. Siinä missä Torikokousliikkeen aktivistit näkivät internetin potentiaalin, Occupy Wall Street -liike koki verkon voiman käytännössä. Manuel Castellsin mukaan Occupy Wall Street ”syntyi internetissä, levisi internetissä ja säilytti läsnäolonsa internetissä” (2012, 168). Itse asiassa, vaikka Occupy Wall Streetin yksi olennaisimmista asioista oli keskustelu erilaisista aiheista julkisessa kokouksessa, Castellsin mielestä vasta, kun internet yhdistyi tähän kokemukseen, syntyi uudenlainen autonominen tila julkiselle keskustelulle (emt., 168). Ja keskustelua myös käytiin. Keskimääräisenä marraskuisena päivänä vuonna 2011 julkaistiin noin 120 000 occupy-aiheista twiittiä (emt., 169). Lisäksi kaikilla isoimmilla occupy-valtauksilla oli omat nettisivut (emt., 170). Tärkeäksi nousivat myös livelähetykset sellaisina päivinä, kun jotain tärkeää tapahtui (emt., 176).

Ilman internetiä Occupy Wall Street -liike ei olisi syntynyt tai saavuttanut mitään. Internet oli liikkeelle tärkeä myös siksi, että sen ansiosta liike pysyi hengissä valtauksen päättymisen jälkeenkin (emt., 177). Se jatkaa toimintaansa, vaikkakin vaimentuneena ja eri muodossa. Esimerkiksi hurrikaani Sandyn pelastustöitä organisoitiin liikkeen vapaaehtoisten avulla ja liike on ostanut tavallisten ihmisten velkoja ja lakkauttanut niitä. Varsinkin hurrikaanin tapauksessa internet oli elintärkeässä roolissa, kun ihmisille viestittiin, missä tarvitaan minkäkinlaista apua.

Suomessa Torikokous ei koskaan noussut lähellekään niin isoksi kuin Occupy-liike Yhdysvalloissa. Tämä on yksi syy siihen, että haastattelemiani aktivistit näkivät internetissä vasta potentiaalin. Toinen syy löytyy Suomen mediamaisemasta. Yleisesti ottaen sitä pidetään varsin tasapuolisena ja luotettavana. Toisin on anglo-amerikkalaisissa maissa. William K. Carroll ja Robert A. Hackett kertovat

(2006, 83), kuinka monet mediatutkijat ovat kritisoineet, kuinka suuryhtiöiden hallitsema ja vahvasti kaupallinen mediajärjestelmä aiheuttaa demokratiavajetta. Pääsy mediaan on rajattu ja asioita representoidaan kulutusyhteiskunnan näkökulmasta. Tämä on johtanut siihen, että 1990-luvun puolivälistä alkaen anglo-amerikkalaisissa yhteiskunnissa on lisääntynyt aktivismi, jonka avulla pyritään demokratisoimaan vallitsevan median sisältö, käytännöt ja rakenteet (ema., 83). Taustalla tähän vaikuttaa varmasti se, että aktivistit ovat jo pitkään valittaneet, kuinka valtamedia kriminalisoi erilaiset mielenosoitukset (Bennett 2001, 18). Voidaan siis sanoa, että Occupy-liikkeen harjoittama mediantuotanto oli eräänlainen huipentuma pitkäaikaiselle kehitykselle. Suomessa media-aktivismia ei ole harjoiteltu samalla tavalla, eikä ehkä ole ollut samalla tavalla tarvetta.

Paljon pohjois-amerikkalaisen valtamedian tilasta kertoo se, että professori Megan Bolerin arvion mukaan (2008a, 22) satiiri on yksi toivoa herättävimmistä journalismin muodoista. Hän viittasi tutkimukseen (kts. Seelye 2007), jonka mukaan kaikista tiedostavimmat television katsojat olivat säännöllisiä Jon Stewart Daily Show:n tai Stephen Colbert Reportin katselijoita. Molemmat näistä ovat ajankohtaisohjelmia, jotka satiirin kautta kertovat ajankohtaisista asioista ja ilmiöistä.

Toisaalta samassa kirjassa on myös tunnetun mediakriitikon Robert W. McChesneyn haastattelu (Boler 2008b, 53-70), jossa hän toteaa, että jos satiiri tarjoaa parasta journalismia, on käsissä perustuvanlaatuinen kriisi. Hän käytti esimerkkinä Neuvostoliittoa, jossa hän oli nähnyt loistavaa poliittista satiiria. Tämä johtui siitä, että yhteiskunta ja lehdistö ei ollut niin vapaa, että poliittista kritiikkiä olisi voinut esittää. Sen takia poliittinen satiiri oli vahvaa, koska turhautuminen piti tuoda jollakin tavalla esiin. Samalla tavalla hänen mielestään yhdysvaltalainen poliittinen satiiri elää, koska valtamedia ei pysty hoitamaan tehtävänsä. Kuten hän sanoo: ”If we had a legitimate or decent media you wouldn't have to put on a clown suit to get noticed.” (ema., 62-63)

Eroa Torikokousliikkeen ja Occupy Wall Streetin toiminnan välillä selittää myös se, että verkostoituminen on mielestäni Yhdysvalloissa ja Suomessa erilaista. Haastatteluiden ja havaintojeni perusteella Tampereen Torikokousliikkeen aktivistien verkostoituminen ei tapahdu juurikaan internetissä vaan pääasiassa kasvokkain erilaisissa tapahtumissa. Sen sijaan Zuccotti-puistossa monet kyselivät toisilta heidän Twitter-nimiään, jotta voisivat seurata toisiaan ja heidän ajatuksiaan. Verkostoituminen vietiin heti myös sosiaaliseen mediaan.

Koska Suomessa Twitter ei ole niin suosittu, verkostoituminen oli hitaampaa. Tai oikeastaan se ei ole niinkään verkostoitumista kuin ystäväystymistä. Ensin aletaan huomata tuttu naama tapahtumista, jonka jälkeen aletaan jutella, jonka jälkeen hänestä tulee kaveri. Sen jälkeen voidaan seurata hänen linkittämiään uutisia tai mielipiteitä Facebookissa.

Koska internetin merkitystä verkostoitumisessa ei nähdä niin tärkeänä, eivät Torikokousliikkeen aktivistitkaan kokeneet, että heidän tarvitsee olla jatkuvasti kertomassa, mitä leirillä tapahtuu tai muuten linkittää erilaisia uutisia maailmalta. Tampereen Torikokouksellakin nimittäin oli omat verkkosivut, mutta siellä oli lähinnä tieto siitä, että tällainen leiri on tulossa. Sen sijaan Facebook-sivulla oli hieman aktiivisempaa viestintää siitä, mitä leirillä tarvitaan, mutta suurta keskustelua ei syntynyt.

Täytyy tosin muistaa, että Tampereen Torikokouksen mielenosoitusleiri oli aika pienen porukan järjestämä. Suurin osa energiasta meni siksi toiminnan pyörittämiseen ja muu viestintä jäi väkisinkin vähäksi. Eikä sähkön puute varmasti auttanut asiaa. Näistäkin syistä huolimatta väitän, että koska Suomessa sosiaalisen median rooli verkostojen luomisessa on Yhdysvaltoja vähäisempää, ei Torikokousliikkeen parissakaan nähty tarvetta pitää jatkuvasti yllä viestintää leirin tapahtumista. Enemmän odotettiin, että väki tulee paikalle ihmettelemään ja hengaillemaan. Tästä poikkeuksena voidaan pitää sitä päivää, kun poliisi oli käynyt kyselemässä leirin tarkoituksesta. Tuolloin eräs leiriläinen levitti sanaa mahdollisesta häätämisestä sähköpostitse ja Facebookissa ja väkeä tuli enemmän paikalle.

Tämä kuulostaa tutulta, sillä Paolo Gerbaudon (2012, 13) mukaan sosiaalinen media voimistaa yhteiskunnallisille liikkeille elintärkeitä kasvokkaisia tapaamisia ja luo uusia läheisyyden muotoja. Samalla blogit ja twiitit toimivat tunteiden purkamisen kanavina ja luovat jaettua tunnetta uhrina olemisesta. Tämä taas saa lisää väkeä liikkeelle ja houkuttelee ihmisiä eri puolilta kaupunkia liittymään mukaan mielenosoituksiin. (emt., 14.)

Verkon hyödyntäminen lopulta kytkeytyy julkison ja median suhteeseen nyky-yhteiskunnassa. Koska yhteiskunta on medioitunut tai jopa mediatisoitunut, nykyään ei voida ajatella julkison luomista ilman mediaa. Kuten Sonia Livingstone (2005b, 26) kirjoittaa: ”...one cannot now imagine how the public can

be constituted, can express itself, can be seen to participate, can have an effect, without the mediation of various forms of mass communication.”

Tässä lieneekin yksi syy, miksi Tampereen Torikokousliike ei saavuttanut suurta suosiota. Verkkoa ja sosiaalista mediaa ei onnistuttu hyödyntämään tarpeeksi. Sen sijaan Occupy-liikkeen yhtenä ideana oli koko ajan levittää tietoisuutta kaikin mahdollisin keinoin. Näistä internet tärkeimpänä. Ajatuksena oli, että myös ne, jotka eivät pääse paikalle, voivat seurata tapahtumia. Tätä kautta sanomaa ja yhteenkuuluvuuden tunnetta saatiin levitettyä tehokkaasti. Syntyi kierre, joka ruokki lisää kiinnostusta. Tällaista kierrettä ei syntynyt Tampereen mielenosoitusleirissä.

En väitä, että Tampereen Torikokousliikkeen aktivistit eivät olisi verkostoituneita, päinvastoin. Kuten jo aiemmin totesin, haastattelemi aktivistit vaikuttivat tai olivat vaikuttaneet erilaisissa järjestöissä. En myöskään väitä, että Torikokousliikkeen aktivistit eivät käyttäisi sosiaalisen median palveluita, päinvastoin. Esimerkiksi Facebook tuli ilmi haastatteluissa. Kavereiden kautta erilainen tieto levisi ja keskustelua käytiin. Eräs aktivisti totesi nauttivansa, kun sai käydä kommentoimassa jotain uutista ”totuuden torvena”. Se pieni ero tulee siinä, että monelle aktivistille internet on lopulta enemmän tiedonvälityskanava kuin keskustelun käymisen ja verkostoitumisen kanava. Tätä kuvasi myös se, että Facebookia tärkeämpinä tiedonhankintakanavina tuntui olevan sähköpostilistat. Sähköpostilistat taas eivät ole erityisen hyviä välineitä verkostoitumiseen tai keskusteluun. Tosin täytyy huomauttaa, että myös Occupy Wall Street -liike käytti sähköpostilistoja tiedonlevytykseen (Castells 2012, 176-177).

Jos ajatellaan näiden liikkeiden eroa tietoverkkojen mahdollistaman verkostoitumisen kautta, mielestäni molemmat liikkeet ovat Castellsia (2012, 219) lainatakseni ”aivojen verkosto, jota stimuloi viestintäverkot”. Sen sijaan Torikokousliike ei käytä viestintäverkkoja niin tehokkaasti, että muodostaisi uudenlaisen sosiaalisen rakennelman. Tämä näkemys on Castellsin teoretisoiman verkostomallin yksi johtopäätös (emt., 220), ja Occupy Wall Street muodosti nähdäkseni tällaisen uudenlaisen sosiaalisen rakennelman. Rakennelman, jossa kaikki erilaiset viestintäkanavat olivat tärkeässä roolissa.

Haastattelemi aktivistit näkivät internetissä myös ongelmia. Yksi suuri ongelma oli tavoitettavuus. Jos jollain keskustelupalstalla toistetaan aktivistien mielestä väärää tietoa tai idioottimaisia mielipiteitä, mistä aktivistit voivat tietää, kannattaako juuri siellä ruveta puuttumaan niihin.

”netti, verkkokeskustelu, se koko maailma, joka siellä avautuu, niin se tuntuu jotenkin niin valtavalta ja hallitsemattomalta ja semmoselta (-- Sattumanvaraiselta, kakofoniselta, sillai, että okei siellä on niitä lehtiä tosi paljon ja ne kirjoittaa monella tavalla eri jutuista ja joku juttu sattuu olemaan ja sinne on kommentoitu tyhmästi, niin miks mä lähtisin avaamaan just tän tyhmän kommentaattorin huonoa argumentointia kritisoidaan, koska niitä on siellä joka puolella, niin miks just tää. Niin mikä on se mis ihmiset on? Mitä ihmiset seuraa? Mistä mä saan sen käsityksen siitä, mistä ihmiset puhuu? Mitä ne ajattelee? Kun se, että on joku Hesari ja tietää, että tää ilmestyy Suomessa ja tämä on kaikista paksuin ja useimmin ilmestyvä ja varakkain ja eniten tilattu suomalainen sanomalehti, niin siihen pystyy sillai luottamaan, että okei, nyt kun mä luen tämän, niin minä tiedän, että niin ja niin moni suomalainen myös lukee tän ja mä pystyn täst kattoo mitä ne kommentoi, mut sit netti on semmonen, että mitä vittua, kuka lukee mitä, kuka kirjoittaa mitä, mihin mun pitäis mennä kirjoittamaan ja kuka lukis sen?”

Internetin myötä onkin havaittu, että yleisöt, tai julkiset, ovat alkaneet eriytyä (esim. Kahn&Kellner 2005). Enää kaikki eivät luekaan sitä samaa maakuntalehteä ja ole sitä kautta osa yhtä julkisaa. Suurelta osin kyse on laajemman yhteiskunnan muutoksen ilmiöstä. Postmoderniin yhteiskuntaan kuuluu olennaisena osana ihmisten individualistisuuden lisääntyminen. Jokainen hakeutuu omien mielenkiintojensa mukaan hänelle sopiviin harrastuksiin ja yhteisöihin (Bauman 2002).

Hyvä esimerkki eriytyneestä verkkoyhteisöstä on vaikkapa Twitter. Siellä jokainen voi vapaasti valita, ketä niin sanotusti seuraa eli kenen mielipiteitä hänelle näkyy. Jos hän valitsee vain samanmielisiä, hänestä voi tuntua, että nyt kaikki puhuvat jostain tietystä asiasta. Tämä voi johtaa erikoiseen olettamukseen siitä, että jokin asia on pinnalla, vaikka tosiasiaa vain tietyt tyypit ovat asiasta huolestuneet.

Haastattelujen ja media&mainonta -keskustelun perusteella havaitsin, että varsin moni aktivisteista ei systemaattisesti seuraa mitään valtamediaa. He saavat uutisensa Facebookista, sähköpostilistoilta tai nettifoorumeilta. Tämä käytännössä tarkoittaa, että heidän tiedonvälittäjinään ovat muut ihmiset. On pitkälti ihmisestä kiinni, minkälaiset ihmiset hänen uutisiaan välittävät.

Toisaalta internetistä voi löytää myös toisenlaisia verkkoyhteisöjä, jossa eri näkemykset kohtaavat. Esimerkiksi jotkut harrastukset voivat synnyttää aktiivisen verkkofoorumin, jossa on hyvin eri tavalla yhteiskunnallisista asioista ajattelevia yksilöitä. Tällaisia foorumeja on syntynyt esimerkiksi jalkapallon, tietokoneiden tai musiikin ympärille. Eräs aktivisti kertoikin, että hän kävi yhdellä tällaisesta foorumista aktiivisesti keskustelua erilaisista yhteiskunnallisista asioista. Lisäksi esimerkiksi Vauva-lehden keskustelupalstoilla käydään aktiivisesti keskustelua eri aiheista.

Tutkija Janne Matikainen (2012, 150) on ylipäättään eri mieltä siitä, että internet olisi jotenkin kiihdyttänyt ihmisten eriytymistä. Hänen mielestään kyseessä on pitkään jatkunut ilmiö, jonka internet on vain tehnyt näkyvämmäksi. Nyt erilaisten yhteisöjen luominen on helpompaa, joka paljastaa, että perinteisten medioiden rooli keskustelun kävijänä muuttuu.

Internet ja sosiaalinen media voi siis toimia, kuten käyttäjä haluaa. Se voi eriyttää keskustelijat tai se voi toimia eri ryhmien yhdistäjänä (Reunanen & Harju 2012, 142-143). Samaa sanoi eräs haastateltavani. Hänen mielestään uutta teknologiaa voidaan käyttää joko osallistamiseen tai poissulkemiseen. Eihän kukaan välttämättä lue erilaisiin sähköisiin aloitepalveluihin tekemiä aloitteita. Ja on myös huomattavaa, että viime aikoina ihmiset ovat alkaneet käydä Twitterissä aktiivisesti keskustelua. Siellä ei halutakaan eriytyä omiin porukoihin.

Yksi asia näyttää kuitenkin pysyvän. Vaikka aktivistit tottuvat hakemaan tietoa erilaisista lähteistä, kaikki ymmärtävät valtamedian vallan. Samalla he tunnustavat, että sillä on tietty luotettavuus. Otetaanpa aikaisempi kolariesimerkki uuteen pohdintaan. Jos kaverisi kertoo kolarista, mutta et päivällä näe siitä mitään uutislähetyksissä tai seuraavan aamun lehdessä, uskot kaverisi valehdelleen sinulle. Tapahtumaa ei ole sinun mielestä olemassa, koska media ei ole siitä kertonut. Tai kuten kaverini totesi, kun etsimme YouTubesta erään artistin musiikkia soitettavaksi: ”Jos sitä ei ole YouTubessa, sitä ei ole olemassa.”

Tätä voidaan pitää vain terveenä epäilynä, mutta aktivistien kannalta tämä avaa mielenkiintoisen pohdinnan. Sen lisäksi, että aktivistien tavoitteena on saada sanomansa niin sanottuun valtamediaan ja näin tavoittaa mahdollisimman moni, on heillä myös toinen tavoite. He haluavat uskottavuutta sekä itselleen että heidän liikkeelleen. Jos heidän olemassaolostaan ei kerrota, se voi tuntua siltä, että muu maailma on heitä vastaan. He alkavat ihmetellä, että miksi heidän mielipiteitään ja pohdintojaan

maailmanmenosta ei oteta vakavasti. Tämä voi johtaa kahdenlaiseen lopputulokseen. Ensinnäkin se voi lamaannuttaa ja passivoida. Toinen reaktio taas oli nähtävillä Torikokousliikkeen media&mainonta -keskustelussa. Monet osallistujista uskoivat heidän näkemyksensä oikeiksi ja uskoivat, että monet ihmiset joko ajattelivat samoin tai saataisiin ajattelemaan toisin, kun heidän kanssa vain päästäisiin keskustelemaan. Koska valtamedia ei päästänyt heidän näkemyksiään läpi, moni ajatteli valtamedian olevan korruptoitunut ja finanssieliitin hallinnassa. Siksi moni aktivisti liputtaa vaihtoehdoisen median puolesta. Siellä kerrotaan monista asioista, joissa valtamediassa ei puhuta ja toisaalta asioista puhutaan sellaisesta näkökulmasta, joka on heidän mielestään oikea.

Usein tämä vaihtoehtoinen media löytyy netistä. Jos taas aktivistien lähdekritiikki ei ole kohdallaan, voivat he ottaa totena monenlaisia näkemyksiä. Lähinnä sellaisia, jotka sopivat heidän maailmankuvaansa.

Jonkinlaisena johtopäätöksenä voisi sanoa, että internet oli Tampereen Torikokousliikkeen aktivisteille omaehtoisen tiedonhaun ja keskustelun väline. Yhtenä uutislähteenä toimivat muut ihmiset. Occupy Wall Street -liike taas ei olisi ikinä ollut sellainen ilmiö ilman internetin mahdollisuuksia. Internetin ansiosta liike loi uudenlaisen julkisen tilan. Tosin osallistuneiden ihmisten määrällä oli ratkaiseva merkitys.

5. Yhteenveto

Tämä tutkimus koostuu hieman erilaisista, toisiini liittyvistä, kokonaisuuksista. Pyrin nyt kerimään kaikista huomioista punaisen langan talteen. Aloitan julkisosta.

Sekä Tampereen Torikokousliike että Occupy Wall Street -liike pyrkivät vaikuttamaan julkisoihin kaikin mahdollisin keinoin. Näistä tärkeimpänä oli julkisen tilan haltuunotto ja keskustelun käyminen ohikulkijoiden kanssa. Ehkä mielenkiintoisin osa julkisoon vaikuttamisesta Torikokousliikkeessä oli aktivistien tekemät vastamainokset. Toisaalta sama on jäänyt mieleen Occupy Wall Streetin toiminnasta. Siellä oli jos jonkinlaista iskulausetta kirjoitettuna erilaisiin pahveihin. Kuuluisin ja laajalle levinnein oli tietysti tämä 99 prosenttia -slogan. Tällä tarkoitettiin sitä, että yksi prosentti kansalaisista hallitsee maailman rikkauksia ja politiikkaa ja loput 99 prosenttia ovat enemmän tai vähemmän kärsimässä. Tämä käsite levisi nopeasti kaikkialle maailmaan ja keskustelu tuloerojen

kasvamisesta on nykyään arkipäivää ympäri maailmaa. Occupy Wall Street -liike ei varmasti ollut ainoana syynä tähän, mutta vaikutti merkittävästi siihen, että aihe on nyt osa julkisoiden käsittelyä ympäri maailmaa.

Sekä Tampereen Torikokous että Occupy Wall Street pyrki luomaan oman julkison. Torikokous epäonnistui tässä. Siinä missä Torikokous epäonnistui Occupy Wall Street onnistui. Liikkeen sisällä puhuttaneet asiat nousivat myös laajempaan julkiseen keskusteluun. Liikkeen panostus oman median tuottamiseen näytti toimivan. Tieto levisi laajalle ja tukea tuli monelta suunnalta. Paitsi että liike loi oman julkison, loi se myös oman mediumin, jonka yhtenä osana ovat ne sadattuhannet ihmiset, jotka kokoontuivat toreille ja aukioille ympäri maailmaa. Nimenomaan ihmiset olivat osana tätä suurta mediumia, eivät pelkästään seuraajina. Tämä vahvisti julkison auktoriteettia ja painoarvoa. Julkiso ei kuitenkaan rajoittunut vain heihin, jotka seurasivat Occupy-liikkeen mediaa. Keskustelu levisi laajemmalle ja tavoitti myös heidät, jotka eivät olleet niin kiinnostuneita leirytyymään aukioille ja toreille ja olivat vahvasti eri mieltä leirytyjien kanssa.

Occupy Wall Streetin osalta tilanne siis palautuu alussa esittämäni Hanna Nikkasan huomioon siitä, että aktivistit tuottavat sellaista sisältöä, jota valtamedia haluaa, mutta ei itse pysty tuottamaan. Ainakaan Suomessa Tampereen Torikokouksen kohdalla tilanne ei ollut tämä, koska Torikokous ei koskaan saavuttanut kovin suurta suosiota. Tämä kertoo kahdesta asiasta. Ensinnäkin liike ei panostanut oman median tuottamiseen, eikä näin tuottanut tarpeeksi mielenkiintoista sisältöä medialle. Tähän on varmasti suurimpana syynä se, että liike ei kasvanut kovin isoksi, eikä tullut sellaista kierrettä, jossa oma median tuotanto olisi houkutelut lisää väkeä. Toiseksi, minä väitän, että Suomen media on laajan yleisön silmissä vielä niin luotettava ja tasapuolinen, että monet eivät näe syytä osallistua Torikokouksen kaltaiseen toimintaan. He näkevät, että Suomen media suurimmaksi osaksi hoitaa vielä tehtävänsä kunnialla. Tästä kertoo myös se, että ainakin kaksi Tampereen Torikokousliikkeessä ollutta aktivistia on ollut myöhemmin kahdessa valtamediaa edustavassa lehdessä haastateltavana.

Haastattelemiini Torikokousliikkeen aktivistit vaikuttavat julkisoissa eri tavalla. Osa on mukana jossain vaihtoehdoisessa mediassa, osa pyrkii kirjoittamaan mielipidekirjoituksia lehtiin, osa kirjoittaa nettifoorumeille, osa ottaa suoraan yhteyttä erilaisiin kaupungin virkamiehiin ja osa muokkaa Wikipediaa. Lisäksi erilaisiin mielenosoituksiin ja tempauksiin osallistuminen on toki myös osaltaan

julkison rakentamista ja siihen osallistumista. Vaikuttaminen on paitsi aktiivista, myös moninaista. Keinoja vaikuttaa on monia ja niitä ollaan valmiita aktiivisesti kokeilemaan. Aktivistit myös selvästi arvioivat mikä voisi olla hyvä keino tuoda asioita esille kussakin tilanteessa.

Haastateltavien mediankäyttö kuvaa nykyajan tilannetta hyvin. Ihmiset saavat tietonsa monista eri lähteistä. Yksittäisten yleisuutislehtien asema on laskemassa, kun yhä useampi hakee tietonsa blogeista, kavereiden linkittämistä uutisista ja tässä tapauksessa myös sähköpostilistoista. Internetin asema on korostunut, koska ihmiset viettävät yhä enemmän aikaa sen parissa. Lisäksi tiedonhaku on helpompaa kuin satunnaisia lehtiä selaamalla.

Torikokousliikkeen aktivistien mielestä valtamediassa toistetaan liikaa rahakkaan valtaeliitin totuuksia. Tämä syö heidän luottamustaan valtamediaan. Tästäkin syystä internetin merkitys oli suuri. Internetissä nähtiin mahdollisuus tasapuolisempaan yhteiskunnallisen keskusteluun.

Aktivistit tuntuivat edelleen olevan tietoisia siitä, mikä on minkäkin sanomalehden puoluepainolasti. Toisin sanoen, minkä puolueen lehtiä nykyiset riippumattomat sanomalehdet ovat. Tämän ajateltiin edelleen vaikuttavan lehtien juttujen sävyyn. Samoin isona asiana nähtiin sitä, että puolet sanomalehtien tuloista tulee mainostajilta. Tämän nähtiin olevan eräänlainen todiste siitä, että lehdet ajavat uusliberaalia maailmankuvaa.

Haastateltavien suhtautuminen valtamediaan varsinkin media&mainonta -keskustelussa oli hämmentävän vihamielistä. Kukaan ei sanonut valtamedian olevan pelkästään vihollinen, mutta sitä pidettiin jossain määrin vihollisena. Aktivistien julkisuus valtamediassa on epäilemättä vähäisempää kuin eliitin, mutta jollain tavalla medioiden täytyy valita, mistä asioista uutisoidaan ja kaikkien aktivistitempausten uutisointi ei hyödytä ketään. Ei aktivisteja, ei julkista keskustelua, eikä mediaa, sillä kaikkien uskottavuutta koetellaan jokaisen uutisoinnin yhteydessä. Merkittävyyden pitää syntyä joko osallistujien määrästä tai kulloisenkin asian merkittävyydestä.

Julkisen keskustelun ongelmat olivat aktivistien mielestä oikeastaan samat kuin valtamedian. Rikas eliitti hallitsee keskustelua. Samoin kritisoitiin sitä, että erilaisista näkemyksistä ei haluta keskustella. Toisin sanoen suomalainen julkinen keskustelu on liian paljon pienen piirin käsissä. Kuten aiemmin toin esille, tämä ei ole pelkästään aktivistien näkemys. Myös tutkijat (esim. Lounasmeri 2010; Kantola

2002a) ovat tuoneet esille suomalaisen julkisen keskustelun ongelmat. Sitä vaivaa liika konsensushakuisuus. Ongelma on, että konsensusta ovat hakemassa vain pieni jo etukäteen hyvin samanmielisten ihmisten eliitti.

Tämä johtaa myös siihen, että julkista keskustelua näyttää tietyllä tavalla vaivaavan liika ratkaisukeskeisyys. Asiat pitäisi ratkaista heti. Occupy- ja Torikokousliike sen sijaan lähtivät liikkeelle aivan toisella periaatteella. Liikkeiden periaate oli, että maailma on menossa päin helvettä, kokoonnutaan yhteen keskustelemaan mikä on vialla, aletaan miettiä parannusehdotuksia ja toteutetaan niitä. Tämä on ehkä yksi taustasy, miksi julkisuudessa ei oikein saatu liikkeistä otetta. He aloittivat prosessin, ja julkisessa keskustelussa haluttiin jo ratkaisuja.

Torikokousliike paljasti myös sen, että suomalaista julkista keskustelua vaivaa liika luottamus asiantuntijoihin. Journalismissa ei uskalleta ottaa kantaa, jos ei löydetä ketään asiantuntijaa sanomaan asioita. Kun sitten löydetään se asiantuntija, siihen uskotaan sokeasti. Aktivistit kaipasivatkin kantaaottavampaa ja analyttisempaa journalismia sekä journalismin tasapuolisuusperiaatteen unohtamista ainakin joissain tapauksissa. Tässä oli myös suuri ristiriita, koska aktivistit pitivät valtamediaa oikeistolaisena. Tämän ristiriidan tarkempi selvittäminen olisi mielestäni mielenkiintoinen ja tarpeellinen tutkimuksen aihe. Oma tulkintani on, että aktivistit näkevät journalismin roolin totuuden metsästäjänä tärkeimpänä ja uskovat, että analyttiset jutut häivyttäisivät pahimmat oikeistolaiset näkökulmat mediasta. Toisaalta, jos kantaaottava sisältö lisääntyisi journalismin parissa, uskovat aktivistit, että hekin pääsisivät ääneen paremmin. Vähintäänkin vastalauseina.

Kaikkiaan tämä tutkimus paljastaa, että Torikokousliikkeen aktivistit pyrkivät vaikuttamaan julkisoon aktiivisesti. Samaan aikaan he näkivät, julkisoon vaikuttamisen vaikeaksi, koska valtamedia ja julkinen keskustelu ei halua kuunnella vallitsevan ideologian vastaisia näkemyksiä. Internetissä aktivistit näkivät potentiaalia muutokseen.

5.1 Oman tutkimuksen arviointia

Luonnontieteissa luotettava tutkimus on sellainen, joka pystytään toistamaan samanlaisella koeasetelmalla. Silloin tulokset pitäisivät olla samoja. Humanistisissa tieteissä tilanne on aika lailla

erilainen. Tulkintojen tekeminen on osa tutkimusta. On tutkijan ammattitaitoa osata tulkita asioita oikeassa kontekstissa.

Koska oma tutkimukseni perustuu muiden tutkimusten lisäksi tekemiini haastatteluihin ja omiin kokemuksiin, tutkimuksen lopputulos on väistämättä minun varsin vahva tulkinta asioista. Samaan aikaan se on kuitenkin tämän tutkimuksen vahvuus. Omien kokemusten kautta olen pystynyt ymmärtämään haastatteluiden annin paremmin. Olen myös pyrkinyt kirjoittamaan tämän tutkimuksen niin, että lukija tietää, mitkä tulokset ja havainnot perustuvat pelkästään havaintoihini ja haastatteluihini. Tämä mahdollistaa sen, että jokainen voi itse päätellä, mitkä päätelmät ovat kaikista pätevimpiä.

Olen lukenut laajasti erilaista kirjallisuutta ja pyrkinyt nivomaan havaintoni ja haastatteluiden annin aiempien tutkimusten perusteella. Siitäkin huolimatta tämän tutkimuksen päävirhelähteet ovat syntyneet haastatteluissa. Tutkimus olisi ollut vielä luotettavampi, jos olisin saanut enemmän haastateltavia. Toisaalta haastattelutilanteet olivat ehkä vähän liiankin vapaamuotoisia. Haastatteluteemat tuli käsiteltyä hyvin eri tavalla, jonka vuoksi niiden keskinäinen vertailu oli hieman haasteellista. Jos olisin saanut enemmän haastateltavia ja olisin pystynyt käsittelemään haastatteluteemoja hieman systemaattisemmin, olisin voinut tehdä vieläkin rohkeampia tulkintoja. Tämän tutkimuksen päätuloksiin ja havaintoihin tämä tuskin olisi vaikuttanut.

Haastatteluihin liittyy vielä yksi epäluotettavuutta lisäävä tekijä. Se on se, että tein kaksi haastatteluista vuosi mielenosoitusleirin jälkeen. Tällöin näiden haastatteluiden anti liittyen tähän leiriin oli huonompi. Toisaalta se toi myös hieman retrospektiivista näkemystä liikkeen toimintaan, mikä oli ihan mielenkiintoista.

Toinen isompi ongelma liittyi tutkimuksen laajuuteen. Koska kiinnostukseni kohde oli kohtuullisen laaja, piti minun myös ymmärtää monia eri käsitteitä, teorioita ja tutkimuksia. Tämä tarkoitti väistämättä sitä, että kaikkiin sivuamiini käsitteisiin ja teorioihin en ole voinut perehtyä raivokkaan syvällisesti. Joiltain osin teoriatuntemukseni voi siis olla liian pintapuolista.

Muutamassa kohdassa olen myös tehnyt tulkintoja omien opintojen tai töiden kautta oppimieni asioiden pohjalta. Nämä eivät kuitenkaan ole suuressa roolissa tässä tutkimuksessa. Minusta on myös tärkeätä, että koulutuksessa opittuja asioita tuodaan lopputyössä esille.

5.3 Pohdintoja mediaympäristön muuttumisesta

Mediaympäristö on muuttunut pysyvästi. Instagram, Twitter, Facebook, Livestream, Storify, Tumblr ja niin edelleen. Erilaisia helppokäyttöisiä palveluja on hirveästi. Tämä aiheuttaa haastetta julkiseen keskusteluun. Missä keskustelua kannattaa käydä? Mistä löytää mielenkiintoista tietoa? Tämä ongelma ei varmasti tule täysin poistumaan, mutta ihmiset ovat löytäneet tähän ainakin osittaisen ratkaisun. Se ovat muut ihmiset.

Esimerkiksi Facebookin tai Twitterin kautta ihmiset välittävät erilaisia linkkejä, jota haluavat kavereidenkin lukevan. Samalla he haluavat käydä kavereidensa kanssa keskustelua näistä aiheista. Toisin sanoen, kaverit ovat myös medioita. Toki kavereiden kanssa käydään myös kasvotusten ihan perinteistä keskustelua sekä ajankohtaisista asioista että omista haaveista.

Kun eräs haastateltava kertoi minulle käyttävänsä toisia ihmisiä mediana, olin vähän hämilläni. Tämän jälkeen hyväksyin sen ja otin sen osaksi tutkimustani. Mielestäni näin voidaan tämän tutkimusaineiston perusteella tulkita. Kyseessä ei edes ole mikään radikaali ajatus ja samankaltaisia ajatuksia ovat Jensenin (2010) lisäksi puhuneet monet tutkijat, jotka käyttävät esimerkiksi käsitteitä mediatisaatio (kts. Lundby 2009b), remediaatio (kts. Bolter & Grusin 1999) tai verkostoitunut maailma (kts. Castells 2012). Tärkein anti heidän ajatuksistaan on, että elämme niin median kyllästyneessä maailmassa, että mediaa on mahdotonta erottaa omaksi irralliseksi osaksi, vaan se on osa meidän jokaisen arkea. Ihmisistäkin on yhä enenevässä määrin tullut joukkoviestintävälineitä. Toki olen hieman ristiriitaisin ajatuksin hyväksymässä tätä, sillä ihmiset ovat aina juorunneet ja jutelleet uutisista ja näin jakaneet tietoa ja toisaalta haluaisin pitää tätä normaalina kanssakäymisenä. Silti haluan puhua tästä ihmisten normaalista kanssakäymisestä mediumina. Syynä on se, että koska haastateltavat pitävät Twitteriä tai Facebookia mediana, jonka kautta he seuraavat asioita, pitävät he itse asiassa kavereitaan tai seuraamiaan ihmisiä mediana. Samalla periaatteella, kun ihmisten välisissä keskusteluissa toinen informoi kaveriaan jostain uutisesta, toimii henkilö itse asiassa tiedonvälittäjänä, mediumina.

Muuttuneessa mediaympäristössä näyttää siltä, että sisältö on tärkein. Ei ole niin väliä, mitä kautta siitä tieto leviää tai onko se videoklippii, podcast vai nettiartikkeli. Kuten Jensen (2010, 84) rohkeasti väittää ”medium was the message”, väline oli viesti. Nyt syntyvät uudet mediat eivät ole jonkin aiemmin median uusia muotoja, vaan yhdistelevät eri muotoja aivan uudella tavalla. Siinä mielessä väline ei ole enää viesti, vaan esitystapa. Sisältö on kaiken ytimessä.

Itse asiassa tämä uusien teknologioiden yhdistyminen ja muokkaantuminen aivan uudellaisiksi välineiksi muuttaa Feitveitin (2012, 59) mielestä koko mediamaisemaa. Se muuttaa perinteisten medioiden toimintaa ja luo uusia medioita. Hän kirjoittaa (ema., 59): ”--the complex ecology of production and consumption making up our media culture is being remade.” Tällä hetkellä elämme Feitveitin mukaan jonkinlaista notkeaa vaihetta, jossa erilaisia kokeiluja tehdään ja vakiintuneetkin mediainstituutiot ovat vaarassa menettää asemansa. Jossain vaiheessa tilanne vakiintuu. Tällä hetkellä median murros vaikuttaa myös yhteiskuntaan. Onhan perinteisillä joukkoviestimillä valtaa.

Median valta perustuu tiedonlevittämiseen ja merkitysten rakentamiseen. Median voidaan ajatella olevan instituutio, joka on yksi muiden valtainstituutioiden rakennuspalikka, valvoja ja pystyssäpitäjä. Nyt perinteisen median valta on pienemässä. Tietoa leviää muutakin kautta tehokkaasti ja merkityksiäkin rakennetaan vaikkapa sosiaalisessa mediassa ja blogeissa. Tämähän on tietysti hyvä asia. Tieto lisääntyy ja ihmisillä on paremmat mahdollisuudet vaikuttaa. On kuitenkin tärkeää, että valtamedia osaisi reagoida tilanteeseen oikealla tavalla.

Koska valtasuhteet on rakennettu erilaisiin instituutioihin, miten käy, jos erilaiset liikkeet ja monet ihmiset, haluavat luoda oman tilansa, omat sisäiset sääntönsä ja oman mediansa omien arvojen ja mielenkiinnon kohteidensa mukaan? Näille ihmisille perinteisellä valtamedialle ei olisi merkitystä, joka väistämättä johtaisi siihen, että jollain tavalla valtasuhteet ja instituutiot vaihtuvat ja muuttavat muotoaan. Samalla nämä ihmiset ainakin jollain tavalla eristäisivät itsensä ulos yhteiskunnallisesta keskustelusta ja toiminnasta. Tämä taas olisi räppäri Paleface lainatakseni ”vakava paikka”. Jos yhteiskunnan valtarakenteet alkavat elää omaa elämäänsä niin, että vallankäyttäjät hylkäävät osan kansasta ulkopuolelle, he samalla hylkäävät ajatuksia ja näkemyksiä. Ja jos yhteiskunnan jäsenet eivät enää koe yhteyttä päättäjiin, syntyy syvää jakoa kansalaisten ja eliitin välille sekä epäluottamusta julkisen vallan toimintaan. Tämä eriarvoisuus voi puhjeta ikävillä tavoilla. Pahimmillaan perinteisten vallankäyttäjien legitimitetti voisi kokonaan romahtaa.

Tuskin ainakaan heti ollaan menossa tähän, mutta haluan tämän eräänlaisen kauhukuvan myötä herättää ajatuksia perinteisen valtamedian roolista. On äärimmäisen tärkeää, että niin sanotut yleissanomalehdet ja muu ei-erikoistunut media pyrkii moniarvoiseen journalismiin. Muuten seurauksena voi olla jotain edelläkuvatun kaltaista. Moniarvoinen journalismi on medioiden etu myös kaupallisesti, sillä monipuolinen media saa yhä useamman seuraamaan kyseistä mediaa. Tämä taas tarkoittaa lisää tuloja.

En halua loputtomasti puolustella perinteisiä mediainstituutioita ja nykyisiä vallankäyttäjiä. Jos tämä joukko, joka haluaa irtautua vallitsevista yhteiskunnallisista säännöistä ja rakenteista, onkin kansan enemmistö, joka pystyy suuntaamaan voimansa oikein, voi tuloksena olla jotain positiivisempaa: valtasuhteiden uusi muodostuminen kansasta lähtöisin. Vaikka se olisi pitkä ja vaikea tie, se kannattaa, sillä silloin ihmiset muodostavat haluamansa säännöt ja rakenteet.

En osaa tarkalleen ennustaa, kuinka mediaympäristö muuttaa yhteiskuntaa, mutta se on ainakin varmaa, että jo nyt uutislähteiden määrä on kasvanut. Koska mediankäyttö on pirstaloitunut, ovat myös median seuraajat osa monia eri yleisöitä ja julkisoita. Jokainen vaikuttaa tavalla tai toisella omien Facebook-kavereiden mielipiteisiin ja sitä kautta johonkin julkisoon. Koska elämme mediatisoituneessa yhteiskunnassa, olemme luoneet uudenlaisen mediaympäristön, jossa keskusteluja käydään sosiaalisessa mediassa ja kahvipöydässä samoista aiheista luontevasti jatkaen siitä, mihin toisessa jäätiin. Tämä remedioitunut ympäristö on osa arkeamme. Ne, jotka onnistuvat parhaiten hyödyntämään tämän uuden mediaympäristön, tulevat pärjäämään. Olkoon he sitten aktivisteja tai poliitikkoja.

5.4 Mitä itselle jäi käteen?

Kun puhutaan minkä tahansa ihmisjoukon käsityksestä mediasta, pitää käsityksiä tulkitessa olla varovainen. Media herättää usein suhteettoman negatiivisia ajatuksia ja mielipiteitä. Pitää myös muistaa, että aktivistien on aina ollut vaikea päästä valtamediaan. Siitä huolimatta pidän huolestuttavana, että aktivistit näkevät valtamedian ja julkisen keskustelun niin yksipuolisena ja kaupallisena. Valtamedian pitää kuitenkin olla se paikka, missä eri näkemyksistä voidaan keskustella. Jos aktivistien mielipiteet ja näkemykset jäävät jatkuvasti ulkopuolelle, voi se johtaa siihen, että keskustelu eriytyy. Se on yhteiskunnan kannalta huono asia.

Mitä tästä itse voisi ottaa opiksi? Journalismin pitäisi olla analyyttistä ja kantaaottavaakin. Kaikkien väitteet pitäisi arvioida samojen kriteerien mukaan. Tämä vaatii asiantuntevaa ja perehtynyttä journalismia.

Toivon, että voin jatkossa toimittajan ammatissa haastatella muitakin kuin niitä kaikille tuttuja asiantuntijoita. Tätä lähestymistapaa pitäisi noudattaa niin rutiininomaisessa uutisjuttujen kirjoittamisessa kuin keskustelunherättämistä varten tehdyissä jutuissa. Tarkoitan jälkimmäisellä sellaisia haastatteluita, joissa annetaan vaikkapa vaihtoehtoisille talousnäkemyksille reilusti tilaa. Lisäksi toivoisin, että pystyn jalostamaan osaamistani ja ammattitaitoani niin pitkälle, että pystyn tekemään analyttisiä juttuja vaikkapa talouspolitiikasta. Tällöin pyrkisin kyseenalaistamaan niin asiantuntijoiden kuin aktivistien näkemyksiä. Haluaisin, että pystyisin ottamaan perustellusti kantaa asioihin, jotta Suomen konsensushenkinen politiikka ja journalismi saataisiin pikkuhiljaa päivitettyä tähän päivään. Se on se, mitä yhteiskunta kaipaa ja janoaa.

On syytä vielä pohtia yhtä mielenkiintoista huomiota yhdeltä haastatellulta aktivistilta. Hänen mielestään sähköpostilistojen ja niiden välittämien linkkien kautta välittyy kokemuksellinen tieto paikan päältä. Hänen mielestään esimerkiksi aktivistien paikan päältä kirjoittama juttu on luotettavampi kuin ”välikäsiä kautta tullut moneen kertaan muuttunut” uutisjuttu.

Journalismin yhtenä periaatteena taas on säilyttää tietty ulkopuolinen rooli, jotta toimittaja osaa suhteuttaa näkemänsä, kokemansa ja oppimansa yhteiskuntaan. Vain näin voidaan säilyttää journalismin luotettavuus. Kokemuksellisuus ei ole kiellettyä, mutta se pitää osata suhteuttaa. Toimittaja voi verkostoitua, mutta ei mielellään ystävystyä lähteiden kanssa. Toimittaja ei voi siis miellyttää juttujensa kohteita ja siinä mielessä tämä haastateltu aktivisti ei varmaan tule koskaan olemaan täysin tyytyväinen valtamediassa julkaistuihin raportteihin erilaisista mielenosoituksista. Kuten vanha totuus kuuluu, lehden toimittaja on vastuussa vain lukijoilleen.

Haluan edistää työssäni aktiivista julkista keskustelua tärkeistä aiheista. Siihen keskusteluun pitää päästä osalliseksi kaikki, joilla on järkevää sanottavaa. Olkoon sanoja sitten pääministeri tai Pihtiputaan mummo. Jos julkista keskustelua hallitsevat jatkossakin konsensuksen ihannointi tai kansallisen talkoohengen nostatus säästöistä puhuttaessa, olemme menossa väärään suuntaan. Kuten poliittisen historian professori Pauli Kettunen toteaa Helsingin Sanomissa (6.12.2013):

”Myös nyky-Suomessa konsensukseen vetoavilla politiikan perusteluilla on rajansa. Kriisitietoisuutta on rakennettu ”meidän” kilpailukykyämme parantamiseksi, mutta ei ole selvää, ketkä kuuluvat ”meihin”. Kaikki yksilöiden ja ryhmien erilaiset edut, tarpeet ja tavoitteet eivät ole taivutettavissa kilpailukyyn palvelukseen.”

Yhteiskunta ansaitsee parempaa journalismia, jossa sananvalta ja pääsy kuuluu nykyistä laajemmalle joukolle. Toivottavasti se on myös sitä, mistä ihmiset haluavat maksaa.

Lähteet

Anderson, Rob, Dardenne, Robert & Killenberg, George M. (1994) *The Conversation of Journalism: Communication, Community, and News*. Westport: Praeger.

Anderson, Rob, Dardenne, Robert & Killenberg, George M. (1996) The American Newspaper as the Public Conversational Commons. *Journal of Media Ethics* 11(3): 159-195

Atton, Chris (2002) *Alternative Media*. Lontoo: Sage

Baumann, Zygmunt (2002) *Notkea moderni*. Suom. Jyrki Vainonen. Tampere: Vastapaino.

Beetham, David & Boyle, Kevin (1996) *Introducing Democracy. 80 Questions and Answers*. Cambridge: Polity Press.

Bennett, Lance W. (2001) New Media Power. The Internet and Global Activism. Teoksessa Couldry, Nick & Curran, James (eds.) *Contesting Media Power: Alternative Media in a Networked World*. Maryland: Rowman & Littlefield Publishers. 17-37.

Blumer, Herbert (2010, alkup. 1946) Joukko, massa ja julkiso. Teoksessa Pietilä, Veikko *Julkisot, yleisöt ja media*. Tampere: Tampereen yliopistopaino – Juvenes Print. 113-162.

Boler, Megan (2008a) Introduction. Teoksessa Boler, Megan (ed.) *Digital Media and Democracy. Tactics in Hard Times*. Cambridge: MIT Press. 1-50.

Boler, Megan (2008b) The State of the Media: An Interview with Robert McChesney. Teoksessa Boler, Megan (ed.) *Digital Media and Democracy. Tactics in Hard Times*. Cambridge: MIT Press. 53-70.

Bolter, Jay David & Grusin, Richard (1999) *Remediation: Understanding New Media*. Lontoo: MIT Press

Brill, Michael (1989) Transformation, nostalgia, and illusion in public life and public place. Teoksessa Altman, Irwin & Zube, Ervin, H. (eds.) *Human Behavior and Environment. Advances in Theory and Research, Volume 10: Public places and spaces*. New York: Plenum. 7-29.

Carpentier, Nico, Lie, Rico & Servaes, Jan (2003) Community Media: Muting the Democratic Media Discourse? *Continuum: Journal of Media & Cultural Studies* (17)1: 51-68.

Castells, Manuel (2004) *The Power of Identity*. Oxford: Blackwell.

Castells, Manuel (2012) *Networks of Outrage and Hope: Social Movements in the Internet Age*. Cambridge: Polity Press

Della Porta, Donatella & Diani Mario (1999) *Social Movements: an Introduction*. Malden: Blackwell Publishing.

Downing, John (2008) Social movement theories and alternative media: An evaluation and critique. *Communication, Culture & Critique* (1)1: 40-50

Eskelinen, Teppo (2012) Mitä Occupy on? Teoksessa Blumenkranz, Carla, Gessen, Keith, Greif, Mark, Leonard, Sarah, Resnick, Sarah, Saval, Nivil, Schmitt, Eli & Taylor, Astra (toim.) *Occupy!* Helsinki: Into. 5-16

Eskola, Jari (2007) (Teema)haastattelututkimuksen toteuttamisesta. Teoksessa Viinamäki, Leena & Saari, Erkki *Polkuja soveltavaan yhteiskuntatieteelliseen tutkimukseen*. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Eskola, Jari & Suoranta, Juha (1998) *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino.

Feitveit, Arild (2012) The Concept of Medium in the Digital Era. Teoksessa Herkman, Juha, Hujanen, Taisto & Oinonen, Paavo (eds.) *Intermediality and Media Change*. Tampere: Tampere University Press. 45-71.

Gerbaudo, Paolo (2012) *Tweets and the streets*. Lontoo: Pluto Press.

- Graeber, David (2012) Sääntöjen mukaan pelaamisesta – Occupy Wall Streetin outo menestys. Suomentanut Tere Vadén Teoksessa Blumenkranz, Carla, Gessen, Keith, Greif, Mark, Leonard, Sarah, Resnick, Sarah, Saval, Nihil, Schmitt, Eli & Taylor, Astra (toim.) *Occupy!* Helsinki: Into. 29-50
- Habermas, Jürgen (2004, alkup. 1962) *Julkisuuden rakennemuutos: tutkimus kansalaisyhteiskunnan kategoriasta*. Suomentanut Veikko Pietilä. Tampere: Vastapaino.
- Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena (2001) *Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Helsinki: Yliopistopaino
- Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena (2011) *Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Helsinki: Yliopistopaino.
- Jansson, Jan-Magnus (1993) *Hajaannuksesta yhteistoimintaan. Suomalaisen parlamentarismin vaiheita*. Tampere: Gaudeamus.
- Jensen, Klaus Bruhn (2010) *Media Convergence: The three degrees of network, mass, and interpersonal communication*. New York: Routledge.
- Juntunen, Laura (2004) *Kivenheiton päässä pääuutisesta: Globalisaatiokriittisten mielenosoitusten kehystäminen ja toimijoiden yhteiskunnallinen asemointi sanomalehti uutisissa*. Helsingin yliopisto: Viestinnän laitoksen pro gradu -tutkielma.
- Juppi, Pirita (2004) ”Keitä me olemme? Mitä me haluamme?” *Eläinoikeusliike määrittelykamppailun, marginalisoinnin ja moraalisen paniikin kohteena suomalaisessa sanomalehdistössä*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Juris, Jeffrey S. (2008) *Networking Futures. The Movements against Corporate Globalization*. Durham ja Lontoo: Duke University Press.
- Hakovirta, Harto (2012) *Maailmanpolitiikka. Teoria ja todellisuus*. Helsinki: Kustannus 54.

Kahn, Richard & Kellner, Douglas (2005) Oppositional politics and the Internet: A critical/reconstructive approach. *Cultural Politics* 1(1): 75-100.

Kahn, Richard & Kellner, Douglas (2004) New Media and Internet Activism: From the 'Battle of Seattle' to Blogging. *New Media&Society* 1(6): 87-95

Kantola, Anu (2002a) Se keskustelu jäi käymättä – poliittinen eliitti ja talouskriisin julkisuus. Teoksessa Kivikuru, Ullamaija (toim.) *Laman julkisivut. Media, kansa ja eliittit 1990-luvun talouskriisissä*. Helsinki: Palmenia-kustannus.

Kantola, Anu (2002b) *Markkinakuri ja managerivalta. Poliittinen hallinta Suomen 1990-luvun talouskriisissä*. Helsinki: Loki-kirjat.

Karppinen, Kari, Moe, Hallvard & Svensson, Jakob (2009) Habermas, Mouffe and Political Communication: A Case for Theoretical Eclectism. *Javnost – The Public* 15(3): 5-22.

Kauffman, L. A (2012) Konsensuksen teologia. Suomentanut Erkki Perälä. Teoksessa Blumenkranz, Carla, Gessen, Keith, Greif, Mark, Leonard, Sarah, Resnick, Sarah, Saval, Nivil, Schmitt, Eli & Taylor, Astra (toim.) *Occupy!* Helsinki: Into. 113-116

Klein, Naomi & Maroum, Yotam (2012) Mitä Occupy-liike haluaa? Suomentanut Arja Gothoni. Teoksessa Blumenkranz, Carla, Gessen, Keith, Greif, Mark, Leonard, Sarah, Resnick, Sarah, Saval, Nivil, Schmitt, Eli & Taylor, Astra (toim.) *Occupy!* Helsinki: Into. 61-72

Konttinen, Esa (1999) *Ympäristökansalaisuuden kyläsepat*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino.

Konttinen, Esa & Pelkoski, Jukka (2004) Ympäristöprotestin neljäs aalto. Eläinoikeusliike ja uuden polven ympäristöradikalismi 1990-luvulla. Jyväskylä: Minerva Kustannus.

Kunelius, Risto, Noppari, Elina & Reunanen, Esa (2009) *Media vallan verkoissa*. Tiedotusopin laitoksen julkaisuja A 112. Tampere: Tampereen yliopisto. Saatavilla www-muodossa.

<<http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/65414/978-951-44-8070-6.pdf?sequence=1>>.

Laurila, Sakari (2012) 15M – Espanjan Indignados-liikehdintä. Teoksessa Blumenkranz, Carla, Gessen, Keith, Greif, Mark, Leonard, Sarah, Resnick, Sarah, Saval, Nivil, Schmitt, Eli & Taylor, Astra (toim.) *Occupy!* Helsinki: Into. 55-60

Lievrouw, Leah A. (2011) *Alternative and Activist New Media*. Cambridge ja Malden: Polity Press.

Lippman, Walter (2004, alkup. 1925) Haamujulkiso. Suomentanut Veikko Pietilä. Teoksessa Pietilä, Veikko *Julkisot, yleisöt ja media*. Tampere: Tampereen yliopistopaino – Juvenes Print. 95-112

Livingstone, Sonia (2005a) Introduction teoksessa Livingstone, Sonia (ed.) *Audiences and Publics: When cultural engagement matters for the public sphere*. Bristol: Intellect Books. 9-16.

Livingstone, Sonia (2005b) Audiences and Publics teoksessa Livingstone, Sonia (ed.) *Audiences and Publics: When cultural engagement matters for the public sphere*. Bristol: Intellect Books. 17-42

Livingstone, Sonia (2009) Foreword: Coming TO Terms With 'Mediatization' teoksessa Lundby, Knut (ed.) *Mediatization: Concept, Changes, Consequences*. New York: Peter Lang Publishing, Inc.

Lounasmeri, Lotta (2010) Kansallisen konsensuskulttuurin jäljillä. Globalisaatioajan Suomi Helsingin Sanomissa. Helsinki: Yliopistopaino. Saatavilla [www-muodossa](http://www.muodossa.fi).
<<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/23470/kansalli.pdf>>.

Lundby, Knut (2009a) Introduction: 'Mediatization' as Key teoksessa Lundby, Knut (ed.) *Mediatization: Concept, Changes, Consequences*. New York: Peter Lang Publishing, Inc.

Lundby, Knut (2009b) (ed.) *Mediatization: Concept, Changes, Consequences*. New York: Peter Lang Publishing, Inc.

Malmberg, Tarmo (2012) Yleinen mielipide, viestintä ja kansanvalta. Teoksessa Karppinen, Kari & Matikainen, Janne (toim.) *Julkisuus ja demokratia*. Tampere: Vastapaino.

Matikainen, Janne (2012) Sosiaalinen media – Uudenlainen julkisuus? Teoksessa Karppinen, Kari & Matikainen, Janne (toim.) *Julkisuus ja demokratia*. Tampere: Vastapaino.

McLuhan, Marshall (1964) *Understanding media: the extension of man*. New York : Signet.

Melucci, Alberto (1996) *Challenging codes: Collective action in the information age*. Cambridge: University press.

Park, Robert E. (2010, alkup. 1904) Joukko ja julkiso. Suomentanut Veikko Pietilä. Teoksessa Pietilä, Veikko *Julkisot, yleisöt ja media*. Tampere: Tampereen yliopistopaino – Juvenes Print. 77-94.

Peters, John Durham (1993) Distrust of Representation. Habermas on the Public Sphere. *Media, Culture and Society* 15(4): 541-571.

Pietilä, Veikko (2010a) ”Matti Matalaisen” julkea ehdotus ja vähän muutakin. Teoksessa Pietilä, Veikko *Julkisot, yleisöt ja media*. Tampere: Tampereen yliopistopaino – Juvenes Print. 243-268.

--(2010b) *The Public* rakennelmana yleisöä koskevissa puhetavoissa. Teoksessa Pietilä, Veikko *Julkisot, yleisöt ja media*. Tampere: Tampereen yliopistopaino – Juvenes Print. 217-242.

--(2010c) Julkiso ja yleisö. Teoksessa Pietilä, Veikko *Julkisot, yleisöt ja media*. Tampere: Tampereen yliopistopaino – Juvenes Print. 201-216.

-- (2010d) Pohdintoja julkisesta keskustelusta joukkoviestimissä. Teoksessa Pietilä, Veikko *Julkisot, yleisöt ja media*. Tampere: Tampereen yliopistopaino – Juvenes Print. 373-396.

Pietilä, Veikko & Ridell, Seija (2010a) Julkea ehdotus. Teoksessa Pietilä, Veikko *Julkisot, yleisöt ja media*. Tampere: Tampereen yliopistopaino – Juvenes Print. 197-200.

--(2010b) Yleisö käsitystapojen ristiaallokossa. Teoksessa Pietilä, Veikko *Julkisot, yleisöt ja media*. Tampere: Tampereen yliopistopaino – Juvenes Print. 295-320.

-- (2010c) Näkökohtia julkisuudesta. Teoksessa Pietilä, Veikko *Julkisot, yleisöt ja media*. Tampere: Tampereen yliopistopaino – Juvenes Print. 353-370.

Pietilä, Veikko, Ridell, Seija, Kunelius, Risto & Heikkilä, Heikki (1999) Julkiso: tienviitta tutisevien hyppyhiirien ja räkäisesti nauravan kansan maailmassa. *Tiedotustutkimus* 22(3): 1-3.

Rekiaro, Ilkka & Robinson, Douglas (1994) *Suomi/Englanti/Suomi sanakirja* Jyväskylä/Helsinki: Gummerus.

Reunanen, Esa & Harju, Auli (2012) *Media Iholla. Poliittikan julkisuus kansanedustajien ja aktivistien kokemana*. Tampere: Tampereen Yliopistopaino – Juvenes Print.

Ridell, Seija (1999) Tutkimus julkisoa tuottamassa. Paikallisuus verkkomediassa -hanke irtiottona kulttuurisen yleisötutkimuksen käytännöistä. *Tiedotustutkimus* 22(3): 28-41.

Ridell, Seija, Kymäläinen, Päivi & Nyysönen, Timo (2009) Julkinen tila tänään – kuhinaa lomittuvilla rajapinnoilla. Teoksessa Ridell, Seija, Kymäläinen, Päivi & Nyysönen, Timo (toim.) *Julkisen tilan poetiikkaa ja politiikkaa: Tieteidenvälisiä otteita vallasta kaupunki-, media- ja virtuaalituloissa*. Tampere: Tampereen yliopistopaino – Juvenes Print.

Ruostetsaari, Ilkka (1992) *Vallan ytimessä. Tutkimus suomalaisesta valtaeliitistä*. Helsinki: Gaudeamus.

Sitrin, Marina (2012) Yksi, monta kyllä. Suomentanut Maippi Tapanainen. Teoksessa Blumenkranz, Carla, Gessen, Keith, Greif, Mark, Leonard, Sarah, Resnick, Sarah, Saval, Nivil, Schmitt, Eli & Taylor, Astra (toim.) *Occupy!* Helsinki: Into. 17-22

Splichal, Slavko (1993) Searching for New Paradigms. An Introduction. Teoksessa Splichal, Slavko & Wasko, Janet (toim.) *Communication and Democracy*. Norwood: Ablex, 3-18

Touraine, Alain (1971) *The post-industrial society*. New York: Random House. Alkuperäinen julkaisu (1969) *La société post-industrielle*. Paris: Éditions Denoël SARL

Varmavuori, Marissa & Laurila, Sakari (2012) Valtaus ilman valtausta. Teoksessa Blumenkranz, Carla, Gessen, Keith, Greif, Mark, Leonard, Sarah, Resnick, Sarah, Saval, Nivil, Schmitt, Eli & Taylor, Astra (toim.) *Occupy!* Helsinki: Into. 131-142

Sanoma- ja aikakauslehdet

Kettunen, Pauli (2013) Kriisitietoisuus on suomalainen menestystarina. Vieraskynä. *Helsingin Sanomat* 6.12.2013.

Kivioja, Pasi (2013) Toimittajasta tuli trolli. Kolumni. *Journalisti* 13/2013. Saatavilla www-muodossa. <<http://www.journalistiliitto.fi/journalisti/lehti/2013/13/kolumnit/toimittajasta-tuli-trolli/>>. [viitattu 13.1.2014]

Koljonen, Laura (2011) Oman oikeuden asialla. Henkilöhaastattelu. *Suomen Kuvalehti* 46/2011.

Niinivaara, Susanna (2012). Venäjän katujen mieli. Kolumni *Suomen Kuvalehti* 4/2012.

Verkkolähteet

Ben&Jerry's (2011) To Those Who Occupy: We Stand with You. <<http://www.benjerry.com/activism/occupy-movement/>>. [viitattu 14.11.2013]

Coscarelli, Joe (2011) Kanye West Visits Occupy Wall Street Without Removing Gold Chains [Updated]. *New York*. Julkaistu 10.10.2011. <http://nymag.com/daily/intelligencer/2011/10/kanye_west_visits_occupy_wall.html>. [viitattu 15.11.2013]

Hines, Alice (2011) Some Protesters Find Ben & Jerry's Support Hard to Swallow. *Daily Finance*. Julkaistu 12.10.2011. <<http://www.dailyfinance.com/2011/10/12/some-protesters-find-ben-and-jerrys-support-hard-to-swallow/>>. [viitattu 14.11.2013]

Moore, Michael (2011) Where Does Occupy Wall Street Go From Here? Julkaistu 22.11.2011 <<http://www.michaelmoore.com/words/mike-friends-blog/where-does-occupy-wall-street-go-here>>. [viitattu 15.11.2013]

Occupy Wall Street Library (2011) Brief History of the People's Library (In-Progress) <<http://peopleslibrary.wordpress.com/history/>>. [viitattu 14.11.2013]

Oxford Dictionaries (2013) Definition of activism in English.

<<http://www.oxforddictionaries.com/definition/english/activism> >. [viitattu 4.12.2013]

Rice, Stephanie (2011) Occupy Wall Street: Where did all the money go? *Globalpost*. Julkaistu 22.12.2011. <<http://www.globalpost.com/dispatch/news/regions/americas/united-states/111221/occupy-wall-street-finances> >. [viitattu 14.11.2013]

Seelye, Katharine Q. (2007) Best-Informed Also View Fake News, Study Says. *New York Times*. Julkaistu 16.4.2007 <http://www.nytimes.com/2007/04/16/business/media/16pew.html?_r=0 >. [viitattu 4.12.2013]

Usa Today (2013) Ex-campus cop who pepper-sprayed protesters awarded \$38K. Julkaistu 24.10.2013. <<http://www.usatoday.com/story/news/nation/2013/10/24/california-davis-police-occupy/3176599/> >. [viitattu 15.11.2013]

Wikipedia: Analytical psychology. Wikimedia Foundation.

<http://en.wikipedia.org/wiki/Jungian_psychology>. [viitattu 12.1.2014]

Wikipedia: Individuation. Wikimedia Foundation. <<http://en.wikipedia.org/wiki/Individuation>>.

[viitattu 12.1.2014]

Muut lähteet: dokumenttielokuvat

Nyks, Kelly (2008) *Split: A Divided America*. PF Pictures.

Nyks, Kelly (2012) *Split: A Deeper Divide*. PF Pictures.

Liitteet

Liite 1. Haastattelurunko

0. Taustatiedot

Koulutus, ikä, järjestöt tai muut verkostot, joissa mukana

1. Torikokous ja muut aktivistiliikkeet

Miksi mukana?

Organisointi? Toimintatavat? Onko internet vaikuttanut?

Liikkeen institutionalisoituminen?

2. Median käyttö

Mitä itse käytät ja Miksi käytetään kutakin mediaa ja mihin tarkoitukseen?

Kenelle viestitään?

Minkälaista sisältöä?

Seuraatko occupy liikettä median kautta?

3. Aktivistien suhde ns. valtamediaan

Mitä tulee mieleen sanasta valtamedia? Mikä se on?

Vihamielinen, ymmärtäväinen, puolueellinen?

Saako huomiota helposti?

Minkälaisia keinoja huomion saamiseen?

Kirjoitatko itse lehtiin?

4. Aktivisti-identiteetti

Koetko itsesi aktivistiksi?

Pitääkö se ansaita?

Onko aktivisti rooli?

Mitä aktivismi tarkoittaa?

Kuinka tärkeä osa elämää aktiivinen yhteiskunnallinen toiminta on?

Onko aktivismi osa identiteettiä?

Kansallinen identiteetti?

5. Käsitys julkisuudesta ja julkisesta keskustelusta

Mitä tulee mieleen sanaparista julkinen keskustelu?

Mitä mieltä julkisuudesta?

Saavatko oikeat asiat huomiota?

Missä julkista keskustelua käydään? Ketkä osallistuvat/saavat osallistua?

Ketkä ovat äänessä?

Kuullaanko tavallisia ihmisiä?

Käydäänkö julkisuudessa ajatusten vaihtoa?

6. Internetin vaikutus viestintään

Miten muuttanut? (jos pystyy sanomaan)

Onko julkisuus tai julkinen keskustelu erilaista internetissä?

Mikä on julkista keskustelua internetissä? Onko erilaista?

Onko tavallisilla kansalaisilla enemmän vaikutusvaltaa?

WHAT IS ANARCHISM ?

Put simply, anarchism is a political philosophy that aims to create a world in which people can freely cooperate together as equals. Anarchists struggle against all forms of hierarchical control, and champion freedom and egalitarianism.

Anarchists believe that people can organize themselves fairly without systems of violence or power telling folks what they can and can't do. They tend to think exploitative and oppressive systems like capitalism, government, racism and hetero-patriarchy are both harmful and unnecessary, and that we should dismantle these structures and build a world of self-determined individuals and communities in their place. For over three centuries, this vision has inspired anarchist social movements on every continent in the globe (except maybe Antarctica.)

You may have heard anarchists put down as violent maniacs who want to destroy society and create meaningless chaos. Don't believe the hype. These accusations are often slung by the very people who are busy wreaking violent havoc on our communities for power and profit: bankers, bosses, politicians, cops and the media that always have their backs. To people like these, anarchists are threatening because they take action against the fear and brutality that maintains the halls of power.

The word anarchy itself comes from Greek, where the prefix *an* means "not" or "without," and the word *archos* means "a ruler" or "authority." So *anarchy* literally means "without a ruler" or "without authority." Anarchism first emerged as an "ism" in 17th century Europe, when revolutionaries of the time started using the word to describe their outlook on society and social change.

Anarchism spread across the globe in the years that followed, and has since been applied in many different contexts. Anarchism's rapid spread makes sense when you consider that struggles for equality, horizontal decision-making and bottom-up popular power are common to most societies across the planet.

WHAT IS DIRECT ACTION ?

Direct action means cutting out the middleman--solving problems yourself instead of relying on authorities or outside institutions to solve them for you. Any action that sidesteps representatives and regulations to accomplish goals directly is direct action.

In a society where political and economic power are hoarded in the hands of an elite, we are all taught to ask powerful people and institutions to solve the problems we see, instead of addressing things ourselves. In return for occasionally having our needs taken into account, we are expected to act as obedient workers, model citizens and rabid consumers. This is a bad deal, since powerful institutions usually offer only minor, insignificant reforms to keep us off their backs, while in the meantime, our working, consuming and voting keeps them rich and powerful.

Direct action challenges this status quo by empowering people to act in their own lives. Instead of scrounging for money to buy an abandoned building from a slumlord, take it over and run a community center out of it! Instead of begging politicians to fund an ineffective city health program, grow healthy food in an empty lot and distribute it locally!

There are countless scenarios in which you might want to use direct action. Maybe corrupt politicians are planning to bulldoze your neighborhood to build a highway, and you want to prevent their zoning meeting from happening instead of just holding a sign outside. Maybe you want to organize a festive, community-oriented event like a street party without going through the parks department. Direct action can plant guerilla gardens in abandoned lots and defend them from greedy developers; it can take over workplaces, or it can shut down government offices. Whether you're acting in secret with a trusted friend, or in a mass action with thousands of comrades, the basic elements are the same.

You can join together with your friends and comrades, and change the world around you--go for it! And remember: Direct Action Gets The Goods!